

Bijlage 4

Openbaar gemaakte informatie

Document 1

Het recht van het slachtoffer op kennisneming en afschrift van de processtukken (art. 51b Sv)

OPENBAAR MINISTERIE

© 2011 – Openbaar Ministerie

Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie

Datum:
28 november 2011

Inhoud

1	Vraagstelling	2
2	Processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn (art. 51b lid 1 Sv)	4
2.1	Processtukken	4
2.2	Voor het slachtoffer van belang	6
3	Weigeringsgronden (art. 51b lid 3 Sv)	9
4	Recht op afschrift (art. 51b lid 6 Sv)	11
5	<i>Cold cases</i>	12
6	Conclusie	13

1 Vraagstelling

In een van de regioparketten hebben de nabestaanden van het slachtoffer van een levensdelict met een beroep op art. 51b lid 1 en lid 6 Sv verzocht om kennisneming en afschrift van de processtukken. Dit verzoek is door het Openbaar Ministerie gemotiveerd afgewezen. Daarop hebben de nabestaanden ex art. 51b lid 4 Sv een bezwaarschrift ingediend bij de rechtbank.¹

Art. 51b lid 1 Sv geeft een slachtoffer het recht om kennis te nemen van de processtukken die voor hem van belang zijn. Volgens het zesde lid van dezelfde bepaling kan het slachtoffer van de stukken waarvan hem kennisneming is toegestaan, ter griffie afschrift krijgen. Op grond van artt. 51d jo. 51e lid 2 Sv is art. 51b Sv van overeenkomstige toepassing op de nabestaanden in casu.

Art. 51b Sv is ingevoerd bij de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces, die op 1 januari 2011 in werking is getreden.² Die wet is mede bedoeld als implementatie van het Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 15 maart 2001 inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure.³ Volgens art. 4 van dat besluit dient elke lidstaat te waarborgen dat het slachtoffer toegang heeft tot de voor de bescherming van zijn belangen relevante informatie. Dit ligt niet alleen mede ten grondslag aan de invoering van art. 51b Sv, maar ook aan die van art. 51a lid 3 Sv. Op grond van die laatste bepaling moeten politie en officier van justitie het slachtoffer dat daarom verzoekt, informeren over de aanvang en voortgang van de procedure tegen de verdachte.⁴ Het eerste en het zesde lid van art. 51b Sv kunnen worden beschouwd als een aanvulling op die informatieplicht. De rechten die deze twee leden aan het slachtoffer geven, waren vóór 1 januari 2011 voorbehouden aan de benadeelde partij (art. 51d lid 1 en lid 5 Sv (oud)).⁵

Naar aanleiding van het bezwaarschrift van de nabestaanden is aan het WBOM gevraagd wat de reikwijdte is van het recht op kennisneming en afschrift van de processtukken. Meer in het bijzonder is verzocht antwoord te geven op de volgende vragen:

- 1 Wanneer is er sprake van 'processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn' (art. 51b lid 1 Sv)?
- 2 Wat is de betekenis van het 'belang van het onderzoek' en dat 'van de opsporing of vervolging van strafbare feiten' op grond waarvan de officier van justitie volgens art. 51b lid 3 Sv kennisneming van de processtukken kan weigeren?
- 3 Brengt art. 51b lid 6 Sv altijd met zich mee dat het slachtoffer een afschrift kan krijgen van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan?
- 4 In hoeverre is voor de beantwoording van deze vragen van belang dat de zaak een *cold case* betreft?

Deze vragen zullen in dit advies in achtereenvolgende paragrafen worden beantwoord. Afgesloten wordt met een concluderende paragraaf (§ 6).⁶

¹ In dit advies zal aan het bezwaarschrift van de nabestaanden worden gerefereerd als 'het bezwaarschrift'.

² *Stb.* 2010, 1. Vgl. *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 10 (MvT).

³ Nr. 2001/220/JBZ, *Pb EG* 22 maart 2001, L 82/1. Vgl. C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 51b, aant. 1.

⁴ Vgl. *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 19-20 (MvT).

⁵ Vgl. *Kamerstukken II* 1989/90, 21 345, nr. 3, p. 15 (MvT); *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 20 (MvT); *Kamerstukken I* 2007/08, 30 143, nr. D, p. 2. Melai & Groenhuijsen wijzen er overigens terecht op dat de wetgever weliswaar heeft gemeend met (onder meer) art. 51b Sv art. 4 van het Kaderbesluit te implementeren, maar dat noch die laatste bepaling, noch een andere bepaling van het Kaderbesluit, het recht op kennisneming van processtukken noemt (A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 4).

⁶ Omdat art. 51b Sv van overeenkomstige toepassing is op de nabestaanden in casu, wordt in dit advies gemakshalve aangesloten bij de tekst van die bepaling en over 'het slachtoffer' gesproken, en niet over 'de nabestaanden van het slachtoffer'. Dat neemt echter niet weg dat, anders dan in het bezwaarschrift (sub 5) wordt gesteld, de nabestaanden niet zelf 'slachtoffer' in de zin van art. 51a lid 1 Sv zijn. Dat blijkt alleen al daaruit dat art. 51d Sv anders overbodig zou zijn. Zie ook § 1.2a, 'Rechtstreeks belanghebbende' in de zin van art. 12 Sv bij vervolging ter zake van art. 136 Sr, Den Haag: WBOM 2011, p. 3-4.

WBOM - Het recht van het slachtoffer op kennisneming en afschrift van de processtukken (art. 51b Sv)

Opgemerkt zij dat het WBOM geen inzicht heeft in de precieze stand van het opsporingsonderzoek in de onderhavige zaak. Wel is bekend dat een geïndividualiseerde verdachte op dit moment ontbreekt.

2 Processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn (art. 51b lid 1 Sv)

Volgens het eerste lid van art. 51b Sv kan het slachtoffer de officier van justitie verzoeken kennis te nemen van de processtukken die voor hem van belang zijn. Maar wat zijn 'processtukken' en wanneer zijn deze 'voor het slachtoffer van belang'?

2.1 Processtukken

In het Nederlandse strafrecht wordt een strafzaak gevoerd op grond van het procesdossier. In het procesdossier bevinden zich processtukken. Processtukken behoren in het procesdossier te worden opgenomen opdat alle volwaardige deelnemers aan het proces (rechter, aanklager, verdediging) inzicht kunnen krijgen in de wijze waarop het proces zich heeft ontwikkeld en zich een oordeel kunnen vormen over de resultaten ervan. Een adequaat samengesteld dossier is een van de voorwaarden voor een eerlijk proces in de zin van art. 6 EVRM. Van een procesdossier kan worden gesproken vanaf het moment dat een of meer opsporingsambtenaren ex art. 152 Sv proces-verbaal hebben opgemaakt van door hen opgespoorde strafbare feiten of verichte opsporingshandelingen, en zij hun proces-verbaal ex artt. 155-157 Sv aan de officier van justitie hebben gezonden.⁷

Het Wetboek van Strafvordering kent het begrip 'procesdossier' niet. Het begrip 'processtukken' komt wel in veel bepalingen voor,⁸ maar het wetboek geeft er geen definitie van. Er is echter bestendige jurisprudentie van de Hoge Raad waaruit blijkt welke stukken als processtukken in het procesdossier behoren te worden opgenomen: alle stukken die voor enige door de zittingsrechter te nemen beslissing relevant zijn.⁹ Volgens lagere rechtspraak kunnen stukken die aan het relevantiecriteria voldoen al 'processtukken' zijn voordat ze door de officier van justitie aan het procesdossier zijn toegevoegd.¹⁰

Het jurisprudentiële relevantiecriteria zal volgens het wetsvoorstel Herziening regels betreffende processtukken in strafzaken worden neergelegd in het tweede lid van een nieuw art. 149a Sv, dat in het voorstel als volgt luidt: "Tot de processtukken behoren alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn."¹¹ De minister van Veiligheid en Justitie tekent daarbij aan: "Het gaat om een criterium waarbij naar de toekomst wordt gekeken; het dossier ter terechtzitting geldt daarbij als eindperspectief. Tijdens het vooronderzoek kunnen de stukken al op hun waarde voor de oordeelsvorming ter terechtzitting worden geselecteerd. Dat daartoe in elk geval ook de relevante stukken behoren die in de fase van het vooronderzoek worden geproduceerd, spreekt voor zich."¹² En: "Op die manier kan het begrip processtukken vanaf het begin van het opsporingsonderzoek tot aan de behandeling ter terechtzitting als maatstaf worden gehanteerd om te beoordelen of stukken moeten worden gevoegd of niet."¹³ Nu het voorgestelde art. 149a Sv een

⁷ G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos & K. Kelijzer et al (red.), *Handboek strafzaken*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), § 24. Vgl. *Kamerstukken II 2010/11*, 32 468, nr. 6, p. 16.

⁸ Zie bijvoorbeeld artt. 30, 32, 33, 34, 126aa, 126cc, 137, 180 en 410 Sv.

⁹ HR 25 januari 2000, NJ 2000, 243, LJV ZD6349, HR 12 februari 2002, NS 2002, 108, LJV AD9222, HR 1 oktober 2002, NJ 2002, 604, LJV AE5674, HR 9 november 2004, NS 2004, 474, LJV AR3016, HR 10 mei 2005, NJ 2005, 424, LJV AS2485. Vgl. C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 30, aant. 2; G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 232; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 30, aant. 6.

¹⁰ C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 30, aant. 2. Zie ook *5126*, *Processtukken in strafzaken*, Den Haag: WBOM 2010, p. 16: De feitenrechtspraak biedt op dit punt een wisselend beeld, maar de laatste jaren klinkt de opvatting luider dat zich ook buiten het dossier processtukken kunnen bevinden.

¹¹ Vgl. *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 3, p. 17 (MvT). Of ook de zojuist genoemde opvatting uit de lagere rechtspraak wordt omarmd, is onduidelijk. Zie in *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 6, namelijk enerzijds p. 14 ("Aan het al dan niet voegen zou ... geen constitutieve betekenis moeten worden toegekend. ... Daarmee is zeker gesteld dat ook nog niet gevoegde stukken alsnog tot de processtukken kunnen behoren"; cf. *Kamerstukken II 2010/11*, 32 468, nr. 12, p. 46) en anderzijds p. 16 ("Een [relevant] stuk wordt ... onderdeel van de processtukken als het bij die stukken wordt gevoegd").

¹² *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 3, p. 18 (MvT).

¹³ *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 6, p. 16.

codificatie beoogt te zijn van het in de rechtspraak ontwikkelde relevantiecriteria, kan de visie van de minister geacht worden ook betrekking te hebben op de huidige juridische *status quo*.

Duidelijk is derhalve dat als uitgangspunt heeft te gelden dat alle stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor een eventueel onderzoek ter terechtzitting vanaf het begin van het opsporingsonderzoek als processtukken moeten worden beschouwd. Opsporingsambtenaren hoeven volgens de Hoge Raad van hun verrichtingen en bevindingen dan ook geen procesverbaal op te maken als "ze naar hun, aan toetsing door de officier van justitie onderworpen, oordeel redelijkerwijs niet van belang ... zijn voor enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing."¹⁴ Niettemin worden ze ook in dat geval geacht die verrichtingen en bevindingen schriftelijk te verslaan, bijvoorbeeld in journaals of logboeken, zodat daar eventueel later, in het bijzonder op verzoek van de zittingsrechter, alsnog verantwoording over kan worden afgelegd. Dat is met name van belang als de verdediging de betrouwbaarheid of rechtmatigheid van de verkrijging van enig bewijsmiddel aanvecht en de betreffende stukken relevant kunnen zijn voor de beoordeling van dat verweer. In dat geval dient de verdediging de schriftelijke verslagen te kunnen inzien. Als zij daarop concludeert dat (gedeelten van) die verslagen haar verweer ondersteunen, dienen deze alsnog als processtukken te worden beschouwd en aan het dossier te worden toegevoegd. Om deze reden worden politiejournaals en -aantekeningen, waarover het verzoek van de nabestaanden in casu zich mede uitstrekt, *in beginsel niet* tot de processtukken gerekend.¹⁵

De stelling dat politiejournaals en -aantekeningen in de rechtspraak *nooit* als processtukken worden aangemerkt – een stelling die is betrokken in de afwijzing door het Openbaar Ministerie van het verzoek van de nabestaanden – is derhalve onjuist. Of stukken die *in beginsel niet* tot de processtukken behoren alsnog als zodanig moeten worden beschouwd, hangt in eerste instantie echter van de verdediging af. Als die geen in dit opzicht relevant verweer voert, en niet met een beroep op art. 30 Sv van de betreffende stukken wil kennisnemen, zullen ze niet als processtukken gelden. In casu is er echter geen geïndividualiseerde verdachte en heeft zich dus nog niet een situatie voorgedaan waarin zo'n verweer kan worden gevoerd. Onder die omstandigheden behoren politiejournaals en -aantekeningen dan ook niet tot de processtukken.

Deze redenering lijkt mede ten grondslag te liggen aan een beschikking van de rechtbank Rotterdam van 19 september 2011. Ook in die zaak was mede verzocht om afschrift van politiejournaals en -aantekeningen. De rechtbank overwoog echter onder meer "dat in dit stadium, waarbij (nog) geen sprake is van een verdachte, deze stukken niet geacht worden tot de processtukken te behoren."¹⁶

Perspectief op een terechtzitting

Zoals gezegd (zie § 1) geven lid 1 en lid 6 van art. 51b Sv rechten aan het slachtoffer die vóór de invoering van deze bepaling voorbehouden waren aan de benadeelde partij, die zich ter zake van zijn (civielrechtelijke) vordering tot schadevergoeding in het strafproces kan voegen. Hoewel zo'n voeging uitdrukkelijk al in de fase van het voorbereidend onderzoek kan plaatsvinden,¹⁷ is zij pas denkbaar als er een geïndividualiseerde verdachte is en er perspectief op een terechtzitting bestaat. Zonder zo'n verdachte is er immers niemand op wie de benadeelde partij een vordering kan hebben en zonder (uitzicht op een) terechtzitting is er geen 'strafproces' waarin hij zich kan voegen. Dit bracht met zich mee dat het recht op kennisneming en afschrift van de processtukken dat art. 51d lid 1 en lid 5 Sv (oud) aan de benadeelde partij gaf, niet eerder kon worden uitgeoefend.

¹⁴ HR 19 december 1995, NJ 1996, 249, LJV ZD0328, r.o. 11.2.1.

¹⁵ Hetzelfde geldt voor ander dan schriftelijk materiaal, zoals video-opnamen van een politieverhoor. Zie HR 21 oktober 1997, NJ 1998, 133, LJV ZD0832, HR 2 juli 2002, NJ 2002, 536, LJV AE3728. Vgl. G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos & K. Keijzer et al (red.), *Handboek strafzaken*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), §§ 24.4 en 24.6; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 30, aant. 6. Zie ook *Kamerstukken II 1996/1997*, 25 403, nr. 3, p. 16 (MvT).

¹⁶ Parketnummer 10/750128-09. Aan deze (niet gepubliceerde) beschikking is in het verzoek van de nabestaanden gerefereerd. Volgens het verzoek betreft het "een soortgelijke zaak [waarin] is bepaald dat nabestaanden recht hebben op afgifte van het dossier." Deze stelling is dus voor wat betreft politiejournaals en -aantekeningen onjuist.

¹⁷ Zie art. 51g lid 1 Sv en art. 51b lid 1 Sv (oud) ("Voor de aanvang van de terechtzitting geschiedt de voeging door..."). Vgl. *Kamerstukken II 1989/90*, 21 345, nr. 3, p. 14-15 (MvT).

Het kan verleidelijk zijn om de stelling in te nemen dat ook het recht op kennisneming en afschrift van de processtukken dat art. 51b lid 1 en lid 6 aan het slachtoffer geeft, pas kan worden uitgeoefend als er een geïndividualiseerde verdachte is en er perspectief op een terechtzitting bestaat.¹⁸ Die stelling zou kunnen worden gebaseerd op de aanname dat er zonder 'strafproces' *eo ipso* nog niet van 'processtukken' kan worden gesproken. En waar – zie hierboven – de minister van Veiligheid en Justitie over het relevantiecriteria zegt dat het "om een criterium [gaat] waarbij naar de toekomst wordt gekeken; het dossier ter terechtzitting geldt daarbij als eindperspectief," zou kunnen worden betoogd dat dat criterium pas van toepassing is, en dan met terugwerkende kracht, wanneer dat perspectief realistisch is, dat wil zeggen wanneer het waarschijnlijk is dat er een terechtzitting zal komen, namelijk als er een geïndividualiseerde verdachte is.¹⁹ Omdat in casu een verdachte ontbreekt, zou volgens deze redenering niet hoeven te worden voldaan aan het verzoek om kennisneming en afschrift van de stukken.

Hoewel de veronderstelling dat er zonder een geïndividualiseerde verdachte (nog) geen sprake is van een strafproces, en om die reden ook niet van processtukken, taalkundig wellicht een zekere plausibiliteit heeft, vormt de redenering een te wankel basis voor weigering van kennisneming en afschrift van de stukken. Zij heeft de schijn van een gelegenheidsargument. In de eerste plaats is problematisch dat ze geen enkele expliciete basis heeft in de wetgeschiedenis en de rechtspraak. Volgens huidig (en komend) recht dient uitgangspunt te zijn dat alle relevante stukken *vanaf het begin van het opsporingsonderzoek* processtukken zijn en niet, met terugwerkende kracht, vanaf het moment dat het waarschijnlijk is dat een terechtzitting zal plaatsvinden.²⁰ Ten tweede geeft de redenering blijk van een te beperkte visie op de positie die de wetgever aan het slachtoffer in het strafproces heeft toebedacht. Dat kan worden geïllustreerd aan de hand van de belangen die het slachtoffer bij kennisneming van de processtukken kan hebben.

2.2 Voor het slachtoffer van belang

Volgens art. 51b lid 1 Sv heeft het slachtoffer alleen recht op kennisneming van de processtukken die voor hem van belang zijn. Vanzelfsprekend gaat het daarbij alleen om rechtens beschermwaardige belangen. De vaststelling daarvan noopt tot een oriëntatie op de strekking van het recht op kennisneming.

Het belangvereiste is in de eerste plaats opgenomen om duidelijk te maken dat het slachtoffer alleen recht heeft op kennisneming van de processtukken met betrekking tot het strafbaar feit waarvan hij zelf slachtoffer is geworden.²¹

Het recht op kennisneming strekt er voorts niet toe om het slachtoffer in de gelegenheid te stellen zich een eigen oordeel over de omvang en inhoud van het opsporingsonderzoek te vormen,²² zodat hij zelf onderzoek kan doen naar het strafbare feit waarvan hij slachtoffer is geworden.²³ Dat zou in strijd zijn met het vervolgingsmonopolie van het Openbaar Ministerie. De

¹⁸ Deze stelling lijkt te worden betrokken in één passage van de afwijzing door het Openbaar Ministerie van het verzoek van de nabestaanden (de alinea die begint met "Uit de Memorie van Toelichting").

¹⁹ Vgl. ook Rb Amsterdam 12 februari 2009, *NJFS* 2009, 83, *LJN* BI3351. In deze zaak had de officier van justitie aangevoerd dat de door de verdediging verlangde stukken geen 'processtukken' waren in de zin van art 30 Sv, omdat er nog geen sprake was van een tegen de verdachte aangevangen vervolging (een standpunt dat dus enigszins afwijkt van, maar wel verwant is aan, de hier gepresenteerde redenering). De rechtbank zegt daarover: "Uitgaande van de juistheid van dit criterium stelt de rechtbank vast dat" er in casu wel degelijk al sprake was van vervolging van de verdachte (cursivering toegevoegd – AB). De rechtbank lijkt hiermee het door de officier van justitie aangelegde criterium te onderschrijven. Zeker is dat echter niet. De gecursiveerde tekst zou ook niet meer kunnen betekenen dan: "Verondersteld, *for the sake of the argument*, dat dit criterium juist is."

²⁰ Vgl. ook de, al genoemde, beschikking van de rechtbank Rotterdam van 19 september 2011, die immers met betrekking tot politiejournals en -aantekeningen overwoog "dat in dit stadium, waarbij (nog) geen sprake is van een verdachte, *deze* stukken niet geacht worden tot de processtukken te behoren" (cursivering toegevoegd – AB). *A contrario* is de implicatie daarvan dat de *andere* stukken waarom gevraagd was, waaronder processen-verbaal van getuigenverhoren, ondanks het ontbreken van een verdachte wel degelijk als processtukken moeten worden beschouwd; hetgeen de rechtbank ook deed.

²¹ Vgl. *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 11 (MvT).

²² *Kamerstukken II* 2005/06, 30 143, nr. 8, p. 21.

²³ In die zin expliciet de, al genoemde, beschikking van de rechtbank Rotterdam van 19 september 2011.

officier van justitie is in het vooronderzoek *dominis litis*; aan het slachtoffer komt geen vervolgingsrecht toe.²⁴ Het recht op kennisneming is in die zin accessoir van aard.²⁵

Maar wanneer zijn processtukken *wel* voor het slachtoffer van belang? De wetgever is op dat punt weinig mededeelzaam geweest. Zoals gezegd (zie § 1), was het recht op kennisneming vóór 1 januari 2011 aan de benadeelde partij voorbehouden. De wetgever van art. 51b Sv meende evenwel dat het belang bij kennisneming "een belang is dat aan het slachtoffer toe- komt en niet tot het belang van de benadeelde partij beperkt moet blijven."²⁶ Daaruit volgt, in de eerste plaats, dat het betreffende belang nog steeds kan zijn gelegen in (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van het recht om zich als benadeelde partij in het strafproces te voegen (art. 51f Sv)²⁷ en, ten tweede, dat ook andere belangen van het slachtoffer in aanmerking kunnen komen. In dat verband worden in de literatuur genoemd een therapeutisch belang²⁸ en het belang bij (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van andere rechten van het slachtoffer, waaronder het strafprocessueel spreekrecht (art. 51e Sv).²⁹

In het bezwaarschrift wordt niet gerefereerd aan een therapeutisch belang of aan het belang bij (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van het recht om zich als benadeelde partij in het strafproces te voegen of van het strafprocessueel spreekrecht.³⁰ In plaats daarvan wordt (sub 10-12) een beroep gedaan op het recht om een tweede beoordeling (*review*) van het opsporingsonderzoek aan te vragen bij het College van procureurs-generaal en het recht om te klagen over niet (verdere) vervolging (art. 12 Sv).

De uitoefening van het recht om te klagen over niet (verdere) vervolging, of het nemen van een geïnformeerde beslissing over het al dan niet uitoefenen van dat recht, kan een belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv vormen.³¹ Dat is in casu niet anders. Het bezwaarschrift stelt terecht dat een art. 12 Sv-procedure ook kan worden begonnen als er nog geen geïndividualiseerde verdachte is. Daaraan wordt niet afgedaan door het feit dat in zo'n procedure wordt geklaagd over het achterwege blijven van (verdere) *vervolging* en 'vervolging' *wel* een geïndividualiseerde verdachte lijkt te veronderstellen.³² Als opsporingsonderzoek achterwege blijft of geen verdachte oplevert, wordt er namelijk ook niet vervolgd. Dat brengt met zich mee dat een art. 12 Sv-procedure ook kan worden begonnen om het verrichten of voortzetten van opsporingsonderzoek af te dwingen.³³ Dat is in overeenstemming met wat tegenwoordig als de ratio van de art. 12 Sv-procedure wordt gezien: rechterlijke controle op de *dominis litis*-positie van het Openbaar Ministerie in het vooronderzoek, waarbij de wijze waarop het OM zijn vervolgingsmonopolie gebruikt niet meer, zoals voorheen, voornamelijk wordt getoetst aan het algemeen belang, maar meer en meer aan het individuele belang van de klager. Dit spoort geheel met de versterking van de rechtspositie van het slachtoffer – die in de art. 12 Sv-procedure

²⁴ *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 3, p. 7 (MvT); *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 5, p. 4; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 6.

²⁵ *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 8, p. 21; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 4.

²⁶ *Kamerstukken II 2004/05*, 30 143, nr. 3, p. 20 (MvT).

²⁷ Vgl. G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 70.

²⁸ De therapie die het slachtoffer volgt kan er bijvoorbeeld bij zijn gebaat als het slachtoffer zijn behandelaar in kennis kan stellen van details van het delict die in proces-verbalen zijn vastgelegd.

²⁹ G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 59; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 4. De genoemde belangen *kunnen* in aanmerking komen: alleen die stukken moeten kunnen worden ingezien waarbij het slachtoffer ook daadwerkelijk belang heeft. Vgl. Rb Zutphen 24 december 2009, *LJN BK7608* (een verzoek om inzage ex art. 51d Sv (oud) kon worden afgewezen omdat de inzage niet dienstbaar kon zijn aan het onderbouwen van de omvang van de schade waarvan vergoeding werd gevorderd).

³⁰ Dat zou wat deze laatste twee rechten betreft ook niet goed voorstelbaar zijn, omdat de uitoefening daarvan zich alleen laat denken direct voorafgaand aan of tijdens het onderzoek ter terechtzitting en in casu is daarop (nog) geen perspectief.

³¹ Terzijde: De nabestaanden in casu zijn 'rechtstreeks belanghebbenden' in de zin van art. 12 Sv. Vgl. [§ 1.2.6](#), 'Rechtstreeks belanghebbende' in de zin van art. 12 Sv bij vervolging ter zake van art. 136 Sr, Den Haag: WBOM 2011, p. 5, met verwijzing naar art. 51f lid 2 Sv en Hof Den Haag 19 mei 2003, *NJ 2003*, 382, *LJN AF8921*.

³² G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 78. Vgl. bijvoorbeeld ook art. 167 Sv lid 1, waarin vervolging wordt onderscheiden van het opsporingsonderzoek.

³³ Gelet op art. 12i lid 3 Sv moet dat opsporingsonderzoek wel de vorm aannemen van een gerechtelijk vooronderzoek (althans tot de voorgenoemde afschaffing daarvan).

natuurlijk veelal de klager is – in het strafproces in de afgelopen jaren.³⁴ Een geheel andere kwestie is dat, als er geen opsporingsonderzoek (meer) wordt verricht, dat misschien wel *te-recht* is. Maar voor de beoordeling daarvan is in zo'n geval nu juist de procedure bedoeld. Als (nader) opsporingsonderzoek niet vruchtbaar zal blijken te zijn, zal de rechter de klacht afwijzen, maar de klager wel eerst ontvankelijk oordelen.³⁵

Ook (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van het recht om een *review* van het opsporingsonderzoek aan te vragen, kan een belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv vormen.³⁶ De Aanwijzing *review* (tweede beoordeling) stelt expliciet dat slachtoffers en nabestaanden belang kunnen hebben bij zo'n *review* en een verzoek tot het verrichten daarvan kunnen indienen.³⁷ In casu is er voldaan aan de voorwaarden voor het kunnen doen van zo'n verzoek, te weten dat het een strafrechtelijk onderzoek betreft naar een zwaar misdrijf dat veel maatschappelijke beroering teweeg heeft gebracht en dat het onderzoek geen duidelijk resultaat heeft opgeleverd.

Terugkomend, ten slotte, op het slot van § 2.1, brengt het voorgaande met zich mee dat een slachtoffer al belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv kan hebben bij kennisneming van stukken als er nog geen verdachte is. Gelet op dat belang ligt het allerminst voor de hand om, in weerwil van de wetsgeschiedenis en de rechtspraak, pas van 'processtukken' te spreken als er een verdachte is en in casu om die reden kennisneming door een slachtoffer te weigeren. Het bezwaarschrift stelt (sub 6) dan ook terecht dat de wettelijk genormeerde positie van het slachtoffer begint bij de opsporing, en niet bij de vervolgingsbeslissing. Er moet, in de woorden van de Memorie van Toelichting, "recht [worden] gedaan aan redelijke belangen van het slachtoffer om *juist in de fase van het opsporingsonderzoek* stukken toe te voegen of van stukken kennis te nemen."³⁸ Daarbij dient te worden bedacht dat (ook) het recht op kennisneming van het slachtoffer door de wetgever van fundamenteel belang is geacht.³⁹

³⁴ Vgl. A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12-13a, aant. 3. Vgl. G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 551: "Van niet vervolgen is ook sprake wanneer de politie en het openbaar ministerie niet de voor vervolging noodzakelijke opsporingsactiviteiten (willen) verrichten. Niet onderzoeken impliceert niet vervolgen. Art. 12 stelt niet de eis dat van een opgespoord strafbaar feit moet zijn gebleken. Anders zou de rechtsgang van art. 12 eenvoudig kunnen worden gefrustreerd"; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12, aant. 6: "Art. 12 biedt ... de mogelijkheid om te klagen over het achterwege laten van opsporingsactiviteiten"; F.F. Langemeijer, *Het slachtoffer en het strafproces*, Deventer: Kluwer 2010, p. 59. Zie bijvoorbeeld Hof Den Bosch 25 september 2002, *NJ* 2002, 605, *LJN* AEB415 (gegrondverklaring van een beklag over het achterwege blijven van opsporingsonderzoek in verband met een gebrek aan recherchecapaciteit). De hier getrokken conclusie is niet noodzakelijk anders wanneer er door het Openbaar Ministerie (nog) geen uitdrukkelijke beslissing is genomen om geen (verder) opsporingsonderzoek meer te laten verrichten. Art. 12 lid 1 Sv vereist weliswaar een 'beslissing tot niet vervolging of niet verdere vervolging', maar die kan ook impliciet zijn. Dat zal geacht kunnen worden het geval te zijn als er voor het uitblijven van een uitdrukkelijke beslissing geen goede grond bestaat (G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 551; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12, aant. 6).

³⁵ Een beroep op het belang bij (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van het recht om te klagen over niet (verdere) vervolging kan in de art. 51b Sv-procedure waarschijnlijk echter *wel* worden afgewezen wanneer evident is dat het eventuele beklag ex art. 12c Sv zonder nader onderzoek 'kennelijk ongegrond' zal worden verklaard. (In dat laatste geval kan de klager ook in de art. 12 Sv-procedure kennisneming van de processtukken worden geweigerd: zie art. 12f lid 2 Sv.) Een beklag is echter niet snel 'kennelijk ongegrond'. Vgl. A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12c, aant. 5: "De ruimte voor het vereenvoudigd afdoen is ... het grootst, als het beklag moet afspringen op kwesties van juridische aard. Vraagt het beklag om feitelijk getinte afwegingen (met name ten aanzien van het bewijs of de opportuniteit van de vervolging), dan zal het hof terughoudendheid hebben te betrachten."

³⁶ Daaraan wordt niet afgedaan door het feit dat volgens de minister van Justitie slachtoffers en nabestaanden geen *recht* op een *review* hebben, omdat daarmee "afbreuk [zou worden gedaan] aan de exclusieve verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie voor de deugdelijkheid van de vervolgingsbeslissing" (*Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 8 (MvT)).

³⁷ Aanwijzing *review* (tweede beoordeling) (2006A019), *Stcr.*, 2006, 251. In het bezwaarschrift wordt (sub 10) verwezen naar een vervallen versie van deze aanwijzing.

³⁸ *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 11 (MvT) (cursivering toegevoegd – AB).

³⁹ *Kamerstukken II* 2007/08, 30 143, nr. 28, p. 21 ("een fundamenteel recht dat in een behoorlijke procesvoering aan de orde moet komen"). Het belang dat aan dit recht wordt gehecht, lijkt met het wetsvoorstel Herziening regels betreffende processtukken in strafzaken alleen maar groter te worden; zie met name *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 2, en hieronder, noot 43. Terzijde: Voor zover het begrip 'processtukken' in de zin van art. 51b Sv hier mede in het licht van de belangen van het slachtoffer wordt geïnterpreteerd, kan worden opgemerkt dat dat niet ongebruikelijk is. Hetzelfde gebeurt, *mutatis mutandis*, met het begrip 'processtukken' in de zin van art. 30 Sv: stukken die in beginsel niet tot de processtukken behoren, gelden wel als zodanig wanneer, gelet op het recht op een eerlijk proces, het door de verdediging gevoerde verweer dat vergt.

3 Weigeringsgronden (art. 51b lid 3 Sv)

Als het slachtoffer er een belang, in de zin van art. 51b lid 1 Sv, bij heeft om de processtukken in te zien, kan de officier van justitie niettemin kennisneming weigeren op een van de in art. 51b lid 3 Sv genoemde gronden. In casu zijn als weigeringsgrond met name relevant het belang van het onderzoek en het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten.⁴⁰ Wat behelzen deze belangen?

De formulering van de weigeringsgronden van art. 51b lid 3 Sv is identiek aan die van art. 51d lid 2 Sv (oud), ter zake van kennisneming van de processtukken door de benadeelde partij.⁴¹ De weigeringsgronden van art. 51d lid 2 Sv (oud) zijn op hun beurt grotendeels ontleend aan art. 12f lid 2 Sv, op grond waarvan aan de klager kennisneming van de processtukken in het kader van een art. 12 Sv-procedure kan worden geweigerd.⁴² Het belang van het onderzoek kan, ten slotte, volgens art. 30 lid 2 Sv redenen zijn om aan de verdachte kennisneming van bepaalde processtukken te onthouden.⁴³

De weigeringsgronden zijn in de wetsgeschiedenis van deze bepalingen uiterst summier besproken. Op grond van die zeer beperkte toelichting en aan de hand van literatuur en rechtspraak kan echter wel enige verduidelijking worden geboden.

Bij het belang van het onderzoek moet worden gedacht aan situaties waarin, door het toestaan van kennisneming van de processtukken aan het slachtoffer, de voortgang van het onderzoek gevaar kan lopen.⁴⁴ Dat is het geval als de waarheidsvinding dreigt te worden belemmerd. Het gaat daarbij om waarheidsvinding in ruime zin, dat wil zeggen om alle gegevens die de in artt. 348 en 350 Sv door de rechter te nemen beslissingen moeten dragen.⁴⁵

Zo kan een belangrijke overweging om (tijdelijk) kennisneming te weigeren, liggen in de wens om zaaksinformatie niet voortijdig bekend te doen raken bij een potentiële verdachte⁴⁶ dan wel, als er al sprake is van vervolging, bij de verdediging.⁴⁷ Kennisneming kan onder omstan-

⁴⁰ De afwijzing van het verzoek van de nabestaanden door het Openbaar Ministerie berust mede op deze twee gronden.

⁴¹ Vgl. *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 8, p. 8.

⁴² *Kamerstukken II 1989/90*, 21 345, nr. 3, p. 15 (MvT). Grotendeels, omdat het belang van het onderzoek in de laatste bepaling niet wordt genoemd als weigeringsgrond. In art. 12f lid 2 Sv lijkt dat belang echter mede te zijn begrepen in het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten. Vgl. A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12f, aant. 5, met verwijzing naar de wetsgeschiedenis (op grond van laatstgenoemd belang kan inzage onder meer worden geweigerd als bezwaarlijk is dat de persoon wiens vervolging wordt verlangd kennis krijgt van de stand van het in zijn eigen zaak vastgelopen onderzoek).

⁴³ De relevantie van de interpretatie van art. 30 lid 2 Sv voor die van art. 51b lid 3 Sv is echter niet onbeperkt. Er mag namelijk worden aangenomen dat het belang van een verdachte bij kennisneming tegenover het belang van het onderzoek zwaarder weegt dan het belang van een slachtoffer bij kennisneming tegenover het belang van het onderzoek. Vgl. G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos & K. Keijzer et al (red.), *Handboek strafzaken*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), § 24.7.3, met verwijzing naar jurisprudentie.

In het wetsvoorstel Herziening regels betreffende processtukken in strafzaken wordt overigens, opmerkelijk genoeg, afstand genomen van deze laatste veronderstelling. Volgens het voorgestelde art. 51b lid 3 Sv kan kennisneming van processtukken door het slachtoffer worden geweigerd op grond van de in art. 187d lid 1 Sv vermelde belangen. In die laatste bepaling wordt, in plaats van de in deze paragraaf besproken weigeringsgronden, gesproken over 'een zwaarwegend opsporingsbelang'. Daarmee lijkt de ruimte voor weigering te worden ingeperkt (vgl. C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 187d Sv, aant. 9). In lijn daarmee stelt de minister van Veiligheid en Justitie: "Het inzagerecht van het slachtoffer is [met dit wetsvoorstel] vergelijkbaar ruim van opzet als het recht op kennisneming van de verdachte, met dien verstande dat artikel 51b Sv uiteraard het inzagerecht van het slachtoffer koppelt aan processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn" (*Kamerstukken II 2010/11*, 32 468, nr. 6, p. 2). In het voorgestelde art. 30 lid 3 Sv staat echter, conform het huidige recht, dat de officier van justitie kennisneming van processtukken aan de verdachte kan weigeren 'indien het belang van het onderzoek dit vordert'. Dat impliceert dat volgens het wetsvoorstel onder omstandigheden aan de verdachte eerder kennisneming mag worden geweigerd dan aan het slachtoffer.

⁴⁴ C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 51b, aant. 4.

⁴⁵ G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos & K. Keijzer et al (red.), *Handboek strafzaken*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), § 24.7.3; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 30, aant. 6.

⁴⁶ Denk bijvoorbeeld aan daderkennis.

⁴⁷ Het is "niet goed denkbaar dat aan het slachtoffer meer informatie wordt verschaft dan aan de verdachte" (*Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 8, p. 21). Vgl. A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 7. Het betreft hier hooguit een tijdelijke weigeringsgrond omdat de verdachte vanaf een van de in art. 33 Sv genoemde tijdstippen geen enkel processtuk meer mag worden onthouden. Overigens zijn in casu geen van die tijdstippen nabij, nu een geïndividualiseerde verdachte ontbreekt.

digheden ook onwenselijk zijn omdat het slachtoffer, of een andere persoon die in contact met hem staat, nog verhoord moet worden, hetzij door de rechter-commissaris, hetzij ter zitting, en er door daaraan voorafgaande inzage in de processtukken later twijfel kan ontstaan of hij louter uit eigen wetenschap heeft verklaard. Daardoor kan die verklaring onbruikbaar worden voor het bewijs.⁴⁸ Voorts kan niet altijd worden uitgesloten dat het slachtoffer ten nadele van de verdachte publicitair misbruik maakt van de door kennisneming van de processtukken verkregen informatie. Als dat gebeurt, kan dat ertoe leiden dat de rechter tot het oordeel komt dat het recht van de verdachte op een eerlijk strafproces is geschaad en op die grond bijvoorbeeld tot strafvermindering besluit.⁴⁹ Betoogd kan worden dat, waar dat dreigt, de officier van justitie daarop mag anticiperen door kennisneming te weigeren.

Een beroep op het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten is mogelijk als in de processtukken bepaalde opsporingsmethoden staan beschreven en openbaarmaking daarvan ertoe zou leiden dat deze hun effectiviteit verliezen.⁵⁰

Van een afwijzing van een verzoek tot kennisneming van de processtukken door het Openbaar Ministerie mag een motivering worden verwacht.⁵¹ Enerzijds mogen daaraan niet zulke hoge eisen worden gesteld dat door de motivering duidelijk wordt wat de weigering verborgen beoogt te houden. In die zin zal een motivering vaak in relatief algemene termen kunnen plaatsvinden.⁵² Anderzijds dient wel aannemelijk te worden gemaakt dat die weigering gerechtvaardigd is. Dat betekent dat de motivering niet al te summier mag zijn.

Het WBOM beschikt niet over voldoende inzicht in de stand van het onderzoek en de daarin gebruikte opsporingsmethoden om te kunnen beoordelen of in casu de weigering van het verzoek van de nabestaanden op goede gronden berust.⁵³ Het WBOM zou zich echter kunnen voorstellen dat die weigering mede is ingegeven door de gedachte dat moet worden voorkómen dat mogelijke toekomstige onderzoeksperspectieven worden gefrustreerd door het verspreid raken van – in het bijzonder – daderkennis. Die gedachte kan ook relevant zijn als er op dit moment geen opsporingsonderzoek meer wordt verricht en het ontstaan van nieuwe onderzoeksperspectieven afhankelijk is van 'gelukkige' ontwikkelingen die niet onder invloed van het Openbaar Ministerie staan (een getuige die zich alsnog spontaan meldt; een min of meer toevallige DNA-match; iemand die beweert de dader te zijn). Zulke ontwikkelingen kunnen niet worden uitgesloten. Als zij zich, op enig moment, zouden voordoen, zou het buitengewoon zuur zijn als daarvan uiteindelijk geen vruchten kunnen worden geplukt omdat in een eerder stadium bijvoorbeeld daderkennis verspreid is geraakt. Als het OM zich in de onderhavige art. 51b Sv-procedure met succes op dit mogelijke toekomstige onderzoeksbelang wil beroepen, dient zij dat belang echter wel zo veel mogelijk te concretiseren.

⁴⁸ Rb Breda 20 december 2006, *LJN AZ5207*; Hof Amsterdam 14 december 2010, *LJN BO9261*; Rb Rotterdam 29 april 2011, *LJN BQ3048*; Rb Amsterdam 29 augustus 2011, *LJN BR6217*. Zie ook, *a contrario*, Rb Amsterdam 25 maart 2003, *LJN AL7126*. Deze uitspraken hebben alle betrekking op art. 51d lid 2 Sv (oud), behalve die van de Rb Rotterdam, waarin het ging om art. 51b lid 3 Sv.

⁴⁹ *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 8, p. 21; C.P.M. Cleiren & M.J.M. Verpalen (red.), *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 51b, aant. 6; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 8.

⁵⁰ *Kamerstukken II 1989/90*, 21 345, nr. 3, p. 15 (MvT); *Tekst & commentaar strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011, art. 51b, aant. 4; A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 12f, aant. 5 en art. 51b, aant. 7.

⁵¹ A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 7.

⁵² Vgl. *Kamerstukken II 2005/06*, 30 143, nr. 8, p. 21.

⁵³ Wel kan worden opgemerkt dat de overweging in het bezwaarschrift (sub 15) dat bij inzage in het dossier door verzoeker nieuwe inzichten zouden kunnen ontstaan, geen juridisch relevante overweging is. Het recht op kennisneming strekt er immers niet toe om derden in de gelegenheid te stellen een bijdrage aan het onderzoek te leveren (zie hierboven, § 2.2).

4 Recht op afschrift (art. 51b lid 6 Sv)

Het zesde lid van art. 51b Sv bepaalt dat het slachtoffer van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan,⁵⁴ ter griffie afschrift kan krijgen. Is dit altijd het geval?⁵⁵

In de wetsgeschiedenis van art. 51b Sv zijn door diverse fracties zorgen geuit over het risico dat door het verstrekken van afschriften van processtukken privacygevoelige informatie via de media wordt verspreid. Die fracties zagen daarin reden om (alleen) het recht op afschrift te beperken. De minister van Justitie was echter ongevoelig voor dat argument. Volgens hem was er in de praktijk nimmer van misbruik gebleken en was er derhalve geen reden voor een beperking van het recht op afschrift.⁵⁶ De rechten die art. 51b Sv aan het slachtoffer geeft, dienen volgens de minister als fundamenteel te worden beschouwd. En waar de privacy van de verdachte op het spel staat – denk aan een psychiatrische rapportage – kan het slachtoffer kennisneming worden onthouden op grond van het in art. 51b lid 3 Sv genoemde belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.⁵⁷ Bovendien is, waar wenselijk, aan inzage voorafgaande anonimisering van gegevens toegestaan. Op grond daarvan concludeerde de minister dat inzage en afschrift in elkaars verlengde dienen te liggen. Dat heeft, aldus de minister, als bijkomend voordeel dat het slachtoffer geen aantekeningen hoeft te maken,⁵⁸ met alle risico's op misverstanden van dien.⁵⁹

Er is derhalve geen grond om uitzonderingen te maken op de toepassing van art. 51b lid 6 Sv.

⁵⁴ Hieronder moet kennelijk worden verstaan: op kennisneming waarvan hij recht heeft, en niet: waarvan hem de kennisneming door de officier van justitie is toegestaan.

⁵⁵ Deze vraag wordt bevestigend beantwoord in de, al genoemde, beschikking van de rechtbank Rotterdam van 19 september 2011: "Voor zover kennisneming van de stukken reeds is toegestaan, komt de officier van justitie ingevolge artikel 51b van het Wetboek van Strafvordering geen bevoegdheid toe de verstrekking aan klaagster van afschriften van deze stukken te weigeren."

⁵⁶ *Kamerstukken I* 2007/08, 30 143, nr. D, p. 2.

⁵⁷ Opmerkelijk genoeg verdwijnt die grond uit het, in het wetsvoorstel Herziening regels betreffende processtukken in strafzaken, voorgestelde art. 51b lid 3 Sv; vgl. hierboven, noot 43.

⁵⁸ Art. 137 Sv bepaalt dat onder de bevoegdheid tot kennisneming van processtukken mede wordt begrepen die tot het maken van aantekeningen daaruit.

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30 143, nr. 8, p. 8; *Kamerstukken II* 2005/06, 30 143, nr. 28, p. 21. Nota bene (1): In A.L. Melai & M.S. Groenhuijsen (red.), *Het Wetboek van Strafvordering*, Deventer: Gouda Quint (losbl.), art. 51b, aant. 4, wordt onder verwijzing naar twee Kamerstukken gesteld dat het verstrekken van afschriften kan worden geweigerd als het stuk zich daartoe niet leent en wordt gevreesd voor verdere verspreiding. Die verwijzing is niet accuraat en ook elders in de wetsgeschiedenis is geen onderbouwing van het gestelde te vinden. Nota bene (2): De minister van Justitie stelt in *Kamerstukken II* 2005/06, 30 143, nr. 28, p. 21, onder meer: "Op dit moment geldt over vrijwel de gehele linie dat degenen die inzage krijgen in documenten, ook in de gelegenheid worden gesteld om een kopie mee te nemen. Dat is een patroon dat is gegroeid, ook bij de toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur." De lijn 'recht op kennisneming is recht op afschrift' wordt echter *niet* gevolgd in het wetsvoorstel Herziening regels betreffende processtukken in strafzaken voor wat de *verdachte* betreft: kennisneming van processtukken door de verdachte kan worden geweigerd op grond van het belang van het onderzoek (voorgesteld art. 30 lid 3 Sv); afschrift kan hem worden geweigerd op grond van het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing en vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend (voorgesteld art. 32 lid 2 Sv). Vgl. *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 21.

Cold cases

In hoeverre is voor de beantwoording van de voorgaande vragen van belang dat de zaak een *cold case* betreft, dat wil zeggen een zaak is waarin geen opsporingsonderzoek meer wordt verricht, hoewel nog niemand voor het delict is veroordeeld?⁶⁰ In zulke zaken is het opsporingsonderzoek, zo niet formeel, dan toch in ieder geval feitelijk afgesloten.

In de eerste plaats is er in zo'n geval wegens het ontbreken van een verdachte geen verdediging die kan aanvoeren dat bepaalde stukken die zich niet in het procesdossier bevinden, omdat ze in beginsel geen processtukken zijn (zoals politiejournals en -aantekeningen), in verband met een door haar gevoerd verweer alsnog als processtukken moeten worden beschouwd.⁶¹ In een afgesloten onderzoek kunnen stukken die in beginsel geen processtukken zijn, dat ook niet meer worden. Een verzoek tot kennisneming van de processtukken ex art. 51b Sv kan daaraan niets veranderen.

Ten tweede kan, wanneer het opsporingsonderzoek zo niet formeel, dan toch in ieder geval feitelijk is afgesloten, worden gezegd dat het Openbaar Ministerie een 'beslissing tot niet vervolging of niet verdere vervolging' in de zin van art. 12 Sv heeft genomen.⁶² Zoals hierboven (zie § 2.2) is aangegeven, kunnen slachtoffers die een art. 12 Sv-procedure kunnen beginnen, een belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv hebben bij kennisneming van de processtukken.

Vervolgens kan bij een *cold case* worden gesteld dat het onderzoek "is vastgelopen en geen verdachte heeft opgeleverd" – de voorwaarde waaronder, bij zware misdrijven, slachtoffers en nabestaanden een verzoek tot het verrichten van een *review* kunnen indienen.⁶³ Zoals hierboven (zie § 2.2) is aangegeven, kunnen ook slachtoffers en nabestaanden die zo'n verzoek kunnen indienen, een belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv hebben bij kennisneming van de processtukken.

Ten slotte is, wanneer het opsporingsonderzoek is afgesloten, weigering van een verzoek tot kennisneming van de processtukken ex art. 51b Sv op grond van het belang van het onderzoek – een van de, in lid 3 van die bepaling genoemde weigeringsgronden⁶⁴ – in beginsel niet meer aan de orde.⁶⁵

⁶⁰ Hiermee is niet gezegd dat dit in het onderhavige onderzoek het geval is. Dat is het WBOM niet bekend.

⁶¹ Zie hierboven, § 2.1.

⁶² Zie hierboven, noot 34.

⁶³ Aanwijzing *review* (tweede beoordeling) (2006A019), *Stcr.*, 2006, 251, § 2 sub a.

⁶⁴ Zie hierboven, § 3.

⁶⁵ In beginsel, want deze constatering vervalt wanneer het slachtoffer via een art. 12 Sv-procedure heropening van het opsporingsonderzoek weet af te dwingen. In casu bestaat, althans in theorie, de kans daarop, gelet op het feit dat de nabestaanden in het bezwaarschrift (sub 10-12) stellen belang te hebben bij kennisneming met het oog op het kunnen beginnen van een art. 12 Sv-procedure en het kunnen doen van een verzoek tot het verrichten van een *review*. Zie bovendien de laatste alinea van § 3, over nimmer geheel uit te sluiten 'gelukkige' ontwikkelingen.

6 Conclusie

In het voorgaande zijn de vragen die aan het WBOM zijn gesteld over de reikwijdte van het recht van het slachtoffer op kennisneming en afschrift van de processtukken, in grote lijn als volgt beantwoord.

Art. 51b lid 1 Sv geeft een slachtoffer het recht om kennis te nemen van de processtukken die voor hem van belang zijn.

Onder 'processtukken' moet worden verstaan: alle stukken die voor enige door de zittingsrechter te nemen beslissing relevant zijn. Zij zijn dat vanaf het begin van het opsporingsonderzoek en bijvoorbeeld niet pas, met terugwerkende kracht, vanaf het moment dat er een geïndividualiseerde verdachte is en het dus waarschijnlijk is dat er een terechtzitting zal plaatsvinden.

Politiejournaals en -aantekeningen zijn in beginsel geen processtukken. Daarin kan echter verandering komen wanneer de verdediging de betrouwbaarheid of rechtmatigheid van de verkrijging van enig bewijsmiddel aanvecht en de stukken relevant kunnen zijn voor de beoordeling van dat verweer. In dat geval dient de verdediging ze te kunnen inzien. Als zij daarop concludeert dat ze haar verweer ondersteunen, dienen ze alsnog als processtukken te worden beschouwd. Omdat in casu een geïndividualiseerde verdachte ontbreekt, is dat echter niet aan de orde.

Processtukken zijn voor het slachtoffer van belang in de zin van art. 51b lid 1 Sv als zij kunnen bijdragen aan de effectiviteit van een therapie die het slachtoffer volgt of als ze een rol kunnen spelen bij (het nemen van een geïnformeerde beslissing over) de uitoefening van rechten van het slachtoffer. Bij dat laatste kan het bijvoorbeeld gaan om het recht om een tweede beoordeling (*review*) van het opsporingsonderzoek aan te vragen bij het College van procureurs-generaal en om het recht om ex art. 12 Sv te klagen over niet (verdere) vervolging. Een art. 12 Sv-procedure kan ook worden begonnen als er geen geïndividualiseerde verdachte is.

Kennisneming van de processtukken kan ex art. 51b lid 3 Sv onder meer worden geweigerd op grond van het belang van het onderzoek en het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten. Een beroep op het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten is mogelijk als in de processtukken bepaalde opsporingsmethoden staan beschreven en openbaarmaking daarvan ertoe zou leiden dat deze hun effectiviteit verliezen. Bij het belang van het onderzoek moet worden gedacht aan situaties waarin, door het toestaan van kennisneming, de waarheidsvinding dreigt te worden belemmerd. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer zaaksinformatie voortijdig bekend wordt bij een potentiële verdachte dan wel bij de verdediging, of, voorafgaand aan een verhoor, bij getuigen (waardoor later twijfel kan ontstaan of zij louter uit eigen wetenschap hebben verklaard en hun verklaring onbruikbaar kan worden voor het bewijs). Onder omstandigheden is een beroep op het belang van het onderzoek ook denkbaar als er geen opsporingsonderzoek meer wordt verricht en het ontstaan van nieuwe onderzoeksperspectieven afhankelijk is van toekomstige, 'gelukkige' ontwikkelingen die niet onder invloed van het Openbaar Ministerie staan. Als die ontwikkelingen zich, op enig moment, zouden voordoen, zou het immers buitengewoon zwaar zijn als daarvan uiteindelijk geen vruchten kunnen worden geplukt omdat in een eerder stadium bijvoorbeeld daderkennis verspreid is geraakt.

Volgens het zesde lid van art. 51b Sv kan het slachtoffer van de stukken waarvan hem kennisneming is toegestaan, ter griffie afschrift krijgen. Uit de wetgevingsgeschiedenis van deze bepaling wordt duidelijk dat hierop geen uitzonderingen mogen worden gemaakt.

In *cold cases* kunnen stukken die in beginsel geen processtukken zijn, zoals politiejournaals en -aantekeningen, dat ook niet meer worden. Bovendien kan in zulke zaken worden gezegd dat het Openbaar Ministerie een 'beslissing tot niet vervolging of niet verdere vervolging' in de zin van art. 12 Sv heeft genomen. Ten derde kan bij een *cold case* worden gesteld dat het onderzoek "is vastgelopen en geen verdachte heeft opgeleverd" – de voorwaarde waaronder, bij zware misdrijven, slachtoffers en nabestaanden een verzoek tot het verrichten van een *review*

kunnen indienen. Ten slotte is bij een *cold case* weigering van een verzoek tot kennisneming van de processtukken op grond van het belang van het onderzoek in beginsel niet meer aan de orde.

Document 2

Korte schets van de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken

WBOM, 12 december 2012

1. Inwerkingtreding van de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken

Op 1 januari 2013 treedt de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken (Stb. 2011, 601) in werking. Deze wet brengt hoofdzakelijk wijzigingen aan in het Wetboek van Strafvordering. De wet regelt onder andere de samenstelling, de kennisneming en de afschriftverstrekking van processtukken.

Ook vóór 1 januari 2013 bevatte het Wetboek van Strafvordering een regeling voor de kennisneming van processtukken (art. 30-34 Sv). Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste wijzigingen.

2. Definitie 'processtukken'

Voor het eerst is in het Wetboek van Strafvordering een criterium opgenomen aan de hand waarvan wordt bepaald of stukken tot de processtukken behoren. Tot de processtukken behoren alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn (art. 149a lid 2 Sv). Dit zogeheten relevantiecriterium bestond al in de rechtspraak. Of stukken aan dit criterium voldoen, hangt steeds af van hun concrete inhoud en betekenis voor de desbetreffende strafzaak.

Het voegen van een stuk is niet bepalend voor het antwoord op de vraag of een stuk een processtuk is; het gaat om de relevantie. Dat betekent dat ook stukken die nog niet in het dossier zijn gevoegd tot de processtukken kunnen behoren. Tegelijkertijd geldt dat alle stukken die in het procesdossier zijn gevoegd, tot de processtukken behoren, ook al voldoen zij niet aan het relevantiecriterium.

De term processtukken heeft niet alleen betrekking op schriftelijke stukken. Ook stukken op gegevensdragers (digitale stukken) kunnen tot de processtukken behoren. Dat volgt uit het nieuwe art. 137 Sv. Daarin is bepaald dat onder de bevoegdheid tot kennisneming van processtukken ook wordt begrepen die tot kennisneming van stukken die op gegevensdragers zijn opgenomen en vastgelegd.

3. OvJ is verantwoordelijk voor het procesdossier

In de wet is verankerd dat de OvJ verantwoordelijk is voor de samenstelling van het procesdossier tijdens het opsporingsonderzoek (art. 149a lid 1 Sv).

4. Kennisneming van de processtukken door de verdachte

De regeling van het recht op kennisneming van de processtukken door de verdachte is op drie punten vernieuwd (art. 30 Sv):

- In de wet is vastgelegd vanaf welk moment de verdachte in beginsel recht heeft op kennisneming van de processtukken. De verdachte heeft – op zijn verzoek – recht op kennisneming van de processtukken op ieder moment in het voorbereidend onderzoek, maar *in elk geval* na het eerste verhoor na aanhouding (art. 30 lid 1 Sv). Zodra een persoon als verdachte is aangemerkt en hij als zodanig, na op zijn zwijgrecht te zijn geweest, is verhoord, behoort hem op zijn verzoek inzage in de processtukken te worden verleend. Het inzagerecht heeft betrekking op de stukken voor zover die relevant zijn in het licht van het feit ter zake waarvan het verhoor van de verdachte heeft plaatsgevonden. De verdachte heeft in ieder geval recht op kennisneming van de stukken die worden opgesomd in art. 31 Sv (dit artikel is inhoudelijk niet gewijzigd).
- Wanneer aan het verzoek tot kennisneming geen of – naar het oordeel van de verdediging – ontoereikend gevolg wordt gegeven, kan de verdachte de R-C verzoeken om de OvJ te bevelen binnen een bepaalde termijn alsnog inzage te verlenen (art. 30 lid 2 Sv). Mocht de OvJ de kennisneming van bepaalde stukken alsnog willen onthouden, dan dient hij toepassing te geven aan art. 30 lid 3 Sv: onthouding van stukken.
- Het bezwaarschrift tegen de onthouding van kennisneming wordt voortaan door de R-C behandeld en niet meer door de raadkamer. De R-C kan in het kader van zijn beoordeling van het bezwaarschrift kennis nemen van de onthouden stukken.

5. Afschriftverstrekking

De regeling voor afschriftverstrekking is uitgebreid. Voortaan kan de verdediging niet alleen ter griffie, maar ook ten parkette een afschrift krijgen (art. 32 lid 1 Sv). De OvJ kan de afschriftverstrekking op drie gronden weigeren: het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing en vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend (art. 32 lid 2 Sv). Van deze weigering moet schriftelijk mededeling worden gedaan (art. 32 lid 3 Sv). Tegen deze weigering kan de verdachte bezwaar maken bij de R-C. Voordat de R-C op het bezwaarschrift beslist, hoort de R-C de OvJ (art. 32 lid 4 Sv).

6. Recht van de verdachte om stukken aan het dossier toe te voegen

De rechtspositie van de verdachte bij de samenstelling van de processtukken is versterkt. In de wet staat nu dat de verdachte het recht heeft stukken aan het procesdossier toe te voegen (art. 34 Sv). Daarbij is een regeling opgenomen die hem het recht geeft kennis te nemen van stukken die (nog) geen processtukken zijn, met het oog op de onderbouwing van het verzoek bepaalde stukken bij de processtukken te voegen (art. 34 lid 2 Sv). We noemen dit gemakshalve de 'grasduin'-bepaling.

Als de OvJ in gebreke blijft te beslissen over het voegen van stukken of over de kennisneming van de niet-processtukken, kan de verdachte de R-C verzoeken een termijn te stellen waarbinnen de officier een beslissing moet nemen. Voordat de R-C hierover een beslissing neemt, hoort hij de OvJ en de verdachte (art. 34 lid 3 Sv).

De officier kan de voeging en de kennisneming van niet-processtukken weigeren op grond van de belangen die in art. 187d Sv worden genoemd: het belang van een getuige, ter bescherming van een

zwaarwegend opsporingsbelang en ter bescherming van de staatveiligheid. Daarvoor heeft hij wel een machtiging van de R-C nodig. Hij kan de voeging ook weigeren, omdat de stukken naar zijn oordeel geen processtukken zijn. Ook dan is een machtiging nodig (art. 34 lid 4 Sv).

7. Permanent achterwege laten van stukken in het procesdossier

Er is voor de OvJ een regeling geïntroduceerd voor het permanent achterwege laten van voeging van bepaalde stukken of gedeelten daarvan (art. 149b Sv). Deze bevoegdheid kan vooral in de zwaardere zaken van belang zijn. De OvJ kan bepaalde processtukken buiten het dossier houden op grond van de belangen die worden genoemd in artikel 187d Sv (zie onder 6). Hij heeft daarvoor wel de machtiging van de R-C nodig. Bij de vordering aan de R-C moeten de betreffende stukken worden gevoegd, zodat de R-C daarvan kennis kan nemen. Over de te hanteren werkwijze zijn afspraken gemaakt met de coördinerend R-C's.

De vordering en de machtiging moeten in het dossier worden gevoegd (art. 149b lid 2 Sv). Dat betekent dat de vordering slechts summier kan worden gemotiveerd. Voorkomen moet worden dat te veel informatie wordt prijsgegeven. Alleen de onderliggende stukken zelf zijn geheim.

Van de toepassing van art. 149b Sv moet de OvJ proces-verbaal opmaken. Hij vermeldt daarin ook de redenen voor die toepassing, voor zover de belangen van artikel 187d Sv dat toelaten. Ook dit – in de regel dus vrij summier – proces-verbaal wordt bij de processtukken gevoegd (art. 149b lid 3 Sv). In de wettekst staat dat de OvJ proces-verbaal *doet* opmaken. De OvJ moet dat echter zelf doen. Hij kan dat niet overlaten aan de politie, want het achterwege laten van voeging bij het dossier is geen beslissing van de politie (vgl. art. 152 lid 1 Sv).

Zolang de zaak niet is geëindigd moet de OvJ de niet-gevoegde stukken bewaren (art. 149b lid 3 Sv).

8. BOB-stukken

Artikel 126aa Sv is niet gewijzigd en blijft als bijzondere regeling voor de BOB-stukken bestaan. Voor de kennisneming van bijvoorbeeld tagesprekken en andere BOB-stukken die nog niet bij de processtukken gevoegd zijn, geldt echter dat de 'grasduin'-bepaling van artikel 34 Sv moet worden toegepast. Dat betekent dat de R-C moet worden ingeschakeld als de OvJ de kennisneming wil weigeren. Ook als de officier de voeging van stukken wil weigeren, heeft hij de machtiging van de R-C nodig.

9. Voeging en kennisneming van stukken door het slachtoffer

Ook de regeling voor het voegen van stukken en de kennisneming van stukken door het slachtoffer is uitgebreid. Het recht van het slachtoffer op inzage is vergelijkbaar ruim van opzet als het recht op kennisneming van de verdachte, met dien verstande dat artikel 51b Sv het inzagerecht van het slachtoffer beperkt tot de processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn.

De weigeringsgronden zijn in de nieuwe wet aangepast. De oude weigeringsgronden zijn komen te vervallen. Zo is de mogelijkheid tot weigering in verband met het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer niet langer in de wet opgenomen. De OvJ kan voortaan de voeging of de kennisneming van stukken weigeren, indien hij van oordeel is dat a) de stukken niet als

processtukken zijn aan te merken (ze voldoen niet aan het relevantie criterium van art. 149a lid 2 Sv) of b) de kennisneming onverenigbaar is met een van de artikel 187d-belangen. In beide gevallen heeft de OvJ de machtiging van de R-C nodig. De OvJ doet schriftelijk mededeling van zijn beslissing aan het slachtoffer.

Het recht op kennisneming brengt niet automatisch het recht op afschriftverstrekking mee. Art. 51b lid 6 Sv verklaart art. 32 lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing. Afschriftverstrekking kan achterwege blijven op de drie gronden die daarin worden genoemd: het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing en vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend. Ook de bezwaarschriftprocedure is van overeenkomstige toepassing.

10. Achterwege laten van het opmaken van een proces-verbaal

Aan art. 152 Sv is een tweede lid toegevoegd, waarin staat dat het opmaken van een proces-verbaal onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie (dus niet: de OvJ) achterwege kan worden gelaten. Met deze bepaling wordt niet bedoeld dat voor iedere individuele beslissing in elke individuele zaak expliciet de toestemming van de OvJ moet worden gevraagd om geen proces-verbaal op te maken. Het gaat erom dat aan de hand van beleidsregels het achterwege laten van het opstellen van processen-verbaal vorm kan worden gegeven (bijv. in ZSM-zaken).

11. Uitgestelde inwerkingtreding Besluit processtukken

Bij de wet hoort een AMvB: het Besluit processtukken (Stb. 2011, 602). Daarin zijn bepalingen opgenomen over de inrichting van het procesdossier, het inzagerecht en de verstrekking van afschriften. Twee bepalingen zorgen voor meer praktische problemen dan door de wetgever was voorzien. Het gaat om de verplichting om in de zwaardere zaken een chronologisch overzicht van de verrichte opsporingshandelingen in het dossier op te nemen en de verplichting om in vrijwel alle dossiers een inhoudsopgave op te nemen waaruit blijkt welk processtuk op welk tijdstip is gevoegd (en verwijderd, maar dat komt slechts bij hoge uitzondering voor). De datum van inwerkingtreding van het besluit is daarom uitgesteld. De precieze datum is nog niet bekend.

12. Modellen

Er zijn modellen beschikbaar voor:

- De mededeling onthouden stukken (art. 30 lid 4 Sv)
- De mededeling beëindiging onthouden stukken (art. 30 lid 4 Sv)
- De mededeling weigering afschriftverstrekking (art. 32 lid 3 Sv)
- De vordering weigering voegen of kennisnemen van (niet-)processtukken (art. 34 lid 4 Sv)
- De vordering permanent achterwege laten van voeging (art. 149b lid 1 Sv)
- Het proces-verbaal van toepassing van art. 149b lid 1 Sv (art. 149b lid 2 Sv)
- De vordering weigering voegen of kennisnemen van (niet-)processtukken door het slachtoffer (art. 51b lid 4 Sv)
- De mededeling weigering voegen of kennisnemen van stukken door het slachtoffer (art. 51b lid 4 Sv).

13. Meer weten?

In de Handreiking Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken van het WBOM wordt dieper ingegaan op de onderwerpen die hierboven kort zijn aangestipt. Met vragen kunt u terecht bij de helpdesk van het WBOM, te bereiken via e-mail: 5.1.2i@om.nl of telefonisch: [5.1.2i](tel:5.1.2i).

Document 3

Openbaar Ministerie

Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie

Handreiking

Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken

januari 2016

© 2016, 's-Gravenhage, Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie

Deze handreiking is een product van de Werkgroep Implementatie Wet processtukken. Dit is een werkgroep van het Openbaar Ministerie (OM) waarin mede door de politie is geparticipeerd. De handreiking is een intern en informeel document dat bedoeld is om de OM-collega's bekend te maken met de hoofdpunten (en met enkele aandachtspunten) van de nieuwe wet. Voor zover de handreiking opinies bevat zijn deze niet verder geformaliseerd (het zijn met name geen beleidsregels) en officieren van justitie en advocaten-generaal kunnen derhalve ter zitting en daarbuiten niet geacht worden gebonden te zijn aan de inhoud van deze handreiking. Derden kunnen aan deze handreiking geen rechten ontleen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
1.1 Inwerkingtreding van de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken	7
1.2 Korte schets van de wetswijziging met betrekking tot de processtukken	7
1.3 Wijzigingen met betrekking tot het opmaken en insturen van processen-verbaal	8
1.4 Structuur en reikwijdte van de regeling	9
1.5 Opbouw van deze handreiking	9
2 Processtukken	10
2.1 Centrale bepaling: artikel 149a Sv	10
2.2 Wat zijn processtukken?	10
2.3 Vanaf welk moment zijn stukken processtukken?	11
2.4 Welke stukken zijn altijd processtukken?	11
2.5 Welke stukken zijn geen processtukken?	13
2.6 Welke stukken zijn problematisch?	14
2.7 Welke betekenis moet worden toegekend aan de woorden 'ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen' in artikel 149a lid 2 Sv?	14
2.8 Wat is het verschil tussen processtukken en procesdossier?	15
2.9 Wie is verantwoordelijk voor de samenstelling van de processtukken?	15
2.10 Wat is het verschil tussen samenstellen en voegen?	16
3 Kennisneming van de processtukken door de verdachte	17
3.1 Centrale bepalingen: artikel 30 en 31 Sv	17
3.2 Wat is kennisneming?	17
3.3 Aan wie wordt kennisneming verleend?	18
3.4 Waarvan wordt kennisneming verleend?	18
3.5 Vanaf welk moment is de verdachte tot kennisneming gerechtigd?	19
3.6 Wie moet als verdachte worden aangemerkt?	20
3.7 Heeft een voormalige verdachte, wiens zaak is geseponeerd, recht op kennisneming?	21
3.8 Heeft de raadsman hetzelfde recht op kennisneming als de verdachte en vice versa?	21
3.9 Wie beslist over de kennisneming?	21
3.10 Hoe wordt kennisneming verleend?	22

3.11 Wat is de termijn waarbinnen aan een verzoek tot kennisneming moet worden voldaan?	22
3.12 Door wie wordt na het voorbereidend onderzoek kennisneming verleend?	22
4 Afschriftverstrekking	24
4.1 Centrale bepaling: artikel 32 Sv	24
4.2 Wat is het verschil tussen afschriftverstrekking en kennisneming?	24
4.3 Wanneer heeft de verdachte recht op een afschrift van de processtukken?	24
4.4 Wat betekenen de woorden in artikel 32 lid 1 Sv 'waarvan hem de kennisneming is toegestaan'?	25
4.5 In welke gevallen mag afschriftverstrekking achterwege blijven?	25
4.6 Is voor de weigering een afschrift te verstrekken altijd een schriftelijke mededeling nodig?	27
4.7 Kan de verdachte bezwaar maken tegen de weigering?	27
4.8 Kan de zittingsrechter, na de weigering van de officier van justitie een afschrift te verstrekken, alsnog bepalen dat de verdachte een afschrift krijgt?	27
5 Onthouding van kennisneming	28
5.1 Centrale bepalingen: artikel 30 leden 3 en 4, artikel 31 en artikel 33 Sv	28
5.2 Wat is de hoofdregel?	28
5.3 Mogen alle processtukken worden onthouden?	28
5.4 Mogen ook gedeelten van bepaalde stukken worden onthouden?	29
5.5 Wat is het criterium voor onthouding?	29
5.6 Het belang van het onderzoek: welk onderzoek?	31
5.7 Wie beslist over de onthouding?	31
5.8 Wanneer moet onthouding eindigen?	32
5.9 Is voor onthouding altijd een schriftelijke mededeling nodig?	32
5.10 Moet worden medegedeeld welke stukken aan de verdachte worden onthouden?	33
5.11 Kan de verdachte bezwaar maken tegen onthouding?	33
5.12 Kan de rechter(-commissaris) van meer stukken kennisnemen dan de verdachte?	34
6 Voegen en kennisnemen van stukken die (nog) geen processtukken zijn	36
6.1 Centrale bepaling: artikel 34 Sv	36

6.2	Wat is het verschil tussen kennisneming in artikel 30 Sv en kennisneming in artikel 34 Sv?	36
6.3	Welke voorwaarden worden aan het verzoek van de verdediging tot voeging van stukken ex artikel 34 lid 1 Sv gesteld?	36
6.4	Welke stukken kan de verdachte laten voegen op grond van artikel 34 lid 1 Sv?	37
6.5	Hoe moet worden omgegaan met het verzoek van de verdachte stukken te voegen waarover het openbaar ministerie niet beschikt?	37
6.6	Welke weigeringsgronden kan de officier van justitie na een verzoek tot voeging van de stukken ex artikel 34 lid 1 Sv inroepen?	37
6.7	Wat is het doel van het 'grasduinen' in de stukken door de verdediging zoals bedoeld in artikel 34 lid 2 Sv?	38
6.8	In welke gevallen kan de officier van justitie het verzoek tot kennisneming (grasduinen) afwijzen?	39
6.9	Hoe verhoudt artikel 34 Sv zich tot artikel 126aa lid 5 Sv?	39
6.10	Hoe verhoudt artikel 34 lid 4 Sv zich tot artikel 149b lid 1 Sv?	39
6.11	Is het nog steeds mogelijk dat de raadsman wel kennisneemt van stukken die (nog) geen processtukken zijn, maar de verdachte niet?	39
7	Achterwege laten van voeging van (gedeelten van) stukken bij de processtukken	41
7.1	Centrale bepaling: artikel 149b Sv	41
7.2	Wanneer kan de officier van justitie de voeging van stukken permanent achterwege laten?	41
7.3	Welke bijzonderheden gelden met betrekking tot de procedure voor het verkrijgen van de machtiging van de rechter-commissaris?	42
7.4	Kan een vordering ex artikel 149b lid 1 Sv achterwege blijven als het stuk reeds vanwege het relevantie criterium niet als processtuk kan worden aangemerkt?	42
7.5	Hoe weet de verdediging dat niet alle stukken bij de processtukken zijn gevoegd?	42
7.6	Kan de officier van justitie tegen de afwijzende beschikking van de rechter-commissaris in beroep?	43
7.7	Staat voor de verdediging een rechtsmiddel open tegen de toewijzende beschikking van de rechter-commissaris?	43

7.8 Hoe lang moet de officier van justitie de niet-gevoegde stukken bewaren?	44
7.9 Kan de officier van justitie wachten met het doen van een vordering bij de rechter-commissaris tot de verdediging een verzoek ex artikel 34 lid 1 Sv doet?	44
8 BOB-stukken	46
8.1 Centrale bepaling: artikel 126aa Sv	46
8.2 Gelden voor BOB-stukken andere regels dan voor andere processtukken?	46
8.3 Wat is de hoofdregel voor het voegen van BOB-stukken?	47
8.4 Wat zijn de uitzonderingen op de hoofdregel (= voegen)?	47
8.5 Op welk moment moeten BOB-stukken worden gevoegd?	47
8.6 Wanneer is er sprake van onthouding van BOB-stukken in de zin van artikel 30 lid 3 Sv?	47
8.7 Heeft de verdachte het recht de officier van justitie te verzoeken bepaalde BOB-stukken bij de processtukken te voegen?	48
8.8 Heeft de officier van justitie voor de weigering stukken bij de processtukken te voegen een machtiging van de rechter-commissaris nodig?	49
8.9 Kan de rechter-commissaris een termijn stellen als de officier van justitie in gebreke blijft te beslissen over het voegen of kennisnemen van BOB-stukken?	49
8.10 Geldt de mogelijkheid tot 'grasduinen' ex artikel 34 lid 2 Sv ook voor de resultaten van de toepassing van BOB-bevoegdheden (artikel 126aa lid 5 Sv)?	49
9 Stukken op gegevensdragers (audiovisueel materiaal)	50
9.1 Centrale bepaling: artikel 137 Sv	50
9.2 Wat wordt bedoeld met 'gegevensdragers' in artikel 137 Sv?	50
9.3 Wat wordt bedoeld met 'stukken' die op gegevensdragers zijn opgenomen?	50
9.4 Wanneer zijn stukken op gegevensdragers processtukken?	50
9.5 Kan de kennisneming door de verdachte worden beperkt?	51
9.6 Wanneer heeft de verdediging recht op een kopie van stukken op gegevensdragers?	52
9.7 Kan de zittingsrechter, na de weigering van de officier van justitie een kopie te verstrekken, alsnog bepalen dat de verdachte een kopie krijgt?	53

9.8 Gelden er verschillende regels voor verschillende soorten stukken op gegevensdragers?	53
10 Enkele andere (proces)stukken	54
10.1 Hoe moet worden omgegaan met een afschermproces-verbaal?	54
10.2 Hoe moet worden omgegaan met kluisverklaringen?	55
11 Kennisneming en voeging van processtukken door het slachtoffer	56
11.1 Centrale bepaling: artikel 51b Sv	56
11.2 Van welke stukken mag het slachtoffer kennisnemen?	56
11.3 Op grond waarvan mag de officier van justitie de kennisneming weigeren?	57
11.4 Kan het slachtoffer een beroep doen op de rechter-commissaris als de officier van justitie in gebreke blijft?	58
11.5 Kan het slachtoffer tijdelijk de kennisneming van stukken worden onthouden?	58
11.6 Houdt het recht op kennisneming ook het recht op verstrekking van een afschrift in?	59
11.7 Kan het slachtoffer bezwaar maken tegen de weigering van de officier van justitie een afschrift te verstrekken?	59
11.8 Heeft het slachtoffer ook recht op voeging van stukken bij de processtukken van de verdachte?	59
11.9 Kan het slachtoffer bezwaar maken tegen de weigering van de officier van justitie kennis te nemen van stukken of stukken te voegen?	60
11.10 Waar is voor de benadeelde partij het recht op kennisneming van stukken geregeld?	60
12 Kennisneming door de klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd ex artikel 12 Sv	61
12.1 Centrale bepaling: artikel 12f Sv	61
12.2 Van welke stukken mogen de klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd kennisnemen?	61
12.3 Wie beslist er op het verzoek tot kennisneming ex artikel 12f Sv?	62
12.4 Op welke gronden kan de voorzitter de kennisneming weigering?	62
12.5 Heeft de klager of de persoon wiens vervolging wordt verlangd ook recht op een afschrift?	62

1 Inleiding

1.1 Inwerkingtreding van de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken

Op 1 januari 2013 is de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken in werking getreden.¹

Het op die wet gebaseerde Besluit processtukken in strafzaken is nog niet in werking getreden.²

In deze handreiking worden de belangrijkste thema's uit de wet behandeld.³ Het Besluit processtukken blijft hierbij buiten beschouwing, nu de inwerkingtreding daarvan is uitgesteld.⁴

1.2 Korte schets van de wetswijziging met betrekking tot de processtukken

Ook vóór 1 januari 2013 bevatte het Wetboek van Strafvordering een regeling voor de kennisneming van processtukken (art. 30-34 Sv). Deze regeling is gewijzigd en uitgebreid bij de Wet herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken.

Dit zijn de belangrijkste wijzigingen:

- De wet bevat een definitie van het begrip 'processtukken' (art. 149a lid 2 Sv); deze definitie sluit aan bij de omschrijving die in de jurisprudentie al werd gehanteerd;
- In de wet is verankerd dat de officier van justitie verantwoordelijk is voor de samenstelling van het procesdossier tijdens het opsporingsonderzoek (art. 149a lid 1 Sv);
- De regeling van het recht op kennisneming van de processtukken door de verdachte is op drie punten vernieuwd (art. 30 Sv). Het gaat daarbij om de introductie van een eerste moment van kennisneming (nl. vanaf het eerste verhoor), de invoering van de mogelijkheid voor de verdachte termijnen te stellen waarbinnen kennisneming moet

¹ Wet van 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken) (*Stb.* 2011, 601), i.w.tr. op 1 januari 2013 (*Stb.* 2012, 408).

² *Stb.* 2011, 602. Dit besluit geeft uitvoering aan de artikelen 32 lid 5 Sv en 149a lid 3 Sv.

³ Deze handreiking is tot stand gekomen door de Werkgroep implementatie Wet processtukken onder voorzitterschap van **5.1.2.e**. De werkgroep bestond verder uit de leden **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e** (secretaris), **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e**, **5.1.2.e** en **5.1.2.e**.

⁴ Ook het op 1 oktober 2013 in werking getreden art. 32a Sv blijft hier buiten beschouwing (Wet van 28 februari 2013, *Stb.* 85). Deze bepaling ziet op de vertaling van processtukken. Zie hiervoor Kamerstukken 33 355, de Aanwijzing bijstand tolken en vertalers bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten (2013A019), *Stcr.* 2013, 35062 en A.M.C. Boerwinkel, Versterking van de rechten van verdachten in de Europese Unie: het recht op vertolking en vertaling in strafzaken, in: *Ars Aequi* 2013, p. 769-774.

plaatsvinden en de verwisseling van de raadkamer voor de rechter-commissaris in de bezwaarprocedure tegen onthouding van kennisneming;

- De regeling voor de afschriftverstrekking is uitgebreid (art. 32 Sv). Voortaan kan de verdediging niet alleen ter griffie, maar ook ten parkette een afschrift krijgen. De afschriftverstrekking kan worden geweigerd op een drietal gronden die in de wet zijn opgenomen. Tegen deze weigering kan bezwaar worden gemaakt bij de rechter-commissaris;
- De rechtspositie van de verdachte bij de samenstelling van de processtukken is versterkt (art. 34 Sv). Zo is er een regeling opgenomen voor de kennisneming door de verdachte van stukken die nog geen processtukken zijn met het oog op de onderbouwing van zijn verzoek bepaalde stukken bij de processtukken te voegen (zgn. 'grasduinen'). De officier van justitie kan het voegen en de kennisneming van stukken die (nog) geen processtukken zijn weigeren op de gronden uit artikel 187d Sv. Daarvoor heeft hij wel een machtiging van de rechter-commissaris nodig;
- Er is voor de officier van justitie een regeling geïntroduceerd voor het — met machtiging van de rechter-commissaris — permanent achterwege laten van voeging van bepaalde stukken of gedeelten daarvan. Ook hier wordt aangeknoopt bij de belangen van artikel 187d Sv;
- Ook de regelingen van de kennisneming van (proces)stukken door het slachtoffer en de belanghebbende in de zin van artikel 12 Sv zijn uitgebreid (art. 51b en art. 12f Sv).

Voor de BOB-stukken blijft artikel 126aa Sv gelden; die regeling wordt als een specialis gezien van de artikelen 30-34 Sv.

In deze handreiking wordt op bovenstaande onderdelen nader ingegaan.

1.3 Wijzigingen met betrekking tot het opmaken en insturen van processen-verbaal

Ten slotte zijn er ook wijzigingen aangebracht in de voorschriften met betrekking tot het opmaken en insturen van het proces-verbaal door de opsporingsambtenaar (art 152 e.v. Sv). In artikel 152 Sv is een tweede lid opgenomen, waarin staat dat het opmaken van een proces-verbaal onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie achterwege kan worden gelaten. Hiermee wordt aangesloten bij de bestaande praktijk, waarin in beleidsregels wordt geregeld wanneer geen proces-verbaal opgemaakt behoeft te worden. Met deze bepaling wordt níet bedoeld dat voor iedere individuele beslissing in elke individuele zaak expliciet de toestemming van de officier van justitie moet worden gevraagd om geen proces-verbaal op te maken. Het gaat erom dat aan de hand van beleidsregels het achterwege laten van het opstellen van processen-verbaal vorm kan worden gegeven.⁵

⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 15.

Verder worden de artikelen 155, 156 en 157 Sv samengevoegd in één nieuw artikel 156 Sv, waarin de inzending van processen-verbaal, aangiften, berichten en in beslag genomen voorwerpen wordt geregeld. Inhoudelijk is er weinig veranderd. Nieuw is echter de bepaling van artikel 156 lid 3 Sv, die inhoudt dat toezending (van de processen-verbaal etc.) met instemming van de officier van justitie achterwege kan worden gelaten. Hoewel de terminologie in deze bepaling (nog) niet in overeenstemming is met die in artikel 152 lid 2 Sv (in art. 156 lid Sv staat 'officier van justitie' in plaats van 'openbaar ministerie'), moet deze bepaling op dezelfde manier worden uitgelegd. Het gaat ook hier dus niet om de individuele beslissing van de officier van justitie in een individueel geval, maar om de mogelijkheid tot het vaststellen van beleid over het achterwege laten van inzending voor bepaalde categorieën zaken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan zaken die in het kader van ZSM zijn afgedaan.

Aan deze thema's (de verbaliseringsplicht en het inzenden van het proces-verbaal) wordt verder geen aandacht besteed in deze handreiking.

1.4 Structuur en reikwijdte van de regeling

Voor een goed begrip van de wettelijke regeling moet in het oog worden gehouden dat in de regeling het systeem wordt gehanteerd dat óf de rechter-commissaris vooraf een machtiging moet geven óf dat er achteraf een bezwaarschrift mogelijk is tegen een door de officier van justitie genomen beslissing. In de wet wordt bovendien een onderscheid gemaakt tussen het recht op kennisneming en het recht op afschriftverstrekking.

De regeling van artikel 30-34 Sv is alleen van toepassing tijdens het voorbereidend onderzoek. Na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting gelden de bepalingen van artikel 315 en 328 Sv. Deze bepalingen zijn in hoger beroep van overeenkomstige toepassing (art. 415 lid 1 Sv).

1.5 Opbouw van deze handreiking

In deze handreiking wordt de nieuwe wet in een aantal thema's opgeknipt, zoals 'processtukken', 'kennisneming', 'onthouding van kennisneming' en 'afschriftverstrekking'. Bij elk thema komen de belangrijkste onderwerpen telkens in de vorm van vraag en antwoord aan de orde.

2 Processtukken

2.1 Centrale bepaling: artikel 149a Sv

Artikel 149a Sv

- 1. De officier van justitie is tijdens het opsporingsonderzoek verantwoordelijk voor de samenstelling van de processtukken.*
- 2. Tot de processtukken behoren alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn, behoudens het bepaalde in artikel 149b.*
- 3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voorschriften worden gesteld over de wijze waarop de processtukken worden samengesteld en ingericht.⁶*

2.2 Wat zijn processtukken?

Processtukken zijn stukken als bedoeld in artikel 149a lid 2 Sv. Als processtukken worden aangemerkt alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Dit zogeheten relevantie criterium bestond al in de rechtspraak, zij het iets anders geformuleerd. In de wet is nu opgenomen dat het gaat om beslissingen die *ter terechtzitting* door de rechter worden genomen, terwijl het criterium dat ontwikkeld is in de jurisprudentie betrekking heeft op alle stukken die “redelijkerwijze van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende, hetzij in voor hem ontlastende zin.”⁷ Aan dit verschil in redactie lijkt geen wezenlijke betekenis toe te komen.⁸

Of stukken aan het relevantie criterium voldoen, hangt steeds af van hun concrete inhoud en betekenis voor de desbetreffende strafzaak.⁹ De stukken die tijdens het vooronderzoek worden geproduceerd, worden beoordeeld op hun relevantie in de fase waarin het onderzoek zich op dat moment bevindt met een vooruitblik op hun betekenis voor de rechterlijke besluitvorming naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting. Er zijn stukken waarvan de relevantie nog niet beoordeeld kan worden. Of deze tot de processtukken gaan behoren, hangt af van de verloop van het onderzoek.

Het voegen van een stuk is niet bepalend voor het antwoord op de vraag of een stuk een processtuk is; het gaat om de relevantie. Dat betekent dat ook stukken die nog niet in het dossier zijn gevoegd tot de processtukken kunnen behoren. Tegelijkertijd geldt dat

⁶ Met deze AMvB wordt het Besluit processtukken (Stb. 2011, 602) bedoeld. Dit Besluit is nog niet in werking getreden, zie par. 1.1.

⁷ Vgl. bijv. HR 7 mei 1996, *LJN* AB9820, *NJ* 1996, 687 (Dev Sol), HR 20 juni 2000, *NJ* 2000, 502, HR 16 oktober 2007, *LJN* BB2956, *NJ* 2007, 568.

⁸ Zie bijv. Gerechtshof Amsterdam 30 januari 2013, *ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ0228* (Klimop) en Rechtbank Limburg 13 februari 2013, *ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ9552*.

⁹ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 14.

alle stukken die in het procesdossier zijn gevoegd, tot de processtukken behoren, ook al voldoen zij op zichzelf niet aan het relevantie criterium.¹⁰

De term processtukken heeft niet alleen betrekking op schriftelijke stukken. Ook stukken op gegevensdragers (digitale stukken) kunnen tot de processtukken behoren (zie daarover art. 137 Sv en hfdst. 9).

Processtukken moeten worden onderscheiden van stukken van overtuiging.¹¹

2.3 Vanaf welk moment zijn stukken processtukken?

Het relevantie criterium kan vanaf het begin van het opsporingsonderzoek tot aan de behandeling ter terechtzitting als maatstaf worden gehanteerd om te beoordelen of stukken bij de processtukken moeten worden gevoegd of niet. Langs die maatstaf kunnen de stukken al tijdens het vooronderzoek op hun waarde voor de rechterlijke oordeelsvorming ter terechtzitting worden geselecteerd. Niet is vereist dat er een (bekende) verdachte is. Ook zonder verdachte kunnen er al processtukken zijn, bijvoorbeeld een sectierapport.¹²

Stukken kunnen dus al vóór voeging in het procesdossier processtukken zijn. Zie ook hierboven in paragraaf 2.2.

Als de officier van justitie of de verdediging tijdens het onderzoek ter terechtzitting stukken overlegt aan de rechtbank, betekent dat niet dat deze stukken daarmee automatisch processtukken zijn geworden. Of ze tot de processtukken gaan behoren, bepaalt de rechtbank.

2.4 Welke stukken zijn altijd processtukken?

Uit artikel 31 Sv volgt welke stukken tijdens het voorbereidend onderzoek *in elk geval* als processtukken moeten worden aangemerkt. Het betreft een aantal processen-verbaal waarvan de kennisneming aan de verdachte niet mag worden onthouden, te weten:

- a) de processen-verbaal van zijn verhoren;

¹⁰ Zie bijv. Rechtbank Zeeland-West-Brabant 28 juli 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:5312, waarin de rechtbank overweegt dat het stuk (i.c. het projectplan) door het toevoegen aan het dossier een processtuk is geworden. De rechtbank voegt daar – wellicht wat al te driest – aan toe: “De vraag of toevoeging van het stuk kan bijdragen aan beantwoording van één van de vragen zoals neergelegd in de artikelen 348-350 Sv is daarmee afdoend beantwoord.”

¹¹ Een stuk kan niet tegelijkertijd processtuk en stuk van overtuiging zijn. Dit vloeit voort uit enkele bepalingen in het Wetboek van Strafvordering waarin de processtukken en de stukken van overtuiging als elkaar uitsluitende categorieën naast elkaar worden gesteld. Zie art. 102 lid 1 en 3, 102a lid 3 en 510 lid 4 Sv. In de artikelen 258 lid 6, 315 lid 1, 346 lid 2 en 414 lid 1 Sv worden in lijn hiermee bescheiden en stukken van overtuiging als elkaar uitsluitende categorieën naast elkaar gesteld. Zie hierover uitgebreider [p. 1,2.e](#), *Processtukken in strafzaken. Een praktijkgericht overzicht (concept)*, Den Haag 2010, par. 1.5.

¹² Voor de kennisneming van de processtukken is wel van belang dat er een verdachte is; alleen iemand die verdachte is, heeft recht op kennisneming. Zie hierover hfdst. 3.

- b) de processen-verbaal betreffende verhoren of handelingen van onderzoek, waarbij hij of zijn raadsman de bevoegdheid heeft gehad tegenwoordig te zijn,¹³ tenzij en voor zover uit een proces-verbaal blijkt van een omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, en in verband daarmee een bevel als bedoeld in artikel 50 lid 2 Sv (beperking vrij verkeer), is gegeven;
- c) de processen-verbaal van verhoren, waarvan hem de volledige inhoud mondeling is medegedeeld.

Daarnaast bieden artikel 102 en artikel 126aa lid 1 Sv houvast. Die bepalingen betreffen:

- de resultaten van een onderzoek naar poststukken en
- de resultaten van onderzoek op grond van bijzondere opsporingsbevoegdheden (BOB-stukken).

Die resultaten moeten, voor zover deze van betekenis zijn, bij de processtukken worden gevoegd.¹⁴ Zie over de BOB-stukken en artikel 126aa lid 1 Sv ook hoofdstuk 8.

Verder zullen gewoonlijk veel andere processen-verbaal als processtuk deel uitmaken van het dossier. In het algemeen omvat een compleet procesdossier de volgende stukken:¹⁵

- processen-verbaal van opsporingsverrichtingen;
- processen-verbaal die benodigd zijn voor de beoordeling van de rechtmatigheid van de aanhouding en de aansluitende inverzekeringstelling;¹⁶
- processen-verbaal van verklaringen van verdachte;
- processen-verbaal van verklaringen van getuigen (denk ook aan de aangifte);
- processen-verbaal van verklaringen van deskundigen en deskundigenrapportages;
- de stukken betreffende het beslag;
- correspondentie tussen procesdeelnemers (rechter-commissaris, officier van justitie, raadsman, rechtbank etc.). Hieronder kan ook e-mailverkeer tussen de officier van justitie en de rechtbank vallen, daarom dient in de toonzetting van deze berichten rekening te worden gehouden met de voeging bij de processtukken;
- het persoonsdossier (justitiële documentatie, psychologische/psychiatrische rapportages);
- rapportages over onderzoekshandelingen van de rechter-commissaris (processen-verbaal van getuigenverklaringen, processen-verbaal van verrichtingen, beschikkingen);

¹³ Bij 'handelingen van onderzoek waarbij de verdachte of zijn raadsman de bevoegdheid heeft gehad tegenwoordig te zijn' (art. 31 sub b Sv) kan bijv. worden gedacht aan de doorzoeking ter inbeslagneming (art. 99a Sv), de schouw (art. 151 lid 3 Sv) en de meervoudige confrontatie (art. 9 Besluit toepassing maatregelen in het belang van het onderzoek). In de (nabije) toekomst komen daar ook de '(enkelvoudige) confrontatie' en de 'reconstructie op de plaats van een delict' bij (zie onderdeel 3.6 van *Kamerstukken II 2014/15*, 34 157, nr. 3 (tweede herdruk), p. 32 e.v.).

¹⁴ G.J.M. Corstens/M.J. Borgers, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, par. 8.3.

¹⁵ *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 3, p. 2.

¹⁶ *Kamerstukken II 2013/14*, 33 871, nr. 3, p. 9 en Rechtbank Rotterdam 16 april 2013, ECLI:NL:RBROT2013:BZ7966. Zie ook voetnoot 84, waarin wordt verwezen naar EHRM-jurisprudentie.

- informatie over de benadeelde partij(stelling);
- de stukken betreffende de terechtzitting (dagvaarding, bezwaarschrift, pleitaantekeningen, het proces-verbaal van de terechtzitting).

2.5 Welke stukken zijn geen processtukken?

De volgende stukken behoren in beginsel *niet* tot de processtukken:¹⁷

- Interne stukken, zoals:
 - stukken bedoeld voor intern beraad (vgl. de WOB-weigeringsgrond), zoals CTC-stukken, stukken ten behoeve van de landelijke of regionale reflectiekamer, stukken ten behoeve van de weeg- en stuurploeg, stukken van het selectieoverleg en tripartieteoverleg (ATV-stukken), stukken van de Adviescommissie vuurwapengeweld,¹⁸ tegenspraakverslagen et cetera;¹⁹
 - stukken bedoeld voor het afleggen van verantwoording in de hiërarchische lijn, zoals interne ambtsberichten aan de hoofdofficier van justitie of het College van procureurs-generaal;
- interne aantekeningen, zoals OM-journaals, CI- en andere politiejournaals, afsprakenjournaals, CI-gespreksverslagen et cetera;
- de resultaten van het (TCI-matige) veredelingsonderzoek van het TCI;²⁰
- de stukken met betrekking tot getuigenbescherming als bedoeld in artikel 226l Sv;
- de processen-verbaal en andere voorwerpen die mededelingen behelzen gedaan aan of door een verschoningsgerechtigde als bedoeld in artikel 218 Sv (art. 126aa lid 2 Sv);
- de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door het maken van een afspraak als bedoeld in artikel 226g Sv voordat de rechter-commissaris de afspraak met de getuige rechtmatig heeft geoordeeld (art. 226g lid 4 Sv) (zgn. kluisverklaringen, zie hierover meer uitgebreid par. 10.2);
- de stukken die de officier van justitie met machtiging van de rechter-commissaris op grond van de belangen genoemd in artikel 187d Sv niet bij de processtukken voegt (zie art. 149a lid 2 juncto art. 149b Sv, zie ook hfdst. 7).

Hier wordt de clausulering ‘in beginsel’ gebruikt, omdat uiteindelijk steeds de inhoud van het voorliggende concrete stuk en de betekenis van dat stuk in de concrete strafzaak

¹⁷ Deze opsomming is grotendeels ontleend aan **5.1.2 e**, *Processtukken in strafzaken, Een praktijkgericht overzicht (concept)*, Den Haag 2010, p. 46.

¹⁸ Rechtbank Oost-Brabant 18 juni 2014, partketnr. 01/845799-13 (niet gepubl.).

¹⁹ In de rechtspraak is bepaald dat het Rijksrechercherapport over de toepassing van geweld door een opsporingsambtenaar tot de processtukken behoort in de strafzaak tegen de verdachte op wie dit geweld – tijdens zijn aanhouding – is toegepast. Door de verdediging werd de rechtmatigheid van deze aanhouding betwist. Zie Rechtbank Amsterdam 31 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9523, *NJFS* 2014/124.

²⁰ Rechtbank Amsterdam 26 juli 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:5180. TCI-matige veredeling moet worden onderscheiden van tactische veredeling. Zie hierover D. van der Bel, A.M. van Hoorn en J.J.T.M. Pieters, *Informatie en opsporing*, Zeist: SSR/Kerckebosch 2013, par. 5.3, p. 230-231.

bepalend is. Ook kunnen bijkomende omstandigheden maken dat toevoeging aan het strafdossier (toch) plaats dient te vinden, bijvoorbeeld omdat de verdediging een betrouwbaarheidsverweer voert waarin het betreffende stuk een wezenlijke rol speelt.

Stukken die in de ogen van de officier van justitie geen processtukken zijn, kunnen dat naar het oordeel van de verdediging wél zijn. In dat geval kan de verdediging het verzoek doen een stuk bij de processtukken te voegen. Voor de weigering op dit verzoek heeft de officier van justitie de machtiging van de rechter-commissaris nodig. Zie hierover artikel 34 Sv en hoofdstuk 6 van deze handreiking.

2.6 Welke stukken zijn problematisch?

Problematisch zijn de stukken die in beginsel geen processtukken zijn (zie hierboven), maar dat wel kunnen worden omdat de omstandigheden daartoe nopen, bijvoorbeeld omdat ze een wezenlijke rol kunnen spelen in de beoordeling van de betrouwbaarheid van een bewijsmiddel en/of de rechtmatigheid van de verkrijging daarvan.

Hierbij wordt opgemerkt dat niet altijd de betreffende stukken, zoals een journaal, moeten worden gevoegd, maar dat er andere manieren zijn om helderheid te verschaffen over de gang van zaken, zoals het opmaken van een proces-verbaal en/of het horen van de betreffende opsporingsambtenaar als getuige.

2.7 Welke betekenis moet worden toegekend aan de woorden 'ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen' in artikel 149a lid 2 Sv?

Zoals vermeld, worden als processtukken aangemerkt alle stukken die *voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen* redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Om tijdens het voorbereidend onderzoek te kunnen bepalen of een stuk een processtuk is, moet dus worden gepreludeerd op het onderzoek ter terechtzitting.

Veel houvast biedt de wetsgeschiedenis niet, maar volgens Corstens/Borgers lijkt de meest voor de hand liggende uitleg te zijn dat het gaat om beslissingen die de rechter in verband met het onderzoek ter terechtzitting en naar aanleiding van dat onderzoek neemt. Het gaat dan om:

- beslissingen die in de aanloop naar het onderzoek ter terechtzitting worden genomen (bijv. over de voeging en splitsing van zaken, art. 258 leden 2 en 3 Sv),
- beslissingen die tijdens het onderzoek ter terechtzitting worden genomen (bijv. op de voet van art. 315 en 316 Sv), en
- beslissingen die de rechter op grond van — vooral²¹ — de artikelen 348 en 350 Sv neemt.²²

²¹ Ook andere bepalingen van de Vierde Afdeling van Titel VI van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafvordering zien op beslissingen die de rechter neemt of kan nemen, bijv. ter zake van de vordering van de benadeelde partij (art. 361 Sv) en de in beslag genomen voorwerpen (art. 353 Sv).

2.8 Wat is het verschil tussen processtukken en procesdossier?

In de Wet herziening regels processtukken wordt de term procesdossier niet gebezigd, omdat dit begrip ook verder in het Wetboek van Strafvordering niet wordt gebruikt.²³ In de Memorie van Toelichting worden de termen processtukken en procesdossier als synoniemen gebruikt.²⁴

Het procesdossier is de verzameling processtukken die aan het dossier zijn of worden toegevoegd.²⁵ Van een procesdossier kan al sprake kan zijn als enkele processtukken zijn gevoegd. Meestal is dat het geval wanneer de eerste processen-verbaal aan de officier van justitie zijn gezonden. Een exact antwoord op een vraag wanneer een procesdossier is afgerond, valt niet te geven. Uitgangspunt is dat het procesdossier — het samenstel van alle gevoegde stukken — compleet is als de officier van justitie de strafzaak voor de behandeling ter terechtzitting aanhangig maakt. Maar het kan gebeuren dat tijdens de terechtzitting, bijvoorbeeld op verzoek van de rechtbank of de verdediging, nog aanvullende stukken aan het dossier worden toegevoegd. Ook in hoger beroep bestaat nog de mogelijkheid om stukken te voegen (art. 414 lid 1 Sv).²⁶

2.9 Wie is verantwoordelijk voor de samenstelling van de processtukken?

Tijdens het opsporingsonderzoek is de officier van justitie verantwoordelijk voor de samenstelling van de processtukken. Dit is met zoveel woorden vastgelegd in artikel 149a lid 1 Sv.

De artikelen 30-34 Sv zijn na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting niet meer van toepassing. Dan gelden de bepalingen van artikel 315 en 328 Sv. Die bepalingen zijn ingevolge artikel 415 Sv ook van toepassing in hoger beroep. Maatstaf bij de beslissing op een verzoek tot toevoeging van stukken aan de processtukken is of de noodzaak daartoe is gebleken. In de Passagezaak heeft het Amsterdamse hof, naar aanleiding van een verzoek van de verdediging bepaalde stukken aan het dossier toe te voegen, het volgende overwogen:

“Vooropgesteld dient te worden dat het processuele kader waarin de verzoeken zijn gedaan en door het hof dienen te worden beoordeeld wordt gevormd door de artikelen 315 en 328 Wetboek van Strafvordering (Sv). Ingevolge deze bepalingen die in hoger beroep van overeenkomstige toepassing zijn, kan de zittingsrechter, indien hem de noodzaak daartoe is gebleken, onder meer bevelen dat bescheiden die niet ter

²² G.J.M. Corstens/M.J. Borgers, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2014, par. 8.3.

²³ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 16.

²⁴ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 2.

²⁵ Zie met betrekking tot de stukken die 'zijn (...) toegevoegd' hierboven de volzin in par. 2.2 waaraan voetnoot 10 is gekoppeld.

²⁶ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 16.

terechtzing aanwezig zijn, aan het dossier worden toegevoegd. De verdachte kan in elke stand van het geding een verzoek doen tot toepassing van deze bevoegdheid. In het door hen ter terechtzitting gevoerde debat lijken de raadslieden en de advocaat-generaal als uitgangspunt te hebben gehanteerd dat de Wet processtukken in strafzaken hierin verandering heeft gebracht. Indien en voor zover dit inderdaad het vertrekpunt is geweest kan dit naar het oordeel van het hof niet als juist worden aanvaard. Het Wetboek van Strafvordering is per 1 januari 2013 weliswaar uitgebreid met een regeling voor onder meer de samenstelling van processtukken, waaronder begrepen een nadere regeling van de rol van justitiële en rechterlijke functionarissen gedurende het vooronderzoek, maar waar het gaat om de samenstelling van het dossier nadat het onderzoek ter terechtzitting is aangevangen is het strafvorderlijk kader ongewijzigd.”²⁷

2.10 Wat is het verschil tussen samenstellen en voegen?

In de wet worden de termen ‘samenstelling van de processtukken’(art. 149a Sv) en ‘voegen van stukken bij de processtukken’ (art. 34, art. 51b en art. 258 Sv) gebruikt.²⁸ Gezegd zou kunnen worden dat het samenstellen het eerste moment van selectie van de processtukken betreft. Daarna worden stukken in het dossier gevoegd of aan de processtukken toegevoegd; de eerste selectie wordt dan met nieuwe stukken aangevuld.

Om te bepalen of een stuk een processtuk is, geldt een materieel criterium (zie par. 2.2). Niet bepalend is of een stuk gevoegd is: ook zonder dat het gevoegd is, kan een stuk een processtuk zijn (dan heeft het als processtuk te gelden). Maar een stuk dat is gevoegd, is altijd een processtuk. En eenmaal gevoegd is altijd gevoegd: de wet kent geen bepaling die de zittingsrechter bevoegd verklaart processtukken uit het dossier te doen verwijderen.²⁹

²⁷ Gerechtshof Amsterdam 4 juli 2014, parketnr. 23-000647-13 (niet gepubl.). Vgl. bijv. ook HR 1 juli 2014, ECLI:NL:HR:2014:1568, r.o. 2.4.

²⁸ Ook in art. 126aa Sv wordt de term ‘voegen bij de processtukken’ gehanteerd.

²⁹ HR 17 januari 2012, ECLI:HR:2012:BU2046 en HR 20 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK3369, NJ 2011/222.

3 Kennisneming van de processtukken door de verdachte

3.1 Centrale bepalingen: artikel 30 en 31 Sv

Artikel 30 Sv

- 1. De kennisneming van de processtukken wordt de verdachte op diens verzoek tijdens het voorbereidende onderzoek verleend door de officier van justitie. De kennisneming wordt de verdachte in elk geval toegestaan vanaf het eerste verhoor na aanhouding.*
- 2. Indien de officier van justitie in gebreke blijft de kennisneming te verlenen, kan hem op verzoek van de verdachte door de rechter-commissaris een termijn worden gesteld binnen welke de kennisneming van processtukken wordt verleend. Alvorens op het verzoek te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie.*
- 3. Niettemin kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit vordert, de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken onthouden.*
- 4. De verdachte wordt in het geval, bedoeld in het derde lid, schriftelijk medegedeeld dat de hem ter inzage gegeven stukken niet volledig zijn. De verdachte kan binnen veertien dagen na dagtekening van de mededeling, bedoeld in het derde lid, en daarna telkens na periodes van dertig dagen, een bezwaarschrift indienen bij de rechter-commissaris. Alvorens te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie en stelt hij de verdachte in de gelegenheid om opmerkingen te maken.*

Artikel 31 Sv

Aan de verdachte mag niet worden onthouden de volledige kennisneming van:

- a. de processen-verbaal van zijn verhoren;*
- b. de processen-verbaal betreffende verhoren of handelingen van onderzoek, waarbij hij of zijn raadsman de bevoegdheid heeft gehad tegenwoordig te zijn, tenzij en voor zover uit een proces-verbaal blijkt van een omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, en in verband daarmee een bevel als bedoeld in artikel 50, tweede lid, is gegeven;*
- c. de processen-verbaal van verhoren, waarvan hem de volledige inhoud mondeling is medegedeeld.*

3.2 Wat is kennisneming?

Kennisneming is in elk geval: inzage. Het recht op kennisneming moet worden onderscheiden van het recht op afschriftverstrekking. In bepaalde gevallen bestaat wel het recht op inzage, maar mag de afschriftverstrekking achterwege blijven (art. 32 lid 2 Sv).

Onder kennisneming valt ook: kennisneming van stukken die op gegevensdragers zijn opgenomen en vastgelegd (art. 137 Sv, zie hierover ook hfdst. 9).

3.3 Aan wie wordt kennisneming verleend?

In het Wetboek van Strafvordering zijn regelingen voor kennisneming opgenomen voor:

- a) de verdachte (art. 30 en 31 Sv);
- b) de raadsman van de verdachte (art. 51 Sv);
- c) het slachtoffer (art. 51b Sv);
- d) de belanghebbende zoals bedoeld in artikel 12 Sv (art. 12f Sv).

Aan de kennisneming van processtukken door het slachtoffer en de belanghebbende zoals bedoeld in artikel 12 Sv worden in de hoofdstukken 11 en 12 van deze handreiking apart aandacht besteed.

3.4 Waarvan wordt kennisneming verleend?

Aan de verdachte wordt kennisneming verleend van:

- 1) de stukken die naar het oordeel van de officier van justitie kunnen gelden als processtukken en waarop geen onthouding wordt toegepast ex artikel 30 lid 3 Sv;
- 2) de stukken die (nog) geen processtukken zijn, maar die de verdachte van belang acht voor de beoordeling van de zaak ex artikel 34 lid 2 Sv, indien de officier hier toestemming voor heeft verleend of nadat de rechter-commissaris hiervoor een termijn heeft gesteld.

In artikel 31 Sv wordt aangegeven van welke stukken de verdachte de kennisneming in elk geval niet onthouden mag worden. De strekking van deze bepaling is dat aan de verdachte geen processtukken worden onthouden, waarvan hij de inhoud al kent of zou kunnen kennen. De bepaling is met de invoering van de Wet herziening regels processtukken niet inhoudelijk gewijzigd; de wijzigingen waren slechts van tekstuele aard.³⁰ Op grond van artikel 31 mag aan de verdachte niet worden onthouden de kennisneming van:

- a) de processen-verbaal van zijn verhoren;
- b) de processen-verbaal van verhoren of handelingen van onderzoek, waarbij hij of zijn raadsman de bevoegdheid heeft gehad tegenwoordig te zijn, tenzij en voor zover uit een proces-verbaal blijkt van een omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek onkundig moet blijven, en in verband daarmee een bevel als bedoeld in artikel 50 lid 2 Sv (beperking vrij verkeer) is gegeven;
- c) de processen-verbaal van verhoren waarvan hem de *volledige* inhoud mondeling is medegedeeld.

³⁰ C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns, M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2014, art. 30, aant. 1.

3.5 Vanaf welk moment is de verdachte tot kennisneming gerechtigd?

De verdachte heeft — op zijn verzoek³¹ — recht op kennisneming van de processtukken op ieder moment in het voorbereidend onderzoek, maar *in elk geval* vanaf het eerste verhoor na aanhouding (art. 30 lid 1 Sv).³² Zodra een persoon als verdachte is aangemerkt en hij als zodanig, na op zijn zwijgrecht te zijn geweest, is verhoord, behoort hem op zijn verzoek inzage in de processtukken te worden verleend. Het inzagerecht heeft betrekking op de stukken voor zover die relevant zijn in het licht van het feit ter zake waarvan het verhoor van de verdachte heeft plaatsgevonden.³³

Ook bij gelegenheid van een toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling moet de verdachte kennis kunnen nemen van de processtukken en dat mag ook in samengevatte vorm in een overzichtsproces-verbaal, mits daardoor voldoende inzicht wordt gegeven in de inhoud van de onderliggende stukken, zoals de aangifte.³⁴

In de praktijk komt het voor dat een verdachte die niet wordt aangehouden, maar wordt ontboden of uitgenodigd voor verhoor, aan zijn komst naar het politiebureau de voorwaarde stelt dat hij voorafgaand aan het verhoor kennis mag nemen van de processtukken. Gelet op de redactie van de artikel 30 lid 1 Sv en de toelichting daarop in de Memorie van Toelichting is het lastig om aan dit verzoek niet tegemoet te komen. De minister schrijft het volgende:

“De praktijk zou volgens het OM zeer gebaat zijn met een duidelijk gemarkeerd moment waarop de verdachte recht op kennisneming van de processtukken heeft. Ook de Rvdr stipt deze kwestie in zijn advies aan. Met beide adviesorganen ben ik van mening dat het voorstel van de onderzoekers, dat aansluit bij het moment van het eerste verhoor van de verdachte, als pluspunt heeft dat over het moment van kennisneming weinig tot geen discussie meer zal kunnen ontstaan. Daar staat evenwel tegenover dat er in de praktijk

³¹ Het gaat hierbij, voor alle duidelijkheid, niet om een (actieve) informatieplicht, maar om het recht op inzage in de stukken, na een daartoe strekkend verzoek van de verdediging. Er bestaat dus geen verplichting tot spontane verstrekking van processtukken. Zie *Kamerstukken I* 2011/12, 32 468, C, p. 4. Dit wordt bevestigd in *Kamerstukken II* 2013/14, 33 871, nr. 3, p. 9-10 (Implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142)).

³² Het is onduidelijk waarom hier de maatstaf van de aanhouding wordt gehanteerd. Het gaat er in eerste instantie immers vooral om dat de verdachte er door het afgenomen verhoor van op de hoogte raakt dat een strafrechtelijk onderzoek tegen hem loopt en niet zozeer dat hij is aangehouden. Zie T. Kooijmans, *Dat is mijn zaak!* (inaugurele rede Tilburg), Tilburg 2011, p. 23. Zie ook Corstens/Borgers 2014, *a.w.*, par. 8.5.

³³ J.B.H.M. Simmelink en Y.G.M. Baaijens-van Geloven, Vervolgving en rechtsbescherming, in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red.), *Het vooronderzoek in strafzaken. Tweede interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*, Deventer: Gouda Quint 2001, p. 488. In de Memorie van Toelichting wordt op dit punt expliciet naar de aanbeveling in dit rapport verwezen: het eerste strafprocessuele moment vanaf hetwelk het recht tot inzage van de stukken geldend gemaakt kan worden gemaakt, zou in de wet moeten worden gemarkeerd. Zie *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 20-21. De verdediging in strafzaken zal zich naar verwachting op het standpunt stellen dat reeds vóór het eerste verhoor het recht op kennisneming bestaat. Op dit standpunt stelt bijv. R.H. Hermans zich in zijn artikel Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken, in: *Delikt & Delinkwent* 2012/27, afl. 4, p. 293-294.

³⁴ Rechtbank Rotterdam 8 januari 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BY8836.

ook geregeld onderzoeken plaatsvinden waarbij de verdachte pas laat in het onderzoekstraject wordt verhoord, terwijl hij veel eerder weet of vermoedt dat hij als verdachte wordt aangemerkt. Op deze situaties wordt ook gewezen in de adviezen van de NOvA en de NVvR. Voor dit soort gevallen is het alleszins redelijk dat de verdachte, nog voordat hij als zodanig voor de eerste keer wordt verhoord, inzage kan krijgen in het procesdossier.”³⁵

Wanneer aan het verzoek tot kennisneming geen of — naar het oordeel van de verdachte — ontoereikend gevolg wordt gegeven, kan de verdachte de rechter-commissaris verzoeken om de officier van justitie te bevelen binnen een bepaalde termijn alsnog inzage te verlenen (art. 30 lid 2 Sv).

Mocht de officier van justitie aan de verdachte de kennisneming van bepaalde stukken alsnog willen onthouden, dan dient hij toepassing te geven aan artikel 30 lid 3 Sv: onthouding van stukken. Zie hierover hoofdstuk 5.

3.6 Wie moet als verdachte worden aangemerkt?

Als verdachte wordt aangemerkt:

- a) degene tegen wie een redelijk vermoeden van schuld bestaat (art. 27 lid 1 Sv, het materiële criterium) of
- b) degene tegen wie de vervolging wordt gericht (art. 27 lid 2 Sv, het formele criterium).

In dit verband geldt volgens de wetgever uitdrukkelijk *niet* het criterium van een ‘*criminal charge*’.³⁶ In de praktijk zal aan het materiële criterium van artikel 27 lid 1 Sv geen grote zelfstandige betekenis kunnen worden toegekend. Om een verzoek tot kennisneming van de processtukken te kunnen doen, moet de verdachte op de hoogte zijn van het tegen hem lopend opsporingsonderzoek.³⁷ Om ‘*fishing expeditions*’ te voorkomen (met als doel te achterhalen of iemand als verdachte wordt aangemerkt en welke opsporingsbevoegdheden tegen hem zijn toegepast) mag van de verdachte gevraagd worden aan te geven uit welke handeling die door of vanwege de Staat is verricht hij in redelijkheid de wetenschap kan ontlene dat tegen hem een opsporingsonderzoek loopt (vgl. art. 36a lid 1 (oud) Sv). Zo’n handeling is bijvoorbeeld het verhoor van de verdachte. Na afloop van zijn eerste verhoor heeft de verdachte recht op kennisneming (zie ook par. 3.5).

³⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 22,

³⁶ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 21-22.

³⁷ Vgl. Kamerstukken II 1996/97, 25 403, nr. 3, p. 84.

3.7 Heeft een voormalige verdachte, wiens zaak is geseponeerd, recht op kennisneming?

In de artikelen 30-34 Sv worden rechten toegekend aan de *verdachte*. Personen die geen verdachte (meer) zijn, kunnen aan de regeling dan ook geen rechten ontleen.³⁸ Dat blijkt uit de schaarse rechtspraak op dit terrein. Daarin wordt een uitdrukkelijke koppeling gelegd met de functie van de processtukken en het doel van de kennisneming van die stukken: de behandeling van de strafzaak en de voorbereiding van de verdediging in die zaak.³⁹ Ook in artikel 149a lid 2 Sv wordt verwezen naar de functie van processtukken: tot de processtukken behoren alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Nu de rechter ten aanzien van een verdachte wiens zaak is geseponeerd geen enkele beslissing zal nemen, bestaan er voor hem dus ook geen 'processtukken'.

De kennisneming van stukken zal in dat geval gebaseerd moeten worden op de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg).

3.8 Heeft de raadsman hetzelfde recht op kennisneming als de verdachte en vice versa?

In artikel 51 Sv wordt aan de raadsman een gelijke bevoegdheid tot kennisneming van de processtukken toegekend als aan de verdachte.

Het is ook na de invoering van de Wet herziening regels processtukken nog steeds mogelijk dat aan de advocaat wél inzage wordt verleend in bepaalde stukken, maar niet aan de verdachte zelf. Deze mogelijkheid bestaat echter alleen voor stukken die (nog) geen processtukken zijn. Zie hierover ook paragraaf 6.11 en 9.5.

Ten aanzien van de afschriftverstrekking heeft de advocaat meer rechten dan de verdachte. Zie daarover paragraaf 4.3.

3.9 Wie beslist over de kennisneming?

Uit artikel 30 lid 1 Sv volgt dat een verzoek tot kennisneming wordt gericht tot de officier van justitie. Inzageverzoeken dienen dus niet te worden gericht tot de politie. Als dat abusievelijk wel gebeurt, dient de betreffende politieambtenaar de raadsman te verwijzen naar de officier van justitie.

Ook de raadsman van een in verzekering gestelde verdachte die met het oog op de behandeling van een vordering tot inbewaringstelling kennis wil nemen van bepaalde gegevens die nog bij de politie berusten, zal zich moeten wenden tot het openbaar

³⁸ In deze zin ook J.M.W. Lindeman, Het dossier, in: *Delikt & Delikwent* 2006/31, afl. 4, p. 471.

³⁹ Rechtbank Den Haag 31 januari 1973, *NJ* 1973, 431 *LJN* AB6511 en Rechtbank Haarlem 19 mei 2004, *NbSr* 2004, 268.

ministerie. De officier van justitie bepaalt, zo nodig in overleg met de politie, of de verzochte gegevens door de politie aan de verdediging kunnen worden verstrekt.⁴⁰

Het is dus altijd de officier van justitie die tijdens het voorbereidend onderzoek op een verzoek tot kennisneming beslist.

3.10 Hoe wordt kennisneming verleend?

Als hoofdregel geldt dat de kennisneming plaatsvindt door afschriftverstrekking (art. 32 lid 1 Sv).⁴¹

Als ingevolge artikel 32 lid 2 Sv afschriftverstrekking evenwel achterwege blijft, vindt kennisneming plaats door middel van inzage in het origineel of in een afschrift van het processtuk. Over het verstrekken van inzage, eventueel onder toezicht, zijn regels opgenomen in het Besluit processtukken, dat echter nog niet in werking is getreden. Dat betekent dat de ad-hocwerkwijze voor het verlenen van inzage die nu in de praktijk wordt gehanteerd, voorlopig nog wordt gehandhaafd.

Zie over afschriftverstrekking hoofdstuk 4.

3.11 Wat is de termijn waarbinnen aan een verzoek tot kennisneming moet worden voldaan?

In de wet wordt geen termijn gegeven voor het verlenen van de kennisneming. Het is niet zo dat processtukken steeds 'onverwijld' aan de verdediging ter hand moeten worden gesteld. De wet stelt deze eis niet.⁴² Wel wordt in artikel 30 lid 2 Sv bepaald dat de rechter-commissaris een termijn kan stellen waarin kennisneming dient plaats te vinden, in het geval dat de officier in gebreke blijft kennisneming te verlenen.

In een situatie waarbij de kennisneming inmiddels is verleend, laat de procedure van artikel 30 Sv geen ruimte voor de rechter-commissaris om te oordelen of de officier van justitie in een eerdere fase mogelijk in gebreke was ten aanzien van het verlenen van kennisneming van de processtukken.⁴³

3.12 Door wie wordt na het voorbereidend onderzoek kennisneming verleend?

Tijdens het voorbereidend onderzoek is de officier van justitie verantwoordelijk voor het verlenen van kennisneming van de processtukken aan de verdachte. Op grond van artikel 132 Sv moet onder 'voorbereidend onderzoek' worden verstaan het onderzoek

⁴⁰ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 22-23.

⁴¹ Nota van toelichting bij het Besluit processtukken in strafzaken, *Stb.* 2011, 602, p. 9.

⁴² HR 10 januari 2012, *LJN* BR 3040, r.o. 2.5.

⁴³ Rechtbank Zeeland-West-Brabant 18 september 2014, *NbSr* 2014, 238.

dat voorafgaat aan het onderzoek ter terechtzitting. Daaronder valt het opsporingsonderzoek, het onderzoek door de rechter-commissaris en het strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO).⁴⁴ Het onderzoek ter terechtzitting vangt aan met het uitroepen van de zaak (art. 270 Sv). Zolang dit onderzoek ter terechtzitting nog niet is aangevangen kan (nog) sprake zijn van een voorbereidend onderzoek en gaat de officier van justitie over de processtukken, tenzij de wet anders bepaalt.

Na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting is geen sprake meer van een voorbereidend onderzoek.⁴⁵ Dan is de zittingsrechter verantwoordelijk voor het verlenen van kennisneming. De regeling van art. 30-34 Sv is dan niet langer van toepassing. Zie hierover paragraaf 2.9.

Wanneer de rechter-commissaris in het onderzoek is betrokken geldt de volgende regeling. De rechter-commissaris doet na afronding van de door hem uitgevoerde onderzoekshandelingen de daarop betrekking hebbende processtukken aan de officier van justitie toekomen, om deze in het dossier te voegen. Hij zendt de stukken tevens in afschrift aan de verdachte (art. 237 (nieuw) Sv). De rechter-commissaris heeft verder alleen een rol in het verlenen van kennisneming van de processtukken aan de verdachte, in het geval er verschil van inzicht bestaat over de (omvang of de wijze) van de kennisneming tussen de officier van justitie en de verdachte of wanneer de officier van justitie de kennisneming of de voeging van bepaalde stukken achterwege wil laten (art. 32 lid 4, art. 34 lid 4 en art. 149b Sv).

⁴⁴ C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering, a.w.*, art. 132, aant. 2. Ingevolge art. 126f lid 3 Sv heeft de verdachte pas recht op kennisneming van de stukken in het kader van een SFO nadat de officier van justitie de sluiting van het SFO aan de verdachte heeft betekend. Indien de onderzochte persoon echter eerder op de hoogte raakt van het SFO, kan hij overeenkomstig art. 30 Sv om kennisneming van de stukken verzoeken. Zie hierover C.J. Zweers, Het ontnemingsdossier in het licht van de Wet herziening regels betreffende processtukken in strafzaken, in: *Trema* 2013, afl. 4, p. 138-141. Vgl. bijv. ook Rechtbank Zeeland-West-Brabant 28 januari 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:463.

⁴⁵ Dat blijkt ook uit bijv. HR 10 januari 2012, *LJN BR3040*, *NJ* 2012, 48.

4 Afschriftverstrekking

4.1 Centrale bepaling: artikel 32 Sv

Artikel 32 Sv

1. *De verdachte kan van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan, ten parkette of ter griffie afschrift krijgen; doch het onderzoek mag daardoor niet worden opgehouden.*
2. *In het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing en vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend, kan de officier van justitie bepalen dat van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt. Indien tijdens het onderzoek ter terechtzitting nog stukken bij de processtukken worden gevoegd, kan het gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd ambtshalve, op vordering van de officier van justitie, op verzoek van de verdachte of van de benadeelde partij overeenkomstig de voorgaande volzin beslissen.*
3. *De verdachte wordt in het geval, bedoeld in het tweede lid, eerste volzin, schriftelijk medegedeeld dat hem van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt.*
4. *De verdachte kan binnen veertien dagen na dagtekening van de mededeling, bedoeld in het derde lid, daartegen een bezwaarschrift indienen bij de rechter-commissaris. Alvorens te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie.*
5. *Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het verstrekken van afschriften en uittreksels en over de wijze waarop de kennisneming van processtukken plaatsvindt.* ⁴⁶

4.2 Wat is het verschil tussen afschriftverstrekking en kennisneming?

Afschriftverstrekking moet worden onderscheiden van kennisneming ex artikel 30 lid 1 Sv. Kennisneming gaat niet altijd gepaard met afschriftverstrekking. Afschriftverstrekking kan soms achterwege blijven, maar het recht op kennisneming (door middel van inzage) blijft dan wel bestaan.

4.3 Wanneer heeft de verdachte recht op een afschrift van de processtukken?

De verdachte heeft in beginsel het recht om van processtukken waarvan kennisneming is toegestaan, op het parket of bij de griffie, een afschrift te krijgen (art. 32 lid 1 Sv). Het onderzoek mag daar echter niet door worden opgehouden.

De uitdrukking 'zonder dat het onderzoek daardoor mag worden opgehouden' betekent dat het onderzoek, dat ten doel heeft de waarheid te vinden, geen vertraging mag ondervinden. Dit betekent bijvoorbeeld dat verhoren van de verdachte of getuigen, alsook ander onderzoek in de strafzaak gewoon doorgang kunnen vinden en dat

⁴⁶ Met deze AMvB wordt het Besluit processtukken (Stb. 2011, 602) bedoeld, dat nog niet in werking is getreden, zie par. 1.1.

daarmee niet hoeft te worden gewacht totdat de verdachte de bepaalde afschriften waarom is verzocht, heeft ontvangen. Het betekent ook dat de afschriftverstrekking soms enige tijd op zich kan laten wachten.⁴⁷

Corstens/Borgers wijzen erop dat de verdachte niet automatisch afschriften ontvangt: de verdachte zal daar aanspraak op moeten maken.⁴⁸ Dat ligt anders voor de raadsman: voor hem geldt dat hij van alle stukken waarvan de kennisneming is toegestaan, onverwijld een afschrift ontvangt (art. 51, tweede volzin, Sv).⁴⁹

4.4 Wat betekenen de woorden in artikel 32 lid 1 Sv ‘waarvan hem de kennisneming is toegestaan’?

Die woorden betekenen: met betrekking waartoe er geen noodzaak is hem die te onthouden. Dit is wat anders dan: met betrekking waartoe een verzoek tot kennisneming is gedaan en ingewilligd.

4.5 In welke gevallen mag afschriftverstrekking achterwege blijven?

Op de voet van artikel 32 lid 2 Sv kan de officier van justitie bepalen dat van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt. De afweging die daarvoor geldt, is van een andere orde dan de belangenafweging die moet worden gemaakt indien wordt overwogen bepaalde stukken of gedeelten daarvan niet te voegen bij de processtukken. Het gaat in artikel 32 lid 2 Sv immers om processtukken waarop het recht op kennisneming van toepassing is. De bedoeling is om ongeoorloofde verspreiding van gevoelige processtukken tegen te gaan.⁵⁰ Bepaald moet worden of de belangen genoemd in het tweede lid zwaarder wegen dan het belang van de verdachte om in de ruimst mogelijke zin over de volledige inhoud van het procesdossier te mogen beschikken.

De enkele vrees dat processtukken door de verdediging openbaar gemaakt zouden kunnen worden gemaakt kan op zichzelf niet als een niet als een voldoende zwaarwegend belang worden aangemerkt om af te zien van het verstrekken van afschriften.⁵¹

De officier van justitie kan weigeren een afschrift te verstrekken op de volgende gronden:

- a) in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

⁴⁷ Corstens/Borgers 2014, *a.w.*, par. 8.5

⁴⁸ Vgl. *Kamerstukken II* 2013/14, 33 871, nr. 3, p. 9.

⁴⁹ Corstens/Borgers 2014, *a.w.*, par. 8.5.

⁵⁰ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 15

⁵¹ *Kamerstukken I* 2011/12, 32 468, C, p. 5, Nota van toelichting bij het Besluit processtukken in strafzaken, *Stb.* 2011, 602, p. 9-10 en Rechtbank Amsterdam 31 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9523, *NJFS* 2014/124.

- b) in het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten, of
- c) op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

Ad a) 'De bescherming van de persoonlijke levenssfeer' als grond voor het onthouden van afschriften van processtukken dient ter voorkoming dat afschriften en de informatie op gegevensdragers worden vermenigvuldigd, verspreid of openbaar gemaakt.⁵² ⁵³ In de Kamerstukken wordt als voorbeeld genoemd de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer⁵⁴ en van jeugdige getuigen van wie het verhoor op video is vastgelegd.⁵⁵

Ad b) 'Het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten' wordt in ieder geval verstaan als: het belang van de waarheidsvinding.⁵⁶ Ook kan daaronder worden begrepen het belang van de afscherming van opsporingsstrategieën en -methoden.⁵⁷ Deze weigeringsgrond biedt ook mogelijkheden om afschriften niet te verstrekken als er nog een ander onderzoek loopt, dat verband houdt met deze zaak.⁵⁸ Bedacht moet worden dat de waarde van deze weigeringsgrond voor de opsporingspraktijk vrij beperkt is, omdat het hier immers gaat om de weigering afschriften te verstrekken van processtukken waarvan de kennisneming al wel is toegestaan.

Ad c) Met 'zwaarwegende gronden aan het algemeen belang ontleend' worden de belangen van de veiligheid van de staat of van de diplomatieke betrekkingen met het buitenland bedoeld.⁵⁹

Verspreiding in afschrift van bijvoorbeeld kinderpornografisch materiaal zal als regel worden tegengehouden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Ook zal het belang van de opsporing en vervolging zich kunnen verzetten tegen afschriftverstrekking. Het gaat immers om materiaal waarmee het strafbare feit is begaan en nog meer strafbare feiten gepleegd kunnen worden.⁶⁰ Bovendien levert de verspreiding van het materiaal reeds op zichzelf een strafbaar feit op.

⁵² Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 32-33.

⁵³ Rechtbank Amsterdam 31 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9523, NJFS 2014/124. De rechtbank bepaalde in deze zaak dat niet zonder meer duidelijk is dat een proces-verbaal met de bevindingen van de Rijksrecherche naar een schietincident, waarin zich getuigenverklaringen bevinden, zonder meer als gevoelige informatie in de zin van art. 32 lid 2 Sv aangemerkt dient te worden.

⁵⁴ Kamerstukken II 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 20.

⁵⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 33.

⁵⁶ J.B.H.M. Simmelink en Y.G.M. Baaijens-van Geloven, *a.w.*, p. 463.

⁵⁷ Vgl. de uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in WOB-procedures, zie bijv. RvS 4 februari 2004, LJV AO2833 en RvS 15 november 2006, LJV AZ2259.

⁵⁸ C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering*, *a.w.*, art. 32, aant. 3.

⁵⁹ Kamerstukken II 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 23.

⁶⁰ Kamerstukken II 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 23-24. Afschriftverstrekking van kinderpornografisch materiaal zal in de visie van de minister niet kunnen worden geweigerd op zwaarwegende gronden aan het algemeen belang ontleend. Hij zegt daarover: "Refererend aan de uitzonderingen, opgenomen in artikel 32, tweede lid, Sv, veronderstelden deze leden dat, gezien het voorbeeld van kinderpornografisch materiaal, de mogelijkheid om de verstrekking van afschriften te beperken "op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend" mede omvat de situatie waarin de goede

Ook de afschriftverstrekking van ander beeld- en geluidmateriaal zal kunnen afstuiten op het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Hierbij kan met name worden gedacht aan sectiefoto's, audiovisuele opnamen van getuigenverhoren en cetera. Zie nader over de omgang met beeld- en geluidmateriaal hoofdstuk 9.

4.6 Is voor de weigering een afschrift te verstrekken altijd een schriftelijke mededeling nodig?

Van de weigering door de officier van justitie moet een schriftelijke mededeling worden gedaan, zie artikel 32 lid 3 juncto lid 2, eerste volzin, Sv. Hiervoor bestaat een model.

4.7 Kan de verdachte bezwaar maken tegen de weigering?

Ja, de verdachte kan binnen veertien dagen na dagtekening van de schriftelijke mededeling een bezwaarschrift indienen bij de rechter-commissaris. De officier van justitie wordt daarover door de rechter-commissaris gehoord (art. 32 lid 4 Sv).

4.8 Kan de zittingsrechter, na de weigering van de officier van justitie een afschrift te verstrekken, alsnog bepalen dat de verdachte een afschrift krijgt?

Nee, alleen de rechter-commissaris kan dat bepalen naar aanleiding van een bezwaarschrift van de verdachte (zie par. 4.7). De zittingsrechter kan alleen ten aanzien van stukken die tijdens het onderzoek ter terechtzitting bij de processtukken zijn gevoegd bepalen of de verdachte een afschrift krijgt. De officier van justitie kan ten aanzien van die processtukken vorderen dat afschriftverstrekking achterwege blijft. Zie artikel 32 lid 2, laatste volzin, Sv.

zeden zich tegen de verstrekking van afschriften verzetten. Graag verduidelijk ik dat met "zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend" de weigeringsgrond wordt bedoeld die zien op de belangen van de veiligheid van de staat of van de diplomatieke betrekkingen met het buitenland. Verspreiding (in afschrift) van kinderpornografisch materiaal zal als regel worden tegengehouden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Geenszins ondenkbaar is dat daarnaast het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten zich verzet tegen de verstrekking van afschrift. Het gaat immers om materiaal waarmee het strafbare feit is begaan en nog meer strafbare feiten kunnen worden begaan. Voor het stelsel van weigeringsgronden is mede uit een oogpunt van wetssystematiek aansluiting gezocht bij reeds bestaande bepalingen die dergelijke gronden kennen. Een weigeringsgrond in verband met de goede zeden is in het wetboek onbekend. Dat neemt overigens niet weg dat de gronden die thans worden voorgesteld, zouden kunnen worden beschouwd als gronden die als zodanig de goede zeden beogen te waarborgen. In die zin geven zij een nadere invulling aan het vrij ruime en onbepaalde begrip "de goede zeden".

5 Onthouding van kennisneming

5.1 Centrale bepalingen: artikel 30 leden 3 en 4, artikel 31 en artikel 33 Sv

Artikel 30 leden 3 en 4 Sv

3. Niettemin kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit vordert, de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken onthouden.

4. De verdachte wordt in het geval, bedoeld in het derde lid, schriftelijk medegedeeld dat de hem ter inzage gegeven stukken niet volledig zijn. De verdachte kan binnen veertien dagen na dagtekening van de mededeling, bedoeld in het derde lid, en daarna telkens na periodes van dertig dagen, een bezwaarschrift indienen bij de rechter-commissaris. Alvorens te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie en stelt hij de verdachte in de gelegenheid om opmerkingen te maken.

Artikel 31 Sv

Aan de verdachte mag niet worden onthouden de volledige kennisneming van:

- a. de processen-verbaal van zijn verhoren;*
- b. de processen-verbaal betreffende verhoren of handelingen van onderzoek, waarbij hij of zijn raadsman de bevoegdheid heeft gehad tegenwoordig te zijn, tenzij en voor zover uit een proces-verbaal blijkt van een omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, en in verband daarmee een bevel als bedoeld in artikel 50, tweede lid, is gegeven;*
- c. de processen-verbaal van verhoren, waarvan hem de volledige inhoud mondeling is medegedeeld.*

Artikel 33

De kennisneming van alle processtukken in het oorspronkelijk of in afschrift mag, behoudens het bepaalde in artikel 149b, de verdachte niet worden onthouden zodra de dagvaarding ter terechtzitting in eerste aanleg aan hem is betekend dan wel een strafbeschikking is uitgevaardigd.

5.2 Wat is de hoofdregel?

De hoofdregel is kennisneming. Onthouding van kennisneming is de uitzondering op deze hoofdregel.

5.3 Mogen alle processtukken worden onthouden?

In artikel 30 lid 3 Sv wordt bepaald dat de officier van justitie de kennisneming van *bepaalde* processtukken kan onthouden. Dat betekent dat niet alle processtukken kunnen worden onthouden. Zie in dit verband ook artikel 31 Sv. In dit artikel worden de processen-verbaal opgesomd waarvan de volledige kennisneming niet mag worden onthouden. Zie daarover paragraaf 3.4.

5.4 Mogen ook gedeelten van bepaalde stukken worden onthouden?

In tegenstelling tot artikel 32 lid 2 Sv (weigering afschriftverstrekking) spreekt artikel 30 lid 3 Sv niet expliciet over *gedeelten* van bepaalde processtukken. In het artikel 30 lid 2 (oud) Sv was dat ook niet opgenomen. In de praktijk werden echter wel gedeelten onthouden. De tekst van de wet noch de wetsgeschiedenis geeft aanleiding te denken dat de wetgever in deze praktijk verandering heeft willen aanbrengen. Derhalve mag worden aangenomen dat ook gedeelten van bepaalde processtukken kunnen worden onthouden. Dat doet ook recht aan het uitgangspunt dat in beginsel zo min mogelijk moet worden onthouden.

Als de officier van justitie een gedeelte van een bepaald processtuk wil onthouden kan hij, afhankelijk van de omstandigheden, een ingekorte versie van het proces-verbaal laten opmaken of de te onthouden gedeelten laten zwarten.

5.5 Wat is het criterium voor onthouding?

Het *belang van het onderzoek* moet onthouding vorderen. Dat is het enige criterium voor het onthouden van kennisneming van stukken. Dit criterium is ongewijzigd gebleven ten opzichte van artikel 30 lid 2 (oud) Sv.

De heersende opvatting is dat het aan de verdachte onthouden van de kennisneming van processtukken alleen dan mogelijk is, indien ernstig te vrezen valt dat kennisneming van deze processtukken door de verdachte, de waarheidsvinding ernstig zou kunnen belemmeren.⁶¹ Het betreft met name situaties waarin onderzoek nog loopt en de verdachte door kennisneming van de stukken dit onderzoek zou kunnen frustreren. Gedacht zou kunnen worden aan het wegmaken van bewijsstukken en het beïnvloeden van nog (nader) te horen getuigen⁶² en medeverdachten⁶³ (collusiegevaar).

Het onderzoeksbelang omvat mede het belang dat door eventuele subjecten van het onderzoek geen zicht kan worden verkregen op de door de autoriteiten verkende onderzoeksrichtingen en al dan niet aanwezige resultaten daarvan.⁶⁴

⁶¹ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 486, nr. 6, p. 21.

⁶² Zie bijv. Rechtbank 's-Hertogenbosch 26 mei 2004, *NbSr* 2004, 220. Op zichzelf bestaat in elke strafzaak de mogelijkheid dat – na kennisneming van de processtukken en daarmee van de identiteit van daarin genoemde getuigen – getuigen beïnvloed zullen worden. Als echter elke concrete aanwijzing ontbreekt dat die mogelijkheid verwezenlijkt kan of zal worden, bestaat er geen grond voor het onthouden van processtukken, aldus Rechtbank Zeeland-West-Brabant 28 januari 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:463.

⁶³ Het enkele feit dat er een medeverdachte is en dat de mogelijkheid bestaat dat de verdachte na kennisneming van de processtukken in overleg zal treden met deze medeverdachte, is onvoldoende reden om aan te nemen dat ernstig te vrezen valt dat de verdachte de waarheidsvinding ernstig zou kunnen belemmeren, volgens Rechtbank Leeuwarden 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 361.

⁶⁴ Rechtbank Amsterdam 26 juli 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:5180.

Het tactisch uitstellen van het verstrekken van stukken is volgens de Hoge Raad niet onder alle omstandigheden in strijd met het recht op een eerlijk proces. Een dergelijke strijdigheid zou zich kunnen voordoen als het tactisch uitstel ertoe zou leiden dat mogelijkheden tot feitenonderzoek of tot onderzoek door deskundigen verloren zouden gaan, waardoor aan de verdachte mogelijkheden voor zijn verdediging ontvallen die daarvoor van belang hadden kunnen zijn.⁶⁵

Er zijn overigens wel rechterlijke uitspraken (gedaan naar aanleiding van bezwaarschriften tegen de onthouding) bekend, waarin wordt overwogen dat aan de verdachte geen processtukken mogen worden onthouden met het enkele doel de proceshouding van de verdachte te beïnvloeden.⁶⁶ De wens te voorkomen dat de verdachte op basis van de processtukken zijn houding tijdens het verhoor kan bepalen (bijvoorbeeld hoe hij zal reageren op stukken die hem tijdens het verhoor worden voorgehouden) of anderszins zijn proceshouding te beïnvloeden wordt in het algemeen een onvoldoende grond voor onthouding geacht.⁶⁷

Het beschermen van de geestelijke gezondheid van de verdachte is geen grond voor onthouding (van bijvoorbeeld psychiatrische rapportages). Dit is slechts anders ten aanzien van TBS-gestelden, zie artikel 509l lid 3 Sv en 509s Sv.⁶⁸

Ook de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is geen dragende reden om de verdachte uit hoofde van artikel 30 Sv de kennisneming van bepaalde processtukken te onthouden.⁶⁹

De vrees dat de informatie uit de processtukken zal worden gelekt naar de media rechtvaardigt op zichzelf genomen niet dat aan de verdachte kennisneming van de stukken worden onthouden.⁷⁰

⁶⁵ HR 10 januari 2012, *LJN* BR3040. Vgl. ook Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 16 september 2014, *ECLI:NL:GHARL:2014:7186*, waarin het hof zeer kritisch is over het strategisch uitstellen van het verstrekken van het sectierapport aan de verdediging, met het oog op de mogelijkheid van het creëren van 'ruis' op enig moment ten behoeve van het opnemen van vertrouwelijke communicatie. Het hof verbindt hieraan echter geen rechtsgevolgen, omdat door de uiteindelijke verstrekking het vormverzuim is hersteld en niet aannemelijk is geworden dat door het uitstel onderzoeksmogelijkheden of verdedigingsmogelijkheden verloren zijn gegaan.

⁶⁶ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 486, nr. 6, p. 21.

⁶⁷ Rechtbank Amsterdam 17 april 2007, *LJN* BA3539.

⁶⁸ Zie bijv. Rechtbank Amsterdam 20 september 2001, *NbSr* 2002, 25, Rechtbank Alkmaar 5 juli 2004, *NbSr* 2004, 340, Rechtbank Groningen 9 augustus 2007, *NbSr* 2007, 381, Rechtbank Amsterdam 2008, *NbSr* 2008, 319 en Rechtbank Breda 9 februari 2011, *ECLI:NL:RBBRE:2011:BP3476*.

⁶⁹ Zie hierover C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns, M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering*, a.w., art. 30, aant. 6b.

⁷⁰ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 486, nr. 6, p. 21.

⁷⁰ Rechtbank Amsterdam 17 april 2007, *LJN* BA3539.

5.6 Het belang van het onderzoek: welk onderzoek?

Hier wordt bedoeld het concrete onderzoek dat wordt uitgevoerd tegen de verdachte (Titel IVA). Het onderzoek kan ook een onderzoek op basis van titel V zijn. Dat impliceert dat onthouding kan plaatsvinden als het onderzoek tegen de ene persoon wel al is afgerond, maar tegen andere betrokkenen in dezelfde strafzaak nog niet. Tot het belang van onderzoek behoort ook het onderzoek in andere lopende strafzaken tegen dezelfde verdachte. Het onderzoek kan ook deel uitmaken van een buitenlands onderzoek. In dat geval kan ook het belang van de buitenlandse onderdelen van het onderzoek het uitstellen van de kennisneming rechtvaardigen.⁷¹

Het kan ook gaan om de afscherming van een ander, nog lopend opsporingsonderzoek, waaruit informatie naar voren is gekomen die gebruikt wordt in het onderhavige onderzoek, bijvoorbeeld als startinformatie.⁷² Hierbij moet wel steeds in het oog worden gehouden dat het moet gaan om de onthouding van *processtukken*, nl. stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de door de rechter te nemen beslissingen in de onderhavige strafzaak. Als de stukken niet voldoen aan het relevantie criterium, is er ook geen sprake van onthouding en zal een bezwaarschrift daartegen ongegrond moeten worden verklaard.⁷³

5.7 Wie beslist over de onthouding?

De beslissing stukken te onthouden is voorbehouden aan de officier van justitie.

Het verdient sterk aanbeveling dat de officier van justitie voor zichzelf bijhoudt of laat bijhouden van welke stukken (en waarom) hij de kennisneming heeft onthouden. Zo kan hij achteraf verantwoorden dat de onthouding van stukken een bewuste keuze is geweest en kan hij controleren of de onthouding niet langer duurt dan noodzakelijk (zie ook par. 5.8). Hij kan het lijstje gebruiken als de verdediging op enig moment vraagt of de verstrekte stukken compleet zijn. Ook wordt aan de hand van dit lijstje duidelijk dat bepaalde stukken niet werden onthouden, maar niet eerder aan de verdediging konden worden verstrekt omdat de officier van justitie simpelweg nog niet over de stukken beschikte.

⁷¹ Deze toelichting komt uit de Memorie van Toelichting op de Wet BOB en heeft betrekking op de uitleg van de term 'in het belang van het onderzoek' in art. 126aa lid 3 Sv. Daarin wordt bepaald dat voeging plaatsvindt zodra het belang van het onderzoek dat toelaat (dit is het spiegelbeeld van het criterium dat in art. 30 lid 3 Sv wordt gehanteerd). Zie *Kamerstukken II 1996/97*, 25 403, nr. 3, p. 84. Uit de *Kamerstukken* behorende bij de Wet processtukken kan ook worden afgeleid dat de strafzaak tegen de medeverdachte een dragende reden kan vormen om de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken te onthouden, zie *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 6, p. 21.

⁷² Een voorbeeld daarvan is te vinden in *Rechtbank Rotterdam* 16 april 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ7966.

⁷³ *Rechtbank Rotterdam* 14 april 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:8231.

5.8 Wanneer moet onthouding eindigen?

In tegenstelling tot de permanente weigering van voeging ingevolge artikel 149b juncto artikel 187d Sv is onthouding op grond van artikel 30 lid 3 Sv altijd tijdelijk.

Vanzelfsprekend moet kennisneming niet langer worden onthouden dan nodig. Kennisneming moet worden toegestaan zodra het belang van het onderzoek de onthouding niet meer vergt.

Artikel 33 Sv bepaalt dat kennisneming van alle processtukken, behoudens het bepaalde in artikel 149b Sv (permanent achterwege laten van voeging), de verdachte in elk geval niet mag worden onthouden zodra de dagvaarding ter terechtzitting in eerste aanleg aan hem is betekend dan wel een strafbeschikking is uitgevaardigd. Net als artikel 33 (oud) Sv maakt het huidige artikel geen onderscheid tussen een dagvaarding die betrekking heeft op een pro-formazitting en de dagvaarding die betrekking heeft op de inhoudelijke zitting. In de rechtspraak is beslist dat een redelijke uitleg van artikel 33 (oud) Sv met zich meebrengt dat, als het voorbereidend onderzoek voortduurt en het belang van het onderzoek het nog steeds vergt, kennisneming van stukken ook na een pro-formadagvaarding kan worden onthouden.⁷⁴ Nu de wetgever geen wijziging heeft aangebracht in de bewoordingen van de wettelijke bepaling en gelet ook op de tekst in de Memorie van Toelichting waarin naar de bestaande jurisprudentie wordt verwezen, kan worden aangenomen dat de voornoemde uitzondering bij de pro formazitting nog steeds geldt.⁷⁵

Zodra de inhoudelijke behandeling een aanvang neemt, is onthouding van kennisneming in het belang van het onderzoek niet meer mogelijk. Als de officier van justitie desalniettemin stukken wil onthouden, dan dient hij daarvoor de weg van artikel 149b Sv te bewandelen.⁷⁶ Verkrijgt de officier de in laatstgenoemde bepaling bedoelde machtiging dan levert dit (niet een tijdelijke, maar) een permanente onthouding op.

5.9 Is voor onthouding altijd een schriftelijke mededeling nodig?

Artikel 30 lid 4 Sv bepaalt dat in geval van onthouding van processtukken als bedoeld in het derde lid, aan de verdachte schriftelijk medegedeeld wordt dat de hem ter inzage gegeven stukken niet volledig zijn.

⁷⁴ O.a. Rechtbank 's-Gravenhage 19 mei 1994, KG 1994, 195, Rechtbank 's-Hertogenbosch 9 december 2004, NbSr 2005, 78, Rechtbank Rotterdam 3 april 2006, L/N AW4868, Rechtbank Amsterdam 17 april 2007, L/N BA3539, Rechtbank Maastricht 27 juli 2007, L/N BB0831 en Rechtbank Haarlem 20 februari 2008, L/N BZ0847 (Klimop). Tegen deze uitleg van art. 33 (oud) Sv in de rechtspraak wordt stelling genomen door T.J. Kelder, Onthouding van processtukken bij pro-formazittingen. Een lapje uit de lappendeken gelicht, in: *Strafblad* 2008, afl. 5, p. 523-533.

⁷⁵ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 23-24.

⁷⁶ Rechtbank Rotterdam 16 juni 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ7966.

Een dergelijke schriftelijke mededeling heeft alleen te worden gedaan na een verzoek tot kennisneming door de verdediging. Een dergelijk verzoek wordt bij voorkeur schriftelijk gedaan (bijv. in de stelbrief). Voor de schriftelijke onthoudingsmededeling bestaat een model.

De officier van justitie heeft geen spontane onthoudingsmededeling te doen, ook niet op de vaste verstrekkingmomenten bij de voorgeleiding, de bewaring en de gevangenhouding. Het kan echter aangewezen zijn om wél een onthoudingsmededeling te doen in de gevallen waarin het bestaan van het onthouden stuk valt af te leiden uit de inhoud van de wél verstrekte stukken. Ook moet worden bedacht dat, anders dan onder de oude regeling van artikel 32 (oud) Sv het geval was, een schriftelijke mededeling als voorwaarde geldt voor de ontvankelijkheid van het bezwaarschrift tegen de onthouding.⁷⁷

5.10 Moet worden medegedeeld welke stukken aan de verdachte worden onthouden?

Nee, die mededeling mag achterwege blijven. Aan de verdachte hoeft slechts te worden medegedeeld dat de stukken onvolledig zijn en niet welke stukken ontbreken, omdat bij verdergaande informatie het verloop van het onderzoek zou kunnen worden belemmerd.

5.11 Kan de verdachte bezwaar maken tegen onthouding?

Artikel 30 lid 4 Sv regelt de bezwaarschriftprocedure. De rechter-commissaris beslist over het bezwaarschrift. Hij heeft recht op inzage in de te onthouden stukken: artikel 177a (nieuw) Sv bepaalt dat de rechter-commissaris over alle relevante stukken kan beschikken. Die bepaling geldt — volgens de minister — ook in het geval van de bezwaarschriftprocedure van artikel 30 lid 4 Sv.⁷⁸ Zie ook paragraaf 5.12 hierna.

De verdachte kan binnen veertien dagen na dagtekening van de mededeling tot onthouding als bedoeld in het derde lid van artikel 30 Sv een bezwaarschrift indienen. Daarna kan hij dat telkens herhalen na periodes van dertig dagen. De dertig dagentermijn gaat in op de dag na de beslissing van de rechter-commissaris op het (vorige) bezwaarschrift.⁷⁹

⁷⁷ *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 3, p. 26. Zie hierover ook C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering, a.w.*, art. 30, aant. 7a.

⁷⁸ Art. 177a Sv gaat, gelet op de tekst, alleen over de gevallen waarin de officier van justitie een vordering doet. Die situatie doet zich hier niet voor. De minister meent niettemin dat deze bepaling ook voor de bezwaarschriftprocedure van art. 30 lid 4 Sv geldt, zie *Kamerstukken II 2009/10*, 32 468, nr. 3, p. 8.

⁷⁹ *Kamerstukken II 2010/11*, 32 468, nr. 6, p. 18. Zie voor de betekenis van 'termijn' art. 130 Sv.

Een redelijke uitleg van artikel 30 Sv, die strookt met de bedoeling van de wetgever, brengt mee dat bezwaar gemaakt kan worden tegen het voortduren van de onthouding, ook al is tegen de onthouding zelf geen bezwaar gemaakt.⁸⁰

In het geval dat de rechter-commissaris het bezwaar gegrond acht, staat tegen deze beslissing geen appel open voor het openbaar ministerie.⁸¹

5.12 Kan de rechter(-commissaris) van meer stukken kennisnemen dan de verdachte?

Uitgangspunt is dat de rechter en de verdediging over dezelfde processtukken beschikken. 'Onderhandse' verstrekking van processtukken aan de rechter(-commissaris), zonder gelijktijdige verstrekking aan de verdediging vindt in beginsel niet plaats. Als hoofdregel geldt immers dat de verdachte recht heeft op kennisneming van de processtukken. Een uitzondering op die hoofdregel (nl. de onthouding van kennisneming) kan worden gemaakt in het belang van het onderzoek. Dat criterium brengt mee dat het kan voorkomen dat de instanties *die met dat onderzoek zijn belast* — tijdelijk — van meer processtukken kunnen kennisnemen dan de verdachte.

Dat betekent dat de rechter-commissaris die als onderzoeksrechter optreedt in voorkomende gevallen kan kennisnemen van stukken die aan de verdachte worden onthouden. Dit vloeit, zoals gezegd, voort uit het feit dat het belang van het onderzoek de enige grond voor onthouding is (art. 30 lid 3 Sv) en dat de rechter-commissaris een van die instanties is die dit onderzoek kan verrichten. Artikel 177a (nieuw) Sv schrijft voor dat de officier van justitie ervoor zorg draagt dat de rechter-commissaris tot wie hij een vordering richt, tijdig alle relevante stukken ontvangt. Ook in het geval dat de rechter-commissaris optreedt als rechter die het bezwaarschrift van de verdachte tegen de onthouding behandelt, neemt hij kennis van de processtukken die de officier van justitie aan de verdachte wenst te onthouden.⁸²

Uit de rechtspraak blijkt dat voor de toetsing niet steeds vereist is dat de onthouden stukken alle inhoudelijk beoordeeld worden door de rechter-commissaris. Per geval zal de wijze van toetsen kunnen verschillen. In voorkomende gevallen kan worden volstaan met een overzicht van de onthouden stukken en de globale inhoud daarvan, waarbij de officier van justitie (schriftelijk of mondeling) de stand van het onderzoek alsmede het bij (het voortduren van) de onthouding gemoeide onderzoeksbelang toelicht. Om de

⁸⁰ Rechtbank Amsterdam 26 juli 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:5180, waarin wordt verwezen naar *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 25.

⁸¹ Er bestaat geen bijzondere regeling waarin voor het openbaar ministerie de mogelijkheid van appel in deze situatie is neergelegd. De algemene appellmogelijkheid van art. 446 Sv bestaat alleen voor de gevallen waarin de (krachtens het Wetboek van Strafvordering gedane) vordering van de officier van justitie door de rechtbank of rechter-commissaris niet is toegewezen. Daarvan is hier geen sprake.

⁸² Ook bij toepassing van art. 149b Sv neemt de rechter-commissaris kennis van stukken die de verdachte niet kent. Hier is echter geen sprake van tijdelijke onthouding van kennisneming zoals bedoeld in art. 30 lid 3 Sv, maar van het permanent achterwege laten van voeging.

beslissing van de rechter-commissaris over de onthouding inzichtelijk te maken, is aangewezen dat een dergelijk overzicht, dan wel een afschrift van de integrale onthouden stukken, dan wel een proces-verbaal van bevindingen van de rechter-commissaris aangaande de onthouden stukken, berust bij de rechter-commissaris en na eindiging van de onthouding aan het strafdossier wordt toegevoegd.⁸³

Bij de toetsing van de voorlopige hechtenis door de rechter-commissaris beschikt deze over dezelfde stukken als de verdediging, nl. de stukken die nodig zijn voor de onderbouwing van ernstige bezwaren en de gronden. Op grond van jurisprudentie van het EHRM mag de verdediging de kennisneming van stukken die door de voorlopige hechtenisrechter worden gebruikt voor de toetsing van de rechtmatigheid van de voorlopige hechtenis niet worden onthouden.⁸⁴

Ook voor de fase van het onderzoek ter terechtzitting geldt dat de zittingsrechter niet over meer processtukken kan beschikken dan de verdediging.

⁸³ Rechtbank Amsterdam 26 juli 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:5180.

⁸⁴ Zie o.a. EHRM 30 maart 1989, *NJCM-bulletin* 1989, p. 467 (Lamy), EHRM 13 februari 2001, *NJCM-bulletin* 2001, p. 668-675 (Lietzow), EHRM 13 februari 2001, *EHRC* 2001, 21 (Schöps) en EHRM 13 februari 2001, *NJCM-bulletin* 2001, p. 668-675 (Garcia Alva). Zie ook Rechtbank 's-Hertogenbosch 26 mei 2004, *NbSr* 2004, 220.

6 Voegen en kennisnemen van stukken die (nog) geen processtukken zijn

6.1 Centrale bepaling: artikel 34 Sv

Artikel 34 Sv

- 1. De verdachte kan de officier van justitie verzoeken specifiek omschreven stukken die hij van belang acht voor de beoordeling van de zaak bij de processtukken te voegen. Het verzoek wordt schriftelijk gedaan en is met redenen omkleed.*
- 2. Met het oog op de onderbouwing van zijn verzoek kan de verdachte de officier van justitie toestemming verzoeken om kennis te nemen van de stukken, bedoeld in het eerste lid.*
- 3. Indien de officier van justitie in gebreke blijft te beslissen over het voegen van de stukken onderscheidenlijk de kennisneming daarvan, kan hem op verzoek van de verdachte door de rechter-commissaris een termijn worden gesteld binnen welke een beslissing wordt genomen. Alvorens op het verzoek te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie en de verdachte.*
- 4. De officier van justitie kan het voegen van de stukken onderscheidenlijk de kennisneming daarvan weigeren indien hij van oordeel is dat de stukken niet als processtukken kunnen worden aangemerkt dan wel indien hij dit onverenigbaar acht met een van de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen. Hij behoeft daartoe een schriftelijke machtiging, op diens vordering te verlenen door de rechter-commissaris.*

6.2 Wat is het verschil tussen kennisneming in artikel 30 Sv en kennisneming in artikel 34 Sv?

In artikel 30 Sv gaat het om het recht op kennisneming van stukken die reeds bij de processtukken zijn gevoegd. Kennisneming van processtukken dus. In artikel 34 lid 2 Sv gaat het om het recht op kennisneming van stukken die nog niet bij de processtukken zijn gevoegd, met het doel het verzoek tot voeging te kunnen onderbouwen. Het gaat hier dus om het kennisnemen van stukken die mogelijk processtukken zijn, maar nog niet aan het procesdossier zijn toegevoegd.

6.3 Welke voorwaarden worden aan het verzoek van de verdediging tot voeging van stukken ex artikel 34 lid 1 Sv gesteld?

Op grond van artikel 34 lid 1 Sv kan de verdediging de officier van justitie verzoeken specifiek omschreven stukken die zij van belang acht voor de beoordeling van de zaak bij de processtukken te voegen. Het verzoek wordt schriftelijk gedaan en is met redenen omkleed. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat deze bevoegdheid niet betekent dat de verdachte zich met allerlei 'open' en onbestemde verzoeken tot de officier van justitie kan richten. Het moet steeds gaan om nauwkeurig omschreven stukken (geen 'fishing expeditions'). En het moet bovendien gaan om stukken die reeds bestaan, dus

niet om stukken die in de toekomst nog zullen verschijnen. Uit de motivering moet de relevantie voor de desbetreffende strafzaak blijken.⁸⁵

6.4 Welke stukken kan de verdachte laten voegen op grond van artikel 34 lid 1 Sv?

Het kan gaan om stukken die de verdachte in zijn bezit heeft en die hij van belang acht voor de beoordeling van de zaak en daarom wil laten voegen. Het kan daarnaast ook gaan om stukken die in het bezit zijn van de officier van justitie en die door deze niet bij de processtukken zijn gevoegd. De bepaling van artikel 34 lid 1 Sv bestrijkt beide situaties.⁸⁶

6.5 Hoe moet worden omgegaan met het verzoek van de verdachte stukken te voegen waarover het openbaar ministerie niet beschikt?

Als door de verdediging op grond van artikel 34 lid 1 Sv wordt gevraagd stukken te voegen die niet in het bezit van de politie, de bijzondere opsporingsdiensten, het openbaar ministerie of de verdediging zelf zijn (bijvoorbeeld stukken van de IND of de AIVD) geldt dat aan een weigering ex artikel 34 lid 4 Sv en daarmee ook aan een eventuele vordering voor een machtiging van de rechter-commissaris voor die weigering niet wordt toegekomen. In de Memorie van Toelichting wordt uitdrukkelijk uitgegaan van stukken die óf in het bezit zijn van de verdachte óf in het bezit zijn van de officier van justitie (zie ook par. 6.4).

Er is overigens wel jurisprudentie waaruit blijkt dat de officier van justitie uiteindelijk door de zittingsrechter kan worden opgedragen bij een derde een vordering tot overlegging van gegevens te doen.⁸⁷ Met betrekking tot staatsgeheimen zal een dergelijke opdracht uitgesloten zijn.

6.6 Welke weigeringsgronden kan de officier van justitie na een verzoek tot voeging van de stukken ex artikel 34 lid 1 Sv inroepen?

De weigeringsgronden worden in artikel 34 lid 4 Sv genoemd:

- 1) de stukken waarvan de voeging wordt verzocht zijn naar het oordeel van de officier geen processtukken (ze voldoen niet aan het relevantie criterium zoals bedoeld in art. 149a lid 2 Sv);
- 2) voeging van de stukken (die als processtukken moeten worden beschouwd) is in strijd met een van de belangen van artikel 187d lid 1 Sv:

⁸⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 27.

⁸⁶ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 28.

⁸⁷ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 31 maart 2010, L/JN BL9667 (Raptus).

- a) het belang van de getuige geen ernstige overlast te ondervinden⁸⁸ of ernstig in de uitoefening van zijn ambt of beroep te worden belemmerd;
- b) zwaarwegend opsporingsbelang of
- c) belang van de staatsveiligheid.

Voor de weigering heeft de officier van justitie een machtiging van de rechter-commissaris nodig.⁸⁹ Dat geldt niet alleen voor de weigering op grond van een artikel 187d-belang, maar ook voor de weigering op grond van het relevantie criterium.⁹⁰ Voor de vordering ex artikel 34 lid 4 Sv bestaat een model. Volgens de minister dienen de betreffende stukken bij de vordering te worden gevoegd of in ieder geval ter inzage te worden aangeboden aan de rechter-commissaris.⁹¹ In de praktijk gebeurt dat echter niet altijd, met name niet als het gaat om stukken waarover in de jurisprudentie is uitgemaakt dat het geen processtukken zijn, zoals CTC-stukken en stukken van een landelijke of regionale reflectiekamer. Zie voor een overzicht van stukken die geen processtukken zijn paragraaf 2.5.

Tegen de afwijzende beslissing van de rechter-commissaris op de vordering van de officier van justitie staat de mogelijkheid van appel open (art. 446 Sv). Wordt de vordering ook in hoger beroep door de rechtbank geheel of gedeeltelijk afgewezen, dan staat voor de officier van justitie beroep in cassatie open. Zolang de beslissing op zijn vordering niet definitief is, mag de officier van justitie de kennisneming weigeren (art. 557 Sv).⁹²

Tegen de weigering van de officier van justitie (met machtiging van de rechter-commissaris) tot voeging staat voor de verdachte geen rechtsmiddel open, behalve 'beroep' op de zittingsrechter (art. 315 juncto art. 328 Sv).

6.7 Wat is het doel van het 'grasduinen' in de stukken door de verdediging zoals bedoeld in artikel 34 lid 2 Sv?

In artikel 34 lid 2 Sv is het zogenaamde 'grasduinen' geregeld: met het oog op de onderbouwing van zijn verzoek tot het voegen bij de processtukken van bepaalde stukken die de verdachte van belang acht voor de beoordeling van de zaak, kan de

⁸⁸ Zie bijv. HR 4 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:487, NJ 2014, 374, m.nt. B.F. Keulen waarin de Hoge Raad overweegt dat het kennelijke oordeel van de rechtbank dat geen sprake kan zijn van de in art. 187d lid 1 onder a Sv juncto art. 34 lid 4 Sv bedoelde grond indien "aangever en verdachte bekenden van elkaar zijn en de identiteit van de aangever daarom bekend is bij verdachte", getuigt van een onjuiste rechtsopvatting, omdat zo'n beperkte uitleg geen steun vindt in de bewoordingen van de wet of in de wetsgeschiedenis.

⁸⁹ *Kamerstukken I* 2011/12, 32 468, C, p. 5. Vgl. ook art. 51b lid 3 juncto lid 4 (nieuw) Sv.

⁹⁰ Dat blijkt uit de tekst van de wet en uit *Kamerstukken II* 2013/14, 33 871, nr. 6, p. 11.

⁹¹ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 29 en *Kamerstukken II* 2010/11, 32 177, nr. 12, p. 47. De grondslag hiervoor kan gevonden worden in art. 177a Sv, zie *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 8.

⁹² HR 4 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:487, NJ 2014, 374, m.nt. B.F. Keulen.

verdachte de officier van justitie toestemming verzoeken om kennis te nemen van die stukken.

De verdachte moet weten dat er een verzameling stukken bestaat (het moet immers om bestaande — en uiteindelijk zelfs om specifiek omschreven — stukken gaan), waarvan hij een deel mogelijk bij de processtukken wil laten voegen (bijv. tapgesprekken, camerabeelden, de resultaten van een buurtonderzoek, getuigenverhoren etc.), maar daartoe eerst de relevantie wil onderzoeken, zodat hij vervolgens een gemotiveerd verzoek tot voeging kan doen.

6.8 In welke gevallen kan de officier van justitie het verzoek tot kennisneming (grasduinen) afwijzen?

Daarvoor gelden dezelfde weigeringsgronden als voor het voegen van stukken, zie paragraaf 6.6. Ook in dit geval heeft de officier van justitie voor de weigering een machtiging van de rechter-commissaris nodig (art. 34 lid 4 Sv).

6.9 Hoe verhoudt artikel 34 Sv zich tot artikel 126aa lid 5 Sv?

Zie daarover hoofdstuk 8 (BOB-stukken).

6.10 Hoe verhoudt artikel 34 lid 4 Sv zich tot artikel 149b lid 1 Sv?

Artikel 34 lid 4 Sv vormt de spiegelbepaling van artikel 149b lid 1 Sv, op grond waarvan de officier van justitie de bevoegdheid heeft op dezelfde gronden (nl. die van artikel 187d lid 1 Sv) de voeging van processtukken of gedeelten daarvan achterwege te laten, maar dan *zonder* voorafgaand verzoek van de verdediging. Dit betekent dat de verdediging van deze '149b'-stukken in het geheel geen kennis zal kunnen nemen, de mogelijkheid tot grasduinen bestaat hier niet. Door de procedurele waarborgen van artikel 149b lid 2 Sv weet de verdediging wel dat er processtukken bestaan, die met machtiging van de rechter-commissaris buiten het dossier blijven.⁹³

Zie over artikel 149b Sv hoofdstuk 7.

6.11 Is het nog steeds mogelijk dat de raadsman wel kennisneemt van stukken die (nog) geen processtukken zijn, maar de verdachte niet?

Er zijn — zeer uitzonderlijke — gevallen denkbaar waarin kennisneming wel aan de raadsman wordt verleend, maar niet aan de verdachte. Dat was bijvoorbeeld het geval in de zgn. Dev Solzaak.⁹⁴ In die zaak werd wel aan de advocaat, maar niet aan de verdachte

⁹³ C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering, a.w.*, art. 34, aant. 2c en 3b.

⁹⁴ HR 7 mei 1996, *LJN AB9820, NJ 1996, 687*.

inzage verleend in de fotoboeken die door de politie voor de opsporing waren gebruikt en die niet tot de processtukken behoorden.

Ook in recente jurisprudentie heeft de Hoge Raad toegestaan dat alleen de raadsman en niet ook de verdachte kennis neemt van de video-opnamen van een getuigenverhoor. De Hoge Raad overwoog: "Bij afweging van de gerechtvaardigde belangen van de op de video-opname afgebeelde persoon enerzijds en de belangen van de verdediging bij kennisneming van die opname anderzijds, kunnen de eerstbedoelde belangen in zoverre zwaarder wegen dat wel de raadsman in de gelegenheid wordt gesteld van de opname kennis te nemen, maar dat dit aan de verdachte niet wordt toegestaan (vgl. HR 7 mei 1996, LJN AB9820, NJ 1996/687)."⁹⁵

Deze constructie is uitdrukkelijk niet van toepassing op processtukken, maar kan alleen worden toegepast bij stukken die (nog) geen processtukken zijn. Zie hierover ook paragraaf 9.5.

⁹⁵ HR 31 januari 2012, LJN BU4214, NJ 2012, 102 waarin wordt verwezen naar het Dev Solarrest. Zie bijv. ook Rechtbank Rotterdam 11 februari 2013, *NbSr* 2013, 151. Ook op grond van de jurisprudentie van het EHRM bestaat de mogelijkheid dat alleen de raadsman kennisneemt van bepaalde stukken. Zie de uitspraken van EHRM op 13 februari 2001 in de zaken Lietzow en Garcia Alva, *NJCM-bulletin* 2001, p. 668-675. Deze zaken hebben betrekking op de kennisneming van de stukken door de raadsman in verband met de toetsing van de rechtmatigheid van de voorlopige hechtenis. Zie ook EHRM 16 december 1992, appl.no. 13071/87 (Edwards).

7 Achterwege laten van voeging van (gedeelten van) stukken bij de processtukken

7.1 Centrale bepaling: artikel 149b Sv

Artikel 149b Sv

1. De officier van justitie is bevoegd, indien hij dit met het oog op de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen noodzakelijk acht, de voeging van bepaalde stukken of gedeelten daarvan bij de processtukken achterwege te laten. Hij behoeft daartoe een schriftelijke machtiging, op diens vordering te verlenen door de rechter-commissaris. De vordering en de beschikking worden bij de processtukken gevoegd.

2. De officier van justitie doet van de toepassing van het eerste lid en, voor zover de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen dat toelaten, de redenen waarom, proces-verbaal opmaken. Dit proces-verbaal wordt bij de processtukken gevoegd.

3. Zolang de zaak niet is geëindigd, bewaart de officier van justitie de in het eerste lid bedoelde stukken.

7.2 Wanneer kan de officier van justitie de voeging van stukken permanent achterwege laten?

Artikel 149b lid 1 Sv bepaalt dat de officier van justitie voeging van stukken of gedeelten daarvan bij de processtukken achterwege kan laten indien hij dit met het oog op de in artikel 187d lid 1 Sv vermelde belangen noodzakelijk acht.

Artikel 187d lid 1 Sv noemt de volgende belangen:

- a) het belang van de getuige geen ernstige overlast te ondervinden of ernstig in de uitoefening van zijn ambt of beroep te worden belemmerd;
- b) zwaarwegend opsporingsbelang; en
- c) het belang van de staatsveiligheid.

Voorbeeld 1 (ad a): Een getuige verklaart in een proces-verbaal dat hij informant is.

Voorbeeld 2 (ad b): In een proces-verbaal zijn gedetailleerd de technische specificaties van een gebruikt innovatief peilbaken beschreven.⁹⁶

⁹⁶ Vgl. Hof 's-Hertogenbosch 8 december 2006, L/N AZ4219 (Gimli).

7.3 Welke bijzonderheden gelden met betrekking tot de procedure voor het verkrijgen van de machtiging van de rechter-commissaris?

Voor het achterwege laten van voeging van (gedeelten van) stukken bij de processtukken heeft de officier van justitie een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris nodig. De betreffende stukken dienen bij de vordering te worden gevoegd of in ieder geval ter inzage te worden aangeboden aan de rechter-commissaris.⁹⁷

Het verdient derhalve aanbeveling om de vordering en de stukken te voorzien van het stempel 'geheim' en in persoon in handen van de beslissende rechter-commissaris te stellen. De officier van justitie dient ervoor zorg te dragen dat de rechter-commissaris de stukken (met de machtiging) weer teruggeeft. Op de officier van justitie rust immers de bewaarplicht voor deze stukken (zie art. 149b lid 3 Sv). Er blijven geen stukken achter bij de rechter-commissaris. De rechter-commissaris tekent op de stukken aan dat hij ze gezien heeft (hiervoor kan een stempel worden gebruikt). Ook als de rechter-commissaris de vordering afwijst, moeten de stukken weer worden overgedragen aan de officier van justitie. Hij kan immers op de voet van artikel 446 Sv tegen deze afwijzende beschikking van de rechter-commissaris hoger beroep instellen bij de rechtbank (zie ook par. 7.6). Voor die procedure geldt in beginsel dezelfde werkwijze.

Zowel de machtiging van de rechter-commissaris als de vordering van de officier van justitie moeten bij de processtukken worden gevoegd. De vordering zal dus slechts summier kunnen worden gemotiveerd. Voorkomen moet worden dat te veel informatie wordt prijsgegeven. Alleen de stukken zelf zijn geheim.

Voor de vordering ex artikel 149b Sv is een model beschikbaar.

7.4 Kan een vordering ex artikel 149b lid 1 Sv achterwege blijven als het stuk reeds vanwege het relevantie criterium niet als processtuk kan worden aangemerkt?

Het relevantie criterium gaat aan de toepassing van artikel 149b lid 1 Sv vooraf. Als niet aan het relevantie criterium is voldaan, komt de officier van justitie niet meer aan de toepassing van artikel 149b Sv toe.⁹⁸

7.5 Hoe weet de verdediging dat niet alle stukken bij de processtukken zijn gevoegd?

De vordering en de machtiging moeten bij de processtukken worden gevoegd. Van de toepassing van artikel 149b lid 1 Sv maakt de officier van justitie proces-verbaal op. Hij vermeldt daarin ook de redenen voor die toepassing, voor zover de in artikel 187d lid 1

⁹⁷ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 29 en *Kamerstukken II* 2010/11, 32 177, nr. 12, p. 47. De grondslag hiervoor kan gevonden in art. 177a Sv. Zie *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 8.

⁹⁸ Vgl. *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 33-34.

Sv vermelde belangen dit toelaten.⁹⁹ Ook dit proces-verbaal wordt bij de processtukken gevoegd. Van dit proces-verbaal is een model beschikbaar.

Het proces-verbaal kan — anders dan de wettekst doet vermoeden — niet door een ander dan de officier van justitie worden opgemaakt. De politie kan geen proces-verbaal opmaken, want het voegen bij het dossier is geen beslissing van de politie.¹⁰⁰ Om diezelfde reden kan ook de parketsecretaris geen proces-verbaal opmaken.

7.6 Kan de officier van justitie tegen de afwijzende beschikking van de rechter-commissaris in beroep?

Ingevolge artikel 446 Sv kan het openbaar ministerie tegen de afwijzende beslissing van de rechter-commissaris binnen veertien dagen hoger beroep instellen bij de rechtbank. In de rechtspraak is beslist dat het instellen van appel tegen de afwijzende beslissing van de rechter-commissaris op een vordering ex artikel 149b lid 1 Sv schorsende werking heeft.¹⁰¹

7.7 Staat voor de verdediging een rechtsmiddel open tegen de toewijzende beschikking van de rechter-commissaris?

Op grond van artikel 445 Sv staat voor de verdediging tegen een toewijzende beslissing geen hoger beroep open. De verdediging kan zich te zijner tijd tot de zittingsrechter wenden. De zittingsrechter kan bevelen dat bepaalde stukken alsnog worden overgelegd (art. 315 lid 1 Sv). Het ligt in de rede dat de zittingsrechter uiterst zorgvuldig met deze bevoegdheid zal omgaan. Dat direct de overlegging van de niet-gevoegde stukken wordt bevolen, welk bevel de (onomkeerbare) openbaarmaking van die stukken tot gevolg heeft, zal in de regel dan ook niet de geëigende weg zijn om een nadere beoordeling van deze stukken bewerkstelligen. De betrokkenheid, wederom, van een rechter-commissaris of een raadsheer-commissaris hierbij is aangewezen. Bij toepassing van het voorgestelde artikel 149b lid 1 Sv — waarbij alsdan de vordering van de officier van justitie achterwege kan blijven en vooral de (afgeschermd) beoordeling door de rechter-commissaris van de stukken centraal staat — kan in dat geval, mede tegen de achtergrond van de visie van de zittingsrechter, eventueel een nadere onderbouwing worden gegeven van de redenen die aan het (wederom) niet voegen van de informatie ten grondslag liggen.¹⁰²

In de rechtsliteratuur wordt ook melding gemaakt van de mogelijkheid voor de verdediging om nog gedurende het voorbereidend onderzoek in het geweer te komen

⁹⁹ Zie art. 149b lid 2 Sv.

¹⁰⁰ Er kan alleen proces-verbaal worden opgemaakt van hetgeen door de verbalisant zelf is verricht of bevonden, vgl. art. 152 lid 1 Sv.

¹⁰¹ Rechtbank Zeeland-West-Brabant 28 juli 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:5312.

¹⁰² *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 30.

tegen het achterwege laten van voeging ex artikel 149b lid 1 Sv, nl. door een verzoek te doen tot het alsnog voegen van die stukken op de voet van artikel 34 lid 1 Sv. Voor een weigering door de officier van justitie is dan wederom de gang naar de rechter-commissaris vereist.¹⁰³

7.8 Hoe lang moet de officier van justitie de niet-gevoegde stukken bewaren?

Zolang de zaak niet is geëindigd, bewaart de officier de niet-gevoegde processtukken (art. 149b lid 3 Sv).

Een zaak eindigt door het onherroepelijk worden van de einduitspraak van de rechter. Met het einde van de zaak wordt gelijkgesteld een voorbereidend onderzoek dat naar redelijke verwachting niet tot een zaak zal leiden (art. 126cc lid 3 Sv). Dat betekent dat een zaak eindigt door:

- de onherroepelijke einduitspraak van de rechter;
- de buitenvervolginstelling;
- een beschikking houdende een verklaring dat de zaak is geëindigd;
- het verstrijken van de termijn als bedoeld in artikel 255 lid 4 Sv.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat een zaak ook eindigt door een kennisgeving van niet verdere vervolging, maar dit geldt alleen nog voor de gerechtelijk vooronderzoeken die op het moment van inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris nog liepen.¹⁰⁴

7.9 Kan de officier van justitie wachten met het doen van een vordering bij de rechter-commissaris tot de verdediging een verzoek ex artikel 34 lid 1 Sv doet?

Op grond van artikel 34 lid 1 Sv kan de verdachte de officier van justitie verzoeken specifiek omschreven stukken die hij van belang acht voor de beoordeling van de zaak bij de processtukken te voegen. De officier kan dat verzoek weigeren indien hij van oordeel is dat de stukken niet als processtukken kunnen worden aangemerkt (relevantie criterium, art. 149a lid 2 Sv) dan wel indien hij dit onverenigbaar acht met een van de in artikel 187d lid 1 Sv vermelde belangen. In beide gevallen is een machtiging van de rechter-commissaris nodig.

Voorbeeld: Een getuige verklaart in een proces-verbaal met betrekking tot een diefstalzaak over de diefstal, maar ook over een moord. Dit proces-verbaal

¹⁰³ M.J. Borgers, De rechterlijke toetsing ter zake van het permanent niet-voegen van relevante stukken in het dossier, in: A. Dijkstra, B.F. Keulen en G. Knigge (red.), *Het roer recht* (liber amicorum Wim Vellinga en Feikje Vellinga-Schootra), Zutphen: Uitgeverij Paris 2013, p. 47 en 51-52.

¹⁰⁴ Zie *Stb.* 2011, 600, artikel XI: "In strafzaken waarin ten tijde van de inwerkingtreding van deze wet reeds een gerechtelijk vooronderzoek is ingesteld of dit gerechtelijk vooronderzoek nog niet onherroepelijk is gesloten, blijven de op dat tijdstip vervallen bepalingen van toepassing."

kan gedeeltelijk worden gezwart. Op basis van het relevantie criterium hoeft de verklaring over de moord niet aangemerkt te worden als processtuk in de diefstalzaak.

Als de officier van justitie van oordeel is dat sprake is van een artikel 187d-belang dat aan voeging bij de processtukken in de weg staat, dan dient hij zelfstandig en eigener beweging een vordering bij de rechter-commissaris in. Hij dient daarmee niet te wachten tot de verdediging een verzoek tot voeging doet. Deze gedragslijn wordt ingegeven door de gedachte dat door met de vordering te wachten, de indruk zou kunnen ontstaan dat de officier van justitie een stuk wil 'wegmoffelen'.

8 BOB-stukken

8.1 Centrale bepaling: artikel 126aa Sv

Artikel 126aa Sv

- 1. De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in de titels IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van artikel 126ff, voorzover die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn, bij de processtukken.*
- 2. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen mededelingen behelzen gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, worden deze processen-verbaal en andere voorwerpen vernietigd. Bij algemene maatregel van bestuur worden hieromtrent voorschriften gegeven. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen andere mededelingen dan bedoeld in de eerste volzin behelzen gedaan door of aan een in die volzin bedoelde persoon, worden zij niet bij de processtukken gevoegd dan na voorafgaande machtiging door de rechter-commissaris.*
- 3. De voeging bij de processtukken vindt plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat.*
- 4. Indien geen processen-verbaal van de uitoefening van een van de bevoegdheden, bedoeld in de titels IVa tot en met Vc, dan wel van de toepassing van artikel 126ff, bij de processtukken zijn gevoegd, wordt van het gebruik van deze bevoegdheid in de processtukken melding gemaakt.*
- 5. De verdachte of diens raadsman kan de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen.*

8.2 Gelden voor BOB-stukken andere regels dan voor andere processtukken?

Ja, tot op zekere hoogte. In artikel 126aa Sv is een speciale regeling voor — kort gezegd — BOB-stukken opgenomen. Deze regeling bestond al voor de invoering van de Wet herziening regels betreffende de processtukken en is niet gewijzigd. Deze regeling blijft bestaan naast de algemene regels van artikel 30-34 Sv.

In de Kamerstukken wordt ervan uitgegaan dat artikel 126aa lid 5 Sv als een specialis moet worden gezien ten opzichte van de algemene regeling van artikel 34 Sv. Het probleem is echter dat — anders dan in een normale generalis-specialisverhouding — de generalis meer rechtswaarborgen bevat dan de specialis van artikel 126aa Sv. De minister lijkt dat ook te beseffen als hij het standpunt inneemt dat de officier van justitie naar analogie van artikel 34 Sv een machtiging van de rechter-commissaris nodig heeft als hij een afwijzende beslissing wil nemen op het verzoek van de verdachte ex artikel 126aa lid 5 Sv bepaalde stukken bij de processtukken te voegen.¹⁰⁵ Zie hierover ook paragraaf 8.8.

¹⁰⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 28.

8.3 Wat is de hoofdregel voor het voegen van BOB-stukken?

De hoofdregel staat in artikel 126aa lid 1 Sv: de officier van justitie dient bij de processtukken te voegen al die processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn. Het gaat hierbij om gegevens die belastend zijn voor de verdachte, maar ook om ontlastende gegevens. Er is in dit opzicht geen verschil met het bij de processtukken voegen van processen-verbaal van andere opsporingshandelingen.¹⁰⁶

8.4 Wat zijn de uitzonderingen op de hoofdregel (= voegen)?

Er zijn twee uitzonderingen op de hoofdregel. Voeging blijft achterwege:

- als het proces-verbaal voor het onderzoek in de zaak niet van betekenis is (ook hier geldt het relevantiecriteria). In dat geval moet de toepassing van de BOB-bevoegdheid wel worden vermeld in het dossier (art. 126aa lid 4 Sv);
- als het om mededelingen van of aan een verschoningsgerechtigde gaat (art. 126aa lid 2 Sv).

8.5 Op welk moment moeten BOB-stukken worden gevoegd?

Op grond van artikel 126aa lid 3 Sv dient voeging van de resultaten van de toepassing van BOB-bevoegdheden plaats te vinden, zodra het belang van het onderzoek het toelaat. In de regel zal de toepassing van BOB-bevoegdheden in het geheim geschieden en mag voeging achterwege blijven, gedurende de loop van het opsporingsonderzoek. De plicht mededeling te doen van de toepassing van BOB-bevoegdheden, ook als deze zonder resultaat zijn gebleven (art. 126aa lid 4 Sv), ontstaat eveneens pas zodra het belang van het onderzoek dat toelaat.¹⁰⁷ ¹⁰⁸

Artikel 33 Sv bepaalt dat kennisneming van alle processtukken, behoudens het bepaalde in artikel 149b Sv (permanent achterwege laten van voeging), in ieder geval moet plaatsvinden zodra de dagvaarding ter terechtzitting in eerste aanleg aan hem is betekend dan wel een strafbeschikking is uitgevaardigd. Zie hierover paragraaf 5.8.

8.6 Wanneer is er sprake van onthouding van BOB-stukken in de zin van artikel 30 lid 3 Sv?

Op grond van artikel 126aa lid 3 Sv vindt voeging van BOB-stukken bij de processtukken plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat. Deze bepaling is het spiegelbeeld

¹⁰⁶ *Kamerstukken II 1996/97*, 25 403, nr. 3, p. 82-83.

¹⁰⁷ *Kamerstukken II 1996/97*, 25 403, nr. 3, p. 83-84.

¹⁰⁸ De melding dat een BOB-bevoegdheid is toegepast (art. 126aa lid 4 Sv) kan op grond van art. 149b Sv achterwege kan worden gelaten. Daarvoor is een machtiging van de rechter-commissaris nodig. Zie over art. 149b hfdst. 7 van deze Handreiking.

van artikel 30 lid 3 Sv, waarin wordt bepaald dat de officier van justitie aan de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken kan onthouden, indien het belang van het onderzoek dit vordert. De term 'het belang van het onderzoek' heeft in beide bepalingen dezelfde ruime betekenis.¹⁰⁹

Dat betekent dat wanneer het belang van het onderzoek het toelaat dat de BOB-stukken bij de processtukken gevoegd worden (waarbij 'voegen' wordt gelezen als: het mogelijk maken van kennisneming door het verstrekken van een afschrift of het verlenen van inzage), datzelfde belang niet tegelijkertijd kan vergen dat kennisneming van die stukken aan de verdachte wordt onthouden.

Om aan de verdachte kennisneming van BOB-stukken te onthouden, kan worden volstaan met toepassing van artikel 126aa lid 3 Sv. Aan toepassing van artikel 30 lid 3 Sv wordt in beginsel niet toegekomen.

Dat brengt mee dat wanneer het belang van het onderzoek het voegen van de BOB-stukken bij de processtukken niet toelaat, aan de verdachte daarvan geen mededeling behoeft te worden gedaan (zoals wel het geval is bij onthouding in de zin van artikel 30 lid 3 Sv). De achtergrond hiervan is gelegen in het belang ook de enkele informatie dát een bepaalde BOB-bevoegdheid wordt toegepast geheim te kunnen houden. Wanneer deze geheimhouding wordt opgeheven (bijv. door het confronteren van de verdachte tijdens zijn verhoor met de inhoud van een aantal tapgesprekken), moeten ook de betreffende BOB-stukken bij de processtukken worden gevoegd. Indien het in het belang van het onderzoek vervolgens noodzakelijk is om bepaalde onderdelen van de uitkomsten van het betreffende BOB-onderzoek niet aan de verdachte kenbaar te maken, ligt het in de rede om die stukken, na een verzoek tot kennisneming van de verdachte, alsnog te onthouden op grond van artikel 30 lid 3 Sv. Onthouding is dan wellicht ook nodig voor de stukken die zien op de aanvraag van de betreffende BOB-middel (de vordering en de machtiging).

8.7 Heeft de verdachte het recht de officier van justitie te verzoeken bepaalde BOB-stukken bij de processtukken te voegen?

Ja, op grond van het huidige en ongewijzigde artikel 126aa lid 5 Sv kan de verdachte of zijn raadsman de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen. Voor zover het gaat om de stukken, bedoeld in artikel 126aa lid 1 Sv, geldt hierbij dat het criterium aan de hand waarvan wordt getoetst ('voor zover voor het onderzoek in de zaak van betekenis') inhoudelijk overeenkomt met het algemene relevantiecriteria van art. 149a lid 2 Sv.¹¹⁰

¹⁰⁹ Zie over de betekenis van 'het belang van het onderzoek' par. 5.6.

¹¹⁰ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 17.

8.8 Heeft de officier van justitie voor de weigering stukken bij de processtukken te voegen een machtiging van de rechter-commissaris nodig?

Ja, volgens de Memorie van Toelichting moet hier artikel 34 Sv worden toegepast. Dat betekent dat de officier van justitie voor zijn weigering op een verzoek van de verdediging ex artikel 126aa lid 5 Sv een machtiging van de rechter-commissaris nodig heeft.¹¹¹ Tegelijkertijd kan ook aan de verdediging de eis worden gesteld dat zij haar verzoek tot het voegen van stukken eveneens op de voet van artikel 34 Sv motiveert.

8.9 Kan de rechter-commissaris een termijn stellen als de officier van justitie in gebreke blijft te beslissen over het voegen of kennisnemen van BOB-stukken?

Deze vraag moet op grond van de jurisprudentie ontkennend worden beantwoord. Door de Rechtbank Amsterdam is overwogen dat de BOB-stukken (i.c. historische telefoongegevens) onder de bijzondere regeling van artikel 126aa Sv vallen, zodat de rechter-commissaris ten aanzien van die stukken niet bevoegd is om de officier van justitie een termijn te stellen als bedoeld in artikel 34 lid 3 Sv.¹¹²

8.10 Geldt de mogelijkheid tot 'grasduinen' ex artikel 34 lid 2 Sv ook voor de resultaten van de toepassing van BOB-bevoegdheden (artikel 126aa lid 5 Sv)?

Dat is niet helemaal duidelijk. In de Kamerstukken wordt alleen ingegaan op de toepasselijkheid van artikel 34 Sv op BOB-stukken als het gaat om de weigering om stukken in het dossier te voegen: daarvoor is een machtiging van de rechter-commissaris vereist (zie par. 8.8). Volgens de rechtspraak is artikel 34 lid 3 Sv (termijnstelling door de rechter-commissaris) in ieder geval níet van toepassing op BOB-stukken (zie hiervóór, par. 8.9).

Vóór de inwerkingtreding van de Wet processtukken werd de mogelijkheid tot 'grasduinen' in onderzoeksmateriaal dat tot stand is gekomen door toepassing van BOB-bevoegdheden ingelezen in artikel 126aa lid 5 Sv (waarin wordt bepaald dat de verdachte of zijn raadsman de officier van justitie kan verzoeken bepaalde processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen). Het gaat dan bijvoorbeeld om tapesprekken die door de verdediging beluisterd kunnen worden om te beoordelen of ze relevant zijn. De facto verandert er door de invoering van het nieuwe artikel 34 lid 2 Sv ten aanzien van de kennisneming van niet-gevoegde BOB-stukken dus niets.

¹¹¹ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 28.

¹¹² Rechtbank Amsterdam 26 juli 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:5180.

9 Stukken op gegevensdragers (audiovisueel materiaal)

9.1 Centrale bepaling: artikel 137 Sv

Artikel 137 Sv

Onder de bevoegdheid tot kennisneming van processtukken wordt begrepen die tot kennisneming van stukken die op gegevensdragers zijn opgenomen en vastgelegd.

9.2 Wat wordt bedoeld met 'gegevensdragers' in artikel 137 Sv?

Met de term 'gegevensdragers' in artikel 137 Sv wordt hetzelfde bedoeld als hetgeen daaronder in artikel 240b Sr wordt verstaan. Het gaat om videobanden, dvd's, cd-roms, floppy's en alle overige voorwerpen die zich (in de toekomst) lenen om gegevens vast te leggen.¹¹³

9.3 Wat wordt bedoeld met 'stukken' die op gegevensdragers zijn opgenomen?

De bepaling van artikel 137 Sv regelt niet dat kennis genomen kan worden van gegevensdragers zelf. Het gaat om kennisneming van de gegevens die op de gegevensdrager zijn vastgelegd.¹¹⁴

9.4 Wanneer zijn stukken op gegevensdragers processtukken?

In de regel behoren niet de gegevens op de gegevensdrager zelf tot de processtukken, maar wordt het proces-verbaal bij de processtukken gevoegd, dat is opgemaakt naar aanleiding van de kennisneming van die gegevens door de opsporingsambtenaar (bijv. over wat er te zien is op de beelden van een bewakingscamera of wat er te horen is in een OVC- of tapgesprek) of dat naast de audiovisuele registratie is opgemaakt (bijv. van een getuigenverhoor).

Dat is ook de opvatting van de Hoge Raad. De beginselen van een behoorlijke procesorde brengen mee dat aan de verdediging de kennisneming van beeld- en geluidopnamen niet mag worden onthouden. Dat betekent echter niet dat de opnamen zonder meer als processtuk aan het dossier dienen te worden toegevoegd. In het dossier moeten worden gevoegd stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn in voor de verdachte belastende of ontlastende zin, aldus de Hoge Raad. Betwist de verdediging de betrouwbaarheid of de rechtmatigheid van de verkrijging van enig bewijsmiddel, dan

¹¹³ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 34.

¹¹⁴ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 35.

behoren door de verdediging aan te duiden gedeelten van de opnamen die deze betwisting zouden kunnen ondersteunen, als redelijkerwijze van belang zijnde stukken in beginsel aan de processtukken te worden toegevoegd.¹¹⁵

Dus: wel altijd recht op kennisneming, maar niet zonder meer voeging bij de processtukken.¹¹⁶ In de overwegingen van de Hoge Raad zijn de contouren van het nieuwe artikel 34 Sv te herkennen, waarin het recht op kennisneming van stukken die nog geen processtukken zijn, is neergelegd ten behoeve van de onderbouwing van het verzoek van de verdediging bepaalde stukken bij de processtukken te voegen.

Indien en voor zover de gegevens op gegevensdragers als processtukken moeten worden beschouwd, gelden daarvoor dezelfde regels als voor andere processtukken. Dat blijkt ook uit artikel 137 Sv, waarin uitdrukkelijk een koppeling wordt gemaakt met de bevoegdheid tot kennisneming van processtukken. Daaruit volgt dat de regels met betrekking tot de kennisneming van processtukken, zoals opgenomen in artikel 30 e.v. Sv, ook van toepassing is op gegevens (of: stukken) op gegevensdragers. Daaruit volgt ook dat kennisneming van die gegevens kan worden beperkt tot de relevante gegevens. Voor een goed beeld van een vijf minuten durende vechtpartij is het niet nodig de bewakingsvideo van vele uren ter beschikking te stellen.¹¹⁷

9.5 Kan de kennisneming door de verdachte worden beperkt?

De verdachte heeft op grond van artikel 30 Sv juncto artikel 137 Sv recht op kennisneming van de processtukken, met inbegrip van de stukken die op gegevensdragers zijn vastgelegd.

Op grond van (ook recente) jurisprudentie van de Hoge Raad kan worden bepaald dat alleen de raadsman kennis mag nemen van bijvoorbeeld de video-opnamen van een getuigenverhoor. Bij afweging van de gerechtvaardigde belangen van de op de video-opname afgebeelde persoon enerzijds en de belangen van de verdediging bij kennisneming van die opname anderzijds, kunnen de eerstbedoelde belangen in zoverre zwaarder wegen dat wel de raadsman in de gelegenheid wordt gesteld van de opname kennis te nemen, maar dat dit aan de verdachte niet wordt toegestaan, aldus de Hoge Raad.¹¹⁸

Deze jurisprudentie, die voorziet in de mogelijkheid dat wel de raadsman maar niet de verdachte mag kennisnemen van stukken, heeft alleen betrekking op de situatie waarin

¹¹⁵ HR 31 januari 2012, L/N BU4214.

¹¹⁶ Zie ook A.A. Franken, Regels voor het strafdossier, in: *Delikt & Delinkwent* 2010/24, afl. 4, p. 403-418.

¹¹⁷ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 35.

¹¹⁸ HR 31 januari 2012, L/N BU4214, waarin wordt verwezen naar het Dev Solarrest HR 7 mei 1996, L/N AB9820, NJ 1996, 687.

de stukken (nog) niet als processtukken zijn aangemerkt.¹¹⁹ Met andere woorden, deze constructie kan alleen worden toegepast wanneer de verdediging met het oog op de onderbouwing van een verzoek of een verweer wil grasduinen in stukken die nog geen processtukken zijn, zoals bedoeld in artikel 34 Sv. Deze constructie kan niet worden toegepast bij de kennisneming van *processtukken*.

9.6 Wanneer heeft de verdediging recht op een kopie van stukken op gegevensdragers?

Alleen voor gegevens op gegevensdragers die als processtukken moeten worden aangemerkt, geldt de regeling van artikel 32 Sv die betrekking heeft op de afschriftverstrekking.¹²⁰ Zie hierover ook hoofdstuk 4.

Ook de weigeringsgronden die in artikel 32 Sv zijn opgenomen, gelden hier onverkort (zie ook par. 4.5). In artikel 32 lid 2 Sv zijn — mede met het oog op de ongewenste verspreiding van digitaal materiaal — ruime mogelijkheden opgenomen om de verstrekking van afschriften van de processtukken te beperken. Indien het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dit verbiedt of het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten dan wel zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend, zich daartegen verzetten, kan de officier van justitie de verstrekking van afschriften tegenhouden. Op die manier kan worden voorkomen dat gegevensdragers met bijvoorbeeld kinderpornografisch materiaal nog kunnen worden vermenigvuldigd nadat zij deel zijn gaan uitmaken van het procesdossier. Het belang om het risico van verdere verspreiding of openbaarmaking van gevoelige informatie tegen te gaan, kan in bepaalde gevallen zwaarder wegen dan het belang van de verdachte om in de ruimst mogelijke zin, nl. door het krijgen van afschrift, te kunnen beschikken over de inhoud van het procesdossier (vgl. ook HR 8 februari 1994, NJ 1994, 295; in deze zaak werd ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van jeugdige getuigen de verdediging geen kopie van een video-opname van het verhoor van die getuigen verstrekt).¹²¹

Uit de rechtspraak blijkt dat het enkele feit dat er, naast de verdachte ook anderen op camerabeelden te zien zijn, die niet betrokken zijn bij het strafbare feit, niet maakt deze beelden als 'gevoelige informatie' aangemerkt dienen te worden. Voorts dient ervan uit te worden gegaan dat de Gedragsregels van de Nederlandse Orde van Advocaten in

¹¹⁹ Zie m.n. r.o. 2.5 van HR 31 januari 2012, L/N BU 4214, NJ 2012, 102 waarin de Hoge Raad overweegt: "Voor zover het Hof aan zijn oordeel dat de verdachte geen recht heeft op kennisneming van de videobanden mede ten grondslag heeft gelegd dat de videobanden geen processtuk betreffen, geeft dat oordeel geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting." Ook in HR 7 mei 1996, L/N AB9820, NJ 1996, 687 wordt overwogen dat de fotoboeken van de politie — naast het tot de processtukken behorende proces-verbaal waarin de resultaten van het gebruik van de fotoboeken is gerelateerd en waaraan de betreffende foto's van de verdachte zijn toegevoegd — op zichzelf niet als processtukken moeten worden beschouwd.

¹²⁰ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 35.

¹²¹ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 32-33.

beginsel een waarborg bieden tegen ongeoorloofde openbaarmaking van processtukken door de verdediging.¹²²

In de Memorie van Toelichting wordt een nadere normering aangekondigd op het punt van de authenticiteit en de integriteit van digitale afschriften. Die normering is er nog niet.¹²³

9.7 Kan de zittingsrechter, na de weigering van de officier van justitie een kopie te verstrekken, alsnog bepalen dat de verdachte een kopie krijgt?

Ook voor kopieën van gegevens op gegevensdragers geldt dat alleen de rechter-commissaris dat kan bepalen naar aanleiding van een bezwaarschrift van de verdachte. De zittingsrechter kan alleen ten aanzien van stukken die tijdens het onderzoek ter terechtzitting bij de processtukken zijn gevoegd bepalen of de verdachte een afschrift krijgt. De officier van justitie kan ten aanzien van die processtukken vorderen dat afschriftverstrekking achterwege blijft. Zie artikel 32 lid 2, laatste volzin, Sv en par. 4.8.

9.8 Gelden er verschillende regels voor verschillende soorten stukken op gegevensdragers?

Voor gegevens op gegevensdragers die het resultaat zijn van de toepassing van BOB-bevoegdheden geldt in de eerste plaats de regeling van artikel 126aa Sv als specialis van de generalis van de artikelen 30-34 Sv (zie hfdst. 8). Hierbij moet niet alleen worden gedacht aan tapgesprekken, opnamen gemaakt in het kader van stelselmatige observatie en OVC-gesprekken, maar ook aan beelden van particuliere bewakingscamera's die op de voet van artikel 126nd Sv zijn gevorderd.¹²⁴

Voor de overige gegevens op gegevensdragers (zoals inbeslaggenomen kinderpornografische afbeeldingen, sectiefoto's, opnamen van getuigenverhoren, beelden van gemeentecamera's etc.) gelden de algemene regels van artikel 30-34 Sv, indien en voor zover zij als processtukken zijn aan te merken.

¹²² Rechtbank Amsterdam 23 mei 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9910 en Rechtbank Den Haag 13 november 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:15955.

¹²³ Die normering zou neergelegd kunnen worden in het Besluit processtukken (*Stb.* 2011, 602), maar dat is nog niet gebeurd. Zie de Nota van toelichting op het Besluit, p. 8-9. De inwerkingtreding van het Besluit is uitgesteld, zie par. 1.1.

¹²⁴ Hieronder vallen niet de opnamen die gemaakt zijn met gemeentecamera's. Voor het verkrijgen van de camerabeelden zoals bedoeld in art. 151c Gemeentewet is geen vordering ex art. 126nd Sv nodig is. Het verkrijgen van die camerabeelden kan plaatsvinden op grond van art. 15 lid 1 juncto art. 9 (of evt. art. 10) WPG.

10 Enkele andere (proces)stukken

10.1 Hoe moet worden omgegaan met een afschermproces-verbaal?

Een afschermproces-verbaal is een proces-verbaal opgemaakt op basis van informatie uit een lopend onderzoek (brononderzoek) ten behoeve van een ander al lopend onderzoek of een nieuw onderzoek (doelonderzoek). De informatie is dusdanig dat de wil of noodzaak bestaat om in te grijpen, terwijl tegelijkertijd het brononderzoek waaruit die informatie komt nog (geruime tijd) moet worden afgeschermd. Het proces-verbaal is derhalve zo opgesteld dat het brononderzoek afdoende wordt beschermd en het doelonderzoek beschikt over ten minste voldoende start- of sturingsinformatie.¹²⁵

Het ligt voor de hand dat de verdediging in het kader van het doelonderzoek een verzoek ex artikel 34 lid 1 Sv zal doen om stukken uit het brononderzoek bij de processtukken van het doelonderzoek te voegen, om zo uitgebreid(er) de rechtmatigheid van de start van het onderzoek te kunnen toetsen. Er is jurisprudentie voorhanden waarin door de rechter is bepaald dat de stukken uit het brononderzoek geen processtukken in het doelonderzoek zijn. De rechtbank overweegt:¹²⁶

“De definitie van het begrip ‘processtukken’ moet worden gezien binnen de context van dit onderzoek. In dit onderzoek zijn de door de verdediging gevraagde stukken geen processtukken in de zin van de wet. Het afscherm proces-verbaal dat in het dossier is gevoegd is een processtuk in dit onderzoek. Daaruit blijkt wat de startinformatie voor het onderhavige onderzoek is geweest en, voorts, welk belang de officier van justitie heeft om de stukken uit het andere lopende onderzoek niet te verstrekken. De stukken uit het onderliggende lopende onderzoek zijn geen processtukken in het onderhavige onderzoek en hoeven daarom niet te worden toegevoegd aan het dossier.”

De officier zal op grond van artikel 34 lid 4 Sv bij de rechter-commissaris kunnen vorderen de voeging van deze stukken te weigeren op grond van het feit dat de stukken — in het onderhavige onderzoek — niet als processtukken kunnen worden aangemerkt dan wel om reden dat de voeging onverenigbaar is met een zwaarwegend opsporingsbelang (nl. het belang van het brononderzoek).

Als ervan moet worden uitgegaan dat de stukken in het doelonderzoek wél als processtukken hebben te gelden, dan zal steeds moeten worden gezien of geheimhouding nog langer nodig is. Zo niet, dan kunnen de stukken alsnog worden

¹²⁵ D. van der Bel, A.M. van Hoorn en J.J.T.M. Pieters, *a.w.*, hfdst. 7, p. 327-335.

¹²⁶ Rechtbank Midden-Nederland 30 juli 2015, ECL:NL:RBMNE:2015:5803, r.o. 3.3.

gevoegd. Zo ja, dan zal voeging moeten worden uitgesteld. Afscherming kan zelfs tot en met de procedure in hoger beroep worden volgehouden.¹²⁷

10.2 Hoe moet worden omgegaan met kluisverklaringen?

Een kluisverklaring is een bij een opsporingsambtenaar afgelegde verklaring die (nog) niet geschikt of bestemd is om deel uit te maken van de processtukken.

Het gaat hierbij in de praktijk om verklaringen waarbij (al dan niet op initiatief van de persoon die de verklaring aflegt) wordt afgesproken tussen de officier van justitie en de persoon die de verklaring heeft afgelegd dat de afgelegde verklaring op geen enkele manier mag worden gebruikt voordat een afspraak is gemaakt over de voorwaarde(n) waaronder die verklaring mag worden gebruikt en (vervolgens) aan die voorwaarde(n) is voldaan.

Voorbeeld 1: Een getuige wenst een toezegging als bedoeld in artikel 226g Sv, of feitelijke getuigenbescherming als bedoeld in artikel 226l Sv.

Voorbeeld 2: De door een getuige verschaft informatie is zodanig gevoelig dat de officier van justitie van oordeel is dat eerst vertrouwelijke verificatie in (zeer) kleine kring noodzakelijk is.

In het kader van de vraag of een kluisverklaring een processtuk is, geldt dat voor kluisverklaringen in het kader van het doen van toezeggingen aan getuigen (art. 226g e.v. Sv) een uitdrukkelijke wettelijke bepaling van toepassing is. Artikel 226h lid 4 Sv verbiedt de voeging van een kluisverklaring tot het moment waarop de afspraak met de getuige tot stand is gekomen.¹²⁸

Met betrekking tot de overige vormen van kluisverklaringen geldt dat de Memorie van Toelichting uitdrukkelijk stelt dat het fenomeen kluisverklaring grotendeels buiten het bestek van deze wet valt en dat de wet voorts geenszins tot openbaarmaking van geheime informatie verplicht.¹²⁹ Gelet op de totstandkomingsgeschiedenis van het wetsvoorstel, waarnaar ook wordt verwezen in de Memorie van Toelichting, mag de conclusie worden getrokken dat de procedure van artikel 149b Sv niet hoeft te worden toegepast met betrekking tot op zichzelf relevante verklaringen die nog (steeds) de status van kluisverklaringen hebben, omdat nog geen overeenstemming is bereikt tussen de officier van justitie en de persoon die de verklaring heeft afgelegd over de voorwaarde(n) waaronder die verklaring mag worden gebruikt of nog niet aan die voorwaarde(n) is voldaan.

¹²⁷ Hof 's-Hertogenbosch 15 juni 1999, *NbSr* 2000, 40.

¹²⁸ Vgl. Hof 's-Hertogenbosch 12 november 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4516 (Landlord).

¹²⁹ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 468, nr. 3, p. 28-29.

11 Kennisneming en voeging van processtukken door het slachtoffer

11.1 Centrale bepaling: artikel 51b Sv

Artikel 51b Sv

- 1. Op verzoek van het slachtoffer wordt door de officier van justitie toestemming verleend om kennis te nemen van de processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn. Tijdens het onderzoek op de terechtzitting wordt deze toestemming verleend door het gerecht in feitelijke aanleg, waarvoor de zaak wordt vervolgd en overigens door de officier van justitie.*
- 2. Het slachtoffer kan aan de officier van justitie verzoeken stukken die hij relevant acht voor de beoordeling van de zaak tegen de verdachte of van zijn vordering op de verdachte aan het dossier toe te voegen.*
- 3. De officier van justitie kan het voegen van stukken onderscheidenlijk de kennisneming daarvan weigeren indien hij van oordeel is dat de stukken niet als processtukken kunnen worden aangemerkt dan wel indien hij dit onverenigbaar acht met een van de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen.*
- 4. Voor de toepassing van het derde lid behoeft de officier van justitie een schriftelijke machtiging, op diens vordering te verlenen door de rechter-commissaris. De officier van justitie doet schriftelijk mededeling van zijn beslissing aan het slachtoffer.*
- 5. De wijze waarop de kennisneming van de processtukken geschiedt, kan worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.*
- 6. Het slachtoffer kan van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan, ter griffie afschrift krijgen overeenkomstig het bij of krachtens artikel 17 van de Wet tarieven in strafzaken bepaalde. Artikel 32, tweede tot en met het vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.*

11.2 Van welke stukken mag het slachtoffer kennisnemen?

Artikel 51b Sv regelt het recht van het slachtoffer op de kennisneming van de processtukken. Het inzagerecht van het slachtoffer is vergelijkbaar ruim van opzet als het recht op kennisneming van de verdachte, met dien verstande dat artikel 51b Sv het inzagerecht van het slachtoffer beperkt tot de processtukken die *voor het slachtoffer van belang zijn*.¹³⁰ Zo behoort de psychiatrische of andere voorlichtingsrapportage over de verdachte in beginsel niet tot de documenten waarover het slachtoffer zal kunnen beschikken.¹³¹

¹³⁰ Kamerstukken II 2009/10, 32 468, nr. 6, p. 2.

¹³¹ Kamerstukken II 2007/08, 30 143, nr. 28, p. 20-21. Zie ook Rechtbank Den Haag 20 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12039 en Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19 mei 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:3256. Zie ook C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering, a.w.*, art. 51b, aant. 2a.

Uit de rechtspraak blijkt dat de regeling van artikel 51b Sv uitsluitend betrekking heeft op het verstrekken van stukken voor strafvorderlijke doeleinden, in het bijzonder voor de verwezenlijking van de rechten van het slachtoffer als procesdeelnemer binnen het strafproces. Hierbij kan worden gedacht aan de mogelijkheden tot onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding en de uitoefening van het spreekrecht, als bedoeld in artikel 51d Sv.¹³² Steun voor die opvatting wordt gevonden in het feit dat artikel 51b Sv ziet op processtukken, terwijl ingevolge artikel 149a lid 2 Sv tot de processtukken alle stukken behoren die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Hierbij gaat het kennelijk om te nemen beslissingen in het kader van de strafvorderlijke procedure, met inbegrip overigens van de procedure ex artikel 12 Sv. Het verstrekken van stukken voor andere doeleinden is geregeld in de artikelen 39e en 39f van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, aldus de rechter-commissaris van de rechtbank Amsterdam in haar beslissing van 11 mei 2015.¹³³ Daaraan wordt nog het volgende toegevoegd:

“In het onderhavige geval heeft de verdachte rechtspersoon de haar aangeboden transactie aanvaard. Behoudens de procedure van artikel 12 Sv. zal het niet meer komen tot een strafproces. Gesteld noch gebleken is dat klaagster de stukken verlangt met het oog op een te entameren procedure ex artikel 12 Sv. Veeleer lijkt klaagster kennisneming van de stukken te verlangen met het oog op mogelijk in te stellen civiele vorderingen. Onder deze omstandigheden is de regeling van art. 51b Sv. niet van toepassing. In de Aanwijzing wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, par. 4, f.2¹³⁴, is verwoord onder welke voorwaarden stukken worden verstrekt ten behoeve van de vergoeding aan het slachtoffer van de schade die is ontstaan als gevolg van een strafbaar feit. Als klaagster meent dat zij rechtstreeks schade heeft geleden als gevolg van strafbaar handelen door [bedrijf 2 N.V.], kan zij zich met een beroep op deze bepaling tot het openbaar ministerie wenden.”

11.3 Op grond waarvan mag de officier van justitie de kennisneming weigeren?

De weigeringsgronden zijn in de nieuwe wet aangepast. De oude weigeringsgronden zijn komen te vervallen. Zie hieronder sub b.

Op grond van de nieuwe wet kan de officier van justitie de kennisneming van stukken weigeren, indien hij van oordeel is dat:

- a) de stukken niet als processtukken zijn aan te merken (relevantie criterium van art. 149a lid 2 Sv) of
- b) de kennisneming onverenigbaar is met een van de artikel 187d-belangen. (Van deze 187d-belangen maakt het ‘zwaarwegend opsporingsbelang’ deel uit. Dit is

¹³² Rechtbank Den Haag 20 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12039.

¹³³ ECLI:NL:RBAMS:2015:2765.

¹³⁴ Dit is een kennelijke verschrijving, bedoeld wordt par. 3, f.2.

een strenger criterium dan 'het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten' uit artikel 51b lid 3 (oud) Sv).¹³⁵

In beide gevallen heeft de officier van justitie hiervoor de machtiging van de rechter-commissaris nodig.

De officier van justitie doet schriftelijk mededeling van zijn beslissing aan het slachtoffer. Hiervoor bestaat een format.

De mogelijkheid tot weigering in verband met het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is niet langer als weigeringsgrond in de wet opgenomen. Desalniettemin kan de kennisneming van processtukken die een inbreuk vormen op de privacy van bijvoorbeeld de verdachte, zoals reclasserings- en psychiatrische rapporten, worden geweigerd omdat zij voor het slachtoffer niet van belang zijn. Zie ook hierboven (par. 11.2).

11.4 Kan het slachtoffer een beroep doen op de rechter-commissaris als de officier van justitie in gebreke blijft?

Er bestaat geen voorziening voor de situatie dat de officier van justitie in gebreke blijft aan het slachtoffer de kennisneming te verlenen of verzuimt om een beslissing te nemen op het verzoek. Artikel 30 lid 2 Sv is niet van overeenkomstige toepassing verklaard.

11.5 Kan het slachtoffer tijdelijk de kennisneming van stukken worden onthouden?

Dit staat niet met zoveel woorden in de wet. In de rechtspraak (een beschikking van de rechter-commissaris van de rechtbank Amsterdam) wordt aangenomen dat die mogelijkheid echter wel bestaat. Daarbij wordt als uitgangspunt genomen dat de wetgever de bedoeling heeft gehad om de regeling van artikel 51b Sv zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met de regeling omtrent de kennisneming van processtukken door de verdachte. Voorts mag worden aangenomen dat waar de officier van justitie de bevoegdheid heeft om kennisneming permanent aan het slachtoffer te onthouden, ook de bevoegdheid bestaat om dat alleen tijdelijk te doen. Bij een dergelijke tijdelijke onthouding aan een slachtoffer behoort dezelfde maatstaf te gelden als bij tijdelijke onthouding aan een verdachte, nl. het onderzoeksbelang.¹³⁶

¹³⁵ Hoewel deze weigeringsgrond niet in art. 51b lid Sv wordt genoemd, kan de kennisneming ook worden geweigerd bij een gebrek aan belang. Zie hierover A.H. Sas, Het recht van het slachtoffer op kennisneming van de processtukken, in: *Delikt en Delinkwent* 2014/79, afl. 10. P. 797-823.

¹³⁶ Rechtbank Amsterdam 13 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9467. Ook door de rechter-commissaris bij de Rechtbank Noord-Nederland wordt aangenomen dat tijdelijke onthouding van de kennisneming van processtukken door het slachtoffer tot de mogelijkheden behoort. Die onthouding werd i.c. ingegeven door de verwachting dat het slachtoffer, tevens aangever, of andere personen uit haar omgeving mogelijk nog als getuigen zouden kunnen worden gehoord in deze zaak. Zie Rechtbank Noord-Nederland 2 oktober 2015, parketnr. 18/93 0247-15 (niet gepubl.).

Uit de rechtspraak blijkt ook dat, hoewel de wet dat niet regelt, het wel wenselijk is dat (de raadsman van) het slachtoffer in de gelegenheid wordt gesteld op een vordering als de onderhavige te worden gehoord, zoals dat ook in de verschillende regelingen in de artikelen 30 e.v. Sv is voorgeschreven. Aan (de raadsman van) het slachtoffer moet daarom de gelegenheid worden geboden zijn zienswijze naar voren te brengen.¹³⁷

11.6 Houdt het recht op kennisneming ook het recht op verstrekking van een afschrift in?

Nee. Artikel 51b lid 6 Sv verklaart artikel 32 lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing. Op de voet van artikel 32 lid 2 Sv kan de officier van justitie bepalen dat van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt. Hij kan weigeren een afschrift te verstrekken op de volgende gronden:

- a) in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,
- b) in het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten, of
- c) op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

Zie voor de toelichting op deze gronden paragraaf 4.5.

Van de weigering doet de officier van justitie schriftelijk mededeling.

11.7 Kan het slachtoffer bezwaar maken tegen de weigering van de officier van justitie een afschrift te verstrekken?

Ja. Artikel 51b lid 6 Sv bepaalt dat de bezwaarschriftprocedure van artikel 32 lid 4 Sv van overeenkomstige toepassing is. Dat betekent dat het slachtoffer binnen veertien dagen na dagtekening van de schriftelijke mededeling daartegen een bezwaarschrift kan indienen bij de rechter-commissaris van het gerecht waartoe de officier van justitie behoort.

11.8 Heeft het slachtoffer ook recht op voeging van stukken bij de processtukken van de verdachte?

Ja, op grond van artikel 51b lid 2 Sv kan het slachtoffer aan de officier van justitie verzoeken stukken (voorheen: documenten) die hij relevant acht voor de beoordeling van de zaak tegen de verdachte of van zijn vordering op de verdachte aan het dossier toe te voegen. Afgezien van de vervanging van het woord 'documenten' door 'stukken' is deze bepaling ongewijzigd gebleven.

¹³⁷ Rechtbank Amsterdam 13 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9467.

De weigeringsgronden voor de officier van justitie (opgenomen in lid 3) zijn wel gewijzigd. De officier van justitie kan de voeging van stukken weigeren indien hij van oordeel is dat:

- a) de stukken niet als processtukken zijn aan te merken (ze voldoen niet aan het relevantie criterium van art. 149a lid 2 Sv), of
- b) de kennisneming onverenigbaar is met een van de artikel 187d-belangen.

In beide gevallen heeft de officier van justitie hiervoor de machtiging van de rechter-commissaris nodig. Voor de vordering tot deze machtiging bestaat een model.

De officier van justitie doet schriftelijk mededeling van zijn afwijzende beslissing aan het slachtoffer. Ook hiervoor bestaat een model.

11.9 Kan het slachtoffer bezwaar maken tegen de weigering van de officier van justitie kennis te nemen van stukken of stukken te voegen?

Nee, dat wettelijk recht heeft het slachtoffer niet. Voor de weigering heeft de officier van justitie de machtiging van de rechter-commissaris nodig. De toets door de rechter-commissaris vindt in dit geval dus vooraf plaats.¹³⁸

Alleen tegen de weigering een afschrift te verstrekken kan het slachtoffer bezwaar maken. In dat geval vindt geen toetsing vooraf door de rechter-commissaris plaats. Zie hierover ook paragraaf 11.7.

11.10 Waar is voor de benadeelde partij het recht op kennisneming van stukken geregeld?

Artikel 51d Sv regelt het recht op kennisneming van stukken voor de nabestaanden van het slachtoffer en de erfgenamen van de overleden benadeelde partij. In dat artikel worden de bepalingen van artikel 51b Sv van overeenkomstige toepassing verklaard. Er bestaat geen bijzondere regeling voor de nog levende benadeelde partij, anders dan de regeling voor slachtoffers.

Op grond van artikel 421 lid 3 Sv is de bepaling van 51b Sv ook van toepassing op de benadeelde partij in appel.

¹³⁸ In de Nota naar aanleiding van het verslag (*Kamerstukken II* 2010/11, 32 468, nr. 6, p. 2) wekt de minister de indruk dat het slachtoffer wél bezwaar kan maken tegen de weigering van de officier van justitie op het verzoek tot kennisneming of het voegen van stukken. Dat kan gelet op het systeem van de wet niet juist zijn. Het is niet logisch dat de rechter-commissaris eerst een machtiging geeft voor de weigering en het slachtoffer daarna een bezwaarschrift tegen die weigering kan indienen bij diezelfde rechter-commissaris. Ook de wettekst zelf biedt geen onderbouwing voor dit standpunt van de minister. Het moet hier daarom wel gaan om een verschrijving van de minister.

12 Kennisneming door de klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd ex artikel 12 Sv

12.1 Centrale bepaling: artikel 12f Sv¹³⁹

Artikel 12f Sv

- 1. De klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd kunnen zich in raadkamer doen bijstaan. Zij kunnen zich doen vertegenwoordigen door een advocaat, indien deze verklaart daartoe bepaaldelijk gevolmachtigd te zijn, of door een daartoe bij bijzondere volmacht schriftelijk gemachtigde. Van deze bevoegdheid, alsmede van de mogelijkheid om toevoeging van een advocaat te verzoeken, wordt hun in de oproeping mededeling gedaan.*
- 2. De voorzitter van het gerechtshof staat, behoudens in de gevallen bedoeld in de artikelen 12b en 12c, de klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd, alsmede hun advocaten of gemachtigden toe van de op de zaak betrekking hebbende stukken kennis te nemen indien daarom wordt verzocht. Kennisneming geschiedt op de wijze door de voorzitter te bepalen. De voorzitter kan, ambtshalve of op vordering van de advocaat-generaal, bepaalde stukken van kennisneming uitzonderen in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing of vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.*
- 3. De voorzitter kan, ambtshalve of op vordering van de advocaat-generaal, bepalen dat in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de opsporing of vervolging van strafbare feiten of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend, van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt.*
- 4. De klager of de persoon wiens vervolging wordt verlangd wordt in het geval, bedoeld in het derde lid, schriftelijk medegeedeeld dat hem van bepaalde stukken of gedeelten daarvan geen afschrift wordt verstrekt.*

12.2 Van welke stukken mogen de klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd kennisnemen?

De klager en de persoon wiens vervolging wordt verlangd (en hun advocaten of gemachtigden) hebben recht op kennisneming van 'op de zaak betrekking hebbende stukken'. Hier wordt dus niet de term processtukken gebruikt. Het gebruik van deze term lijkt een overblijfsel te zijn van de koppeling met het inzagerecht op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB), die de wetgever aanvankelijk voor ogen stond.¹⁴⁰

¹³⁹ Artikel 12f Sv is een specialis die derogert aan de generalis uit artikel 23 lid 5 Sv.

¹⁴⁰ Uit de Kamerstukken blijkt dat de minister aanvankelijk niet wilde dat de klager recht had op inzage kreeg, maar onder druk van de Kamer werd het inzagerecht toch ingevoerd. De fracties gebruiken bij de bespreking van het inzagerecht de term 'processtukken' (*Kamerstukken II 1979/80, 15 831, nr. 5, bijv. p. 4 en 5*). De minister gebruikt vervolgens de term 'op de zaak betrekking hebbende stukken' (zie bijv. *Kamerstukken II 1981/82, 15 831, nr. 6, p. 6*). Mogelijk - maar dat wordt niet met zoveel woorden gezegd - houdt dit verband met de aansluiting die de minister, anders dan de Kamer, zoekt bij de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Het ligt volgens de minister in de rede te bepalen, dat nu aan een belanghebbende de verlangde informatie kan worden verstrekt in de fase die aan de

Hoewel de term een ruimere reikwijdte lijkt te hebben dan het begrip 'processtukken' geldt ook hier het relevantie criterium: het moet gaan om stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter redelijkerwijs van belang kunnen zijn.

12.3 Wie beslist er op het verzoek tot kennisneming ex artikel 12f Sv?

Kennisneming geschiedt alleen op verzoek. Het verzoek moet worden gericht aan de voorzitter van het hof, dat wil zeggen aan de voorzitter van de kamer die met de behandeling van artikel 12-zaken is belast.

12.4 Op welke gronden kan de voorzitter de kennisneming weigeren?

De voorzitter van het hof kan ambtshalve of op vordering van de advocaat-generaal bepaalde stukken of gedeelten van stukken van kennisneming uitzonderen:

- a) in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,
- b) in het belang van de opsporing of vervolging van strafbare feiten of
- c) op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

Zie artikel 12f lid 2, laatste volzin, Sv. Op die manier kan worden voorkomen dat de beklagprocedure wordt gebruikt om bijvoorbeeld privacygevoelige gegevens (zoals voorlichtingsrapporten) te verkrijgen van de persoon wiens vervolging wordt verlangd.

12.5 Heeft de klager of de persoon wiens vervolging wordt verlangd ook recht op een afschrift?

De voorzitter bepaalt hoe de kennisneming geschiedt: door afschriftverstrekking of door het verlenen van inzage (art. 12f lid 2 Sv).

In het nieuw toegevoegde derde lid van artikel 12f Sv wordt — overeenkomstig artikel 32 lid 2 Sv — geregeld dat de voorzitter ambtshalve of op vordering van de advocaat-generaal kan bepalen dat afschriftverstrekking achterwege blijft op de volgende gronden:

- a) het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,
- b) het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten, of
- c) op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

Zie voor een toelichting op deze gronden paragraaf 4.5.

beklagprocedure voorafgaat op grond van de WOB, hem die informatie ook kan worden gegeven in de fase waarin het beklag door het hof wordt behandeld. Er stond aanvankelijk ook met zoveel woorden een verwijzing naar de WOB in art. 12f lid 2 Sv, maar die is - onder druk van de Kamer die zich tegen deze koppeling van het inzagerecht in de beklagprocedure aan de WOB verzette - in de Tweede nota van wijziging weer geschrapt en vervangen door de laatste volzin van het huidige art. 12f lid 2 Sv (*Kamerstukken II 1983/84, 15 831, nr. 9, p. 6-7*).

Dit zijn — in dit geval¹⁴¹ — dezelfde weigeringsgronden als die gelden voor de kennisneming (zie hierboven, par. 12.4).

Van de weigering tot afschriftverstrekking van bepaalde stukken of gedeelten daarvan wordt schriftelijk mededeling gedaan (art. 12f lid 4 Sv). Deze bepaling geldt niet voor de weigering tot kennisneming.

¹⁴¹ Voor de kennisneming en afschriftverstrekking gelden in de regeling voor het slachtoffer (evenals in de regeling voor de verdachte) verschillende weigeringsgronden. Zie art. 51b juncto art. 32 lid 2 Sv.

Document 4

Handvat voor kennisname processtukken aan slachtoffers op grond van 51b Sv
Versie 16 juni 2020, Landelijke Portefeuille Slachtofferrechten

1. Aanleiding

Kennisname van processtukken moet worden gezien als een fundamenteel onderdeel van de positie van het slachtoffer in het strafproces. Steeds vaker krijgen de officieren te maken met verzoeken van het slachtoffer (of de slachtofferadvocaat) om het inzien of verkrijgen van processtukken of het gehele strafdossier, inclusief privacygevoelige informatie van derden of stukken zoals het persoonlijkheidsonderzoek van de verdachte. Deze handreiking helpt professionals bij de beoordeling van dergelijke verzoeken, en beoogt eveneens een eenduidige landelijke werkwijze uit te zetten, zodat slachtoffers zoveel als mogelijk gelijk behandeld worden door het OM.

2. Wettelijk kader artikel 51b Sv

De wettelijke grondslag voor kennisname van processtukken is binnen het strafrecht te vinden in artikel 51b Sv en het Besluit Processtukken in strafzaken.

Artikel 51b Sv

1. *Op verzoek van het slachtoffer wordt door de officier van justitie toestemming verleend om kennis te nemen van de processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn. Tijdens het onderzoek op de terechtzitting wordt deze toestemming verleend door het gerecht in feitelijke aanleg, waarvoor de zaak wordt vervolgd en overigens door de officier van justitie.*
2. *Het slachtoffer kan aan de officier van justitie verzoeken stukken die hij relevant acht voor de beoordeling van de zaak tegen de verdachte of van zijn vordering op de verdachte aan het dossier toe te voegen.*
3. *De officier van justitie kan het voegen van stukken onderscheidenlijk de kennisneming daarvan weigeren indien hij van oordeel is dat de stukken niet als processtukken kunnen worden aangemerkt dan wel indien hij dit onverenigbaar acht met een van de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen.*
4. *Voor de toepassing van het derde lid behoeft de officier van justitie een schriftelijke machtiging, op diens vordering te verlenen door de rechter-commissaris. De officier van justitie doet schriftelijk mededeling van zijn beslissing aan het slachtoffer.*
5. *De wijze waarop de kennisneming van de processtukken geschiedt, kan worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.*
6. *Het slachtoffer kan van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan, ter griffie afschrift krijgen overeenkomstig het bij of krachtens artikel 17 van de Wet tarieven in strafzaken bepaalde. Artikel 32, tweede tot met het vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.¹*

Het recht op kennisname van processtukken houdt in deze regeling verband met het belang dat slachtoffers/ nabestaanden hebben in het strafrechtelijk onderzoek. De hoofdregel is kennisneming door middel van afschriftverstrekking. Slechts als een van de wettelijke weigeringsgronden in de weg staat aan de afschriftverstrekking mag worden volstaan met het verlenen van inzage. De regeling van artikel 51b Sv ziet uitsluitend op de behartiging van de belangen van het slachtoffer met strafvorderlijke doeleinden, in het bijzonder voor de verwezenlijking van de rechten van het slachtoffer als procesdeelnemer binnen het strafproces.

¹ Het slachtoffer kan, ingevolge artikel 51b lid 6 Sv, een afschrift krijgen van de processtukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan. Op basis van artikel 32 lid 2 Sv kan (een gedeelte van) een afschrift van een bepaald stuk worden geweigerd. Wanneer een verzoek om verstrekking bij de griffie komt, dient de griffie na te gaan of toestemming tot kennisname is verleend en of het verstrekken van een afschrift is geweigerd door de Ovj dan wel de rechtbank (afhankelijk van het moment van indienen).

Artikel 13 jo. Artikel 144 Wet op de Rechterlijke Organisatie

In het kader van rouw- en traumaverwerking kunnen stukken voor nabestaanden ook relevant zijn. Om kennis te laten nemen van processtukken kan de OvJ besluiten zijn geheimhouding te doorbreken. In dat geval kan de OvJ het verzoek om kennisneming in het kader van rouw- en traumaverwerking inwilligen voor zover dat noodzakelijk is in het kader van een goede taakuitoefening (zie par. 7.2).

Artikel 13 Wet op de Rechterlijke Organisatie

De rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast, de senior-gerechtsauditeurs en gerechtsauditeurs, de rechterlijke ambtenaren in opleiding, de griffier, substituut-griffier en waarnemend griffiers van de Hoge Raad, gerechtsambtenaren en buitengriffiers, bedoeld in [artikel 14, vierde lid](#), zijn verplicht tot geheimhouding van de gegevens waarover zij bij de uitoefening van hun ambt de beschikking krijgen en waarvan zij het vertrouwelijke karakter kennen of redelijkerwijs moeten vermoeden, behoudens voorzover enig wettelijk voorschrift hen tot mededeling verplicht of uit hun ambt de noodzaak tot mededeling voortvloeit.

Artikel 144 Wet op de Rechterlijke Organisatie

[Artikel 13](#) is op de in [artikel 142](#) bedoelde rechterlijke ambtenaren van overeenkomstige toepassing.

De praktijk

Vaak vragen slachtoffers (advocaten) om een afschrift van het gehele procesdossier, maar lichten daarbij het belang dat met de verstrekking is gediend onvoldoende toe. In zijn algemeenheid wordt verwezen naar de EU-Richtlijn Minimumnormen en/of art. 51b en/of de verruiming van het spreekrecht, maar een specifieke onderbouwing wordt vaak gemist. Om kennis te mogen nemen van de stukken is relevant of het slachtoffer hier een belang bij heeft (zie par. 3). Uitgangspunt van de wet is dat de OvJ de bevoegde autoriteit is die hierover beslist. De OvJ bepaalt aan de hand van het verzoek van het slachtoffer welke processtukken voor het slachtoffer van belang zijn. Het is daarom belangrijk dat het verzoek van het slachtoffer goed is onderbouwd. Op basis van het doel van het verzoek, kan de OvJ bepalen welke stukken in aanmerking komen voor kennisname. Tijdens het onderzoek ter terechtzitting beslist de rechter, bij wie de zaak wordt vervolgd, op het verzoek. Van belang is dat het OM hierin een adviesrol krijgt en door de rechter op de hoogte moet worden gesteld van het verzoek om kennisname. Hierover worden nadere werkafspraken gemaakt met de rechtspraak in het LOVS. Het slachtoffer kan o.b.v. artikel 51b lid 2 tevens verzoeken om stukken (die hij relevant acht; ook wel het relevantiecriteria genoemd) toe te voegen aan het dossier.

Slachtoffers (advocaten) geven aan dat ze niet weten welke stukken in het dossier zitten en ze daarom niet gericht naar specifieke stukken kunnen vragen. Echter, het verzoek hoeft ook niet gericht te zijn op specifieke stukken, zolang het belang van het slachtoffer (m.a.w. het doel van het verzoek) maar duidelijk gemotiveerd wordt. Vraag dus om een specifieke motivatie van het belang/doel dat gediend moet worden met de inzage/verstrekking (zie par. 3), dit is ook in het belang van het slachtoffer omdat dan beter en sneller aan de gerichte vraag van het slachtoffer tegemoet gekomen kan worden. Zie bovendien de mogelijke nadelige gevolgen van het te ruimhartig verstrekken als beschreven op pag. 7.

NB: De slachtofferadvocaat (of gemachtigde van het slachtoffer) treedt op namens het slachtoffer. Aan de slachtofferadvocaat komt dus niet meer of andere rechten toe dan het slachtoffer.

3. Omgaan met verzoeken om processtukken

In artikel 51b Sv is aangegeven dat het slachtoffer kan verzoeken om kennisname van *processtukken* die voor het slachtoffer van *belang* zijn. Processtukken zijn alle stukken die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn met uitzondering van de stukken die de officier van justitie op grond van artikel 187d, eerste lid Sv niet heeft toegevoegd aan het procesdossier (art. 149a lid 2 Sv). Uit artikel 137 Sv volgt dat als kennisneming van een processtuk is toegestaan het niet uitmaakt of dat stuk op papier beschikbaar is of op een gegevensdrager staat (digitale stukken). Stukken die betrekking hebben op andere feiten die niet tegen het slachtoffer zijn begaan zijn

b.v. in beginsel niet van belang voor het slachtoffer. Indien de processtukken niet in het belang van het slachtoffer zijn, komen de stukken niet in aanmerking voor kennisname.

Kennisname van stukken die voor het slachtoffer van belang zijn, betreffen onder meer stukken die relevant kunnen zijn voor voeging als benadeelde partij of om bewijselementen aan te voeren. In het kader van rouw- en traumaverwerking kunnen stukken voor nabestaanden ook relevant zijn en kan kennisname mogelijk zijn gelet op art. 13 jo. art. 144 Wet RO. Verder kan kennisname van belang zijn ter voorkoming van secundaire victimisatie. Slachtoffers kunnen hiermee voorbereid zijn op hetgeen ter zitting aan de orde kan komen, zoals bv. verweren die mogelijkterwils door de verdediging gevoerd kunnen worden op basis van het strafdossier. Een slachtofferadvocaat kan hier een rol in spelen door het slachtoffer hier op voor te bereiden.

3.1 Voeging als benadeelde partij

Voor de voeging als benadeelde partij in het strafproces zal het slachtoffer een onderbouwing van de schade en de omstandigheden waaronder deze is opgetreden schriftelijk moeten opgeven bij de rechter. Kennisname van de stukken in het dossier die relevant zijn om deze schade te onderbouwen zijn in het belang van het slachtoffer.

3.2 Bewijselementen aanvoeren

Uit het arrest van het Hof (ECLI:NL:GHDHA:2018:3315 van 20 november en 5 december 2018) volgt dat conform de Slachtofferrichtlijn een slachtoffer recht heeft op een actieve deelname aan het strafproces. Dat betekent onder meer dat het slachtoffer bewijselementen kan aanvoeren op basis van artikel 51b lid 2 Sv. Hiervoor kan kennisname van processtukken (voorzover dit niet ziet op het persoonlijkheidsonderzoek, de voorlichtingsrapportage en justitiële documentatie) van belang zijn. Immers, het procesdossier is samengesteld uit stukken die ingevolge artikel 149a Sv redelijkerwils van belang kunnen zijn voor enig door de rechter ter terechtzitting te nemen beslissing, waaronder de bewijsvraag.

Gerechtshof Den Haag, 20 november en 5 december 2018; ECLI:NLGHDA:2018:3315

*“Daarbij moet niet uit het oog worden verloren dat uit het EVRM en de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens niet kan worden afgeleid dat slachtoffers een positie als procespartij toekomt. Of dat zo is wordt aan het nationale recht overgelaten. **Hier te lande geldt dat nadrukkelijk gekozen is voor een positie als procesdeelnemer en niet voor een positie als procespartij.** Dit betekent dat de rechten en mogelijkheden die aan het Openbaar Ministerie en de verdachte toekomen, niet automatisch en in per se dezelfde omvang ook voor de slachtoffers, in casu nabestaanden, gelden. Tegen deze achtergrond is de onmogelijkheid om te graven in het leven en verleden van de verdachten geen beperking die ernstig tekort doet aan de rechten van de nabestaanden. Dat deze beperking er is, maakt nog niet dat gezegd kan worden dat er, jegens de nabestaanden in hun hoedanigheid van benadeelde partijen, geen sprake is van een fair trial als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM. De Slachtofferrichtlijn (Richtlijn 2012/29EU) geeft het slachtoffer het recht op een actieve deelname aan het strafproces. **Dat betekent onder meer dat het slachtoffer bewijslelementen kan aanvoeren.** De Slachtofferrichtlijn geeft het slachtoffer echter geen recht op een door het Openbaar Ministerie of de rechter te garanderen facilitering van eigen onderzoeksmogelijkheden ten behoeve van die bewijsvergaring zonder dat andere belangen (zoals het recht van de verdachte op bescherming van zijn veiligheid) onder omstandigheden daaraan in de weg mogen staan. Of jegens de slachtoffers, voor zover zij als benadeelde partijen optreden, sprake is van een fair trial moet beoordeeld worden tegen de achtergrond van het proces als geheel. Naar het oordeel van het hof voldoet de procesgang in de onderhavige zaken, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, met de identiteitsafscherming als toegepast, aan de eisen die jegens de nabestaanden in hun hoedanigheid van benadeelde partijen aan een fair trial gesteld mogen worden, zulks gelet op de geboden mogelijkheden van kennisneming van processtukken, de mogelijkheden van het inbrengen van stukken, de mogelijkheid om ter zitting standpunten toe te lichten, de bejegening tijdens en rond het proces.”*

3.3 *Persoonlijkheidsonderzoek en voorlichtingsrapportage*

In artikel 149a Sv is bepaald dat tot de processtukken alle stukken behoren die voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Tot processtukken behoren dus ook documenten die geen deel uitmaken van het proces-verbaal, zoals rapportages van deskundigen. Het is echter niet de bedoeling van de wetgever dat klakkeloos het gehele procesdossier aan slachtoffers en hun advocaten wordt verstrekt. Het gaat om stukken die voor het slachtoffer van belang zijn. In verband met de extra bescherming van bijzondere persoonsgegevens behoren psychiatrische of andere voorlichtingsrapportages betreffende de verdachte in beginsel niet tot de documenten waarover het slachtoffer zal kunnen beschikken.²

Er zijn echter wel uitzonderlijke gevallen denkbaar waarbij het persoonlijkheidsonderzoek wel van belang is voor het slachtoffer, denk aan familiebanden tussen het slachtoffer en de verdachte. Familiebanden kunnen ook een contra-indicatie zijn. In het kader van verwerking van de gebeurtenissen is het voorstelbaar dat deze slachtoffers of nabestaanden (ook) kennis willen nemen van het persoonlijkheidsonderzoek van verdachte, om op die manier meer over de psyche van de verdachte (met wie er een familieband is) te weten te komen. Die wetenschap kan mogelijk bijdragen aan een positieve leedverwerking van wat het slachtoffer is overkomen. Een dergelijk verzoek zal per geval moeten worden bekeken, want soms heeft de verdachte zelf geen bezwaar maar moeten ook risico's voor verdachten worden meegenomen, denk dan b.v. aan naming and shaming of eigenrichting. Daarnaast speelt het algemeen belang ook een rol als het gaat om de bereidheid van verdachten om mee te werken aan dergelijke onderzoeken. De lat moet hoog liggen.

² C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, Tekst & Commentaar Strafvordering, artikel 51b, aantekening 2a.

In 2016 heeft de rechter in een zaak positief beslist op de vraag van slachtoffers om afschrift van/inzage in het persoonlijkheidsonderzoek van verdachte (zie uitspraak van het Hof Den Haag hieronder). Voorstelbaar is dat slachtofferadvocaten daardoor vaker om inzage/afschrift vragen. Bij twijfel vraag het aan de privacyfunctionaris.

In de beoordeling overweegt de OvJ als eerste of de stukken van belang zijn voor het slachtoffer. Er zijn wel uitzonderlijke gevallen mogelijk, zoals hierboven benoemd. Indien het persoonlijkheidsonderzoek of de voorlichtingsrapportage van belang is voor het slachtoffer, dan heeft het slachtoffer recht op kennisname (middels afschrift is de hoofdregel). Echter kan de OvJ o.b.v. art. 32 lid 2 SV (zie artikel 51b lid 6 Sv) afschriftverstrekking weigeren gelet op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte (zie par. 5). Het is dus mogelijk dat het slachtoffer wel inzage krijgt, maar geen afschrift wordt verstrekt. Indien de OvJ besluit tot weigering afschrift verstrekking, dan kan inzage (onder toezicht) worden verleend aan het slachtoffer (met eventueel gemachtigde). Hiermee wordt secundaire vicтимisatie voorkomen (indien het slachtoffer ter zitting geconfronteerd kan worden met feiten over de persoon van de verdachte) en voorkomen we tevens dat dergelijke privacygevoelige stukken worden verstrekt.

Gerechtshof Den Haag, 15 juli 2019: over het kennisnemen van stukken en het ontvangen van een afschrift daarvan, belangenafweging

“Het hof stelt voorop dat het eerste lid van artikel 51b Sv, dat ingevolge artikel 514 Sv in hoger beroep van toepassing is, het recht van kennisneming van stukken beperkt tot processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn. Het zesde lid van artikel 51b sv bepaalt dat slachtoffers afschriften kunnen krijgen van de stukken waarvan kennisneming is toegestaan, met dien verstande dat artikel 32 lid 2 tot en met 4 Sv van overeenkomstige toepassing is: de verstrekking van een afschrift kan worden geweigerd in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten of zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend. Naar het oordeel van het hof kan het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte in de weg staan aan het verstrekken van afschriften van bijvoorbeeld uittreksel uit het justitieel documentatieregister, reclasseringsrapportage(s) en pro justitia-rapportage(s)/ gedragskundige onderzoeken betreffende de persoon van de verdachte.”

“Terzake van het verstrekken, al dan niet onder voorwaarden, van een afschrift heeft het hof de volgende belangen af te wegen:

I: Het wettelijk recht van het slachtoffer op afschrift van processtukken, welk recht een fundamenteel onderdeel is van de procespositie van het slachtoffer als procesdeelnemer en die in een behoorlijke procesvoering verankerd is.

Tegenover:

II: Het belang van de verdachte om in volle vrijheid mee te kunnen werken aan een psychiatrisch en psychologisch onderzoek naar zijn persoon waarbij hij al datgene moet kunnen zeggen en inbrengen dat daarbij van belang is zonder vrees voor inbreuk op zijn persoonlijke levenssfeer door openbaarmaking van zeer privacygevoelige gegevens hem betreffende.”

Gerechtshof Den Haag, september 2016; ECLI:NL:GHDHA:2016:2648

Het Hof Den Haag heeft overwogen dat een persoonlijkheidsrapportage in voorkomende gevallen kan worden beschouwd als processtuk, waarvan in het belang van het slachtoffer een afschrift moet worden verstrekt op grond van artikel 51b Sv. In deze zaak is de familieverhouding van belang: dader en nabestaanden komen uit één gezin, waardoor privacy van de verdachte voor het Hof geen weigeringsgrond opleverde.

3.4 Verzoek om kennisname stukken i.v.m. indienen klacht artikel 12 Sv

Op grond van artikel 51b Sv bestaat geen mogelijkheid voor het slachtoffer om kennis te nemen van stukken voor het doen van een artikel 12 Sv-beklag. Hiervoor dient te worden aangesloten bij artikel 51 ac en artikel 12f Sv. In artikel 51ac is bepaald dat het slachtoffer recht heeft op voldoende informatie over de aanvang en de voortgang van de strafzaak.

Artikel 51ac, lid 3 Sv

*Het slachtoffer ontvangt op zijn verzoek als bedoeld in het tweede lid voldoende informatie om te beslissen of hij beklag zal doen bij het gerechtshof als bedoeld in **artikel 12 Sv**. De mededelingen betreffende de informatie als bedoeld in het eerste lid, onder a (afzien/beëindigen opsporingsonderzoek) en b (niet vervolgen van strafbaar feit) omvatten naast de beslissing tenminste de motivering of een samenvatting van de motivering van de betrokken beslissing.*

Als slachtoffers verzoeken om kennisname van stukken i.v.m. een voorgenomen artikel 12 Sv klacht, dan kan in eerste instantie een nadere uitleg op het sepot worden gegeven, als bedoeld in artikel 51ac, lid 3. Het slachtoffer kan op zijn verzoek 'voldoende informatie' ontvangen om te beslissen of hij beklag zal doen bij het gerechtshof. Voldoende informatie is dan in ieder geval de beslissing om af te zien van een opsporingsonderzoek of het beëindigen daarvan of het niet vervolgen van een strafbaar feit, alsmede 'tenminste' de motivering of een samenvatting van de motivering van de betrokken beslissing.³ Als het slachtoffer daarna nog kennis wil nemen van het procesdossier/ strafvorderlijke gegevens, dan kan worden georganiseerd dat het slachtoffer de stukken op het parket kan inzien. Het is niet toegestaan om kopieën te maken tijdens een inzage. Gegevens over derden (verbalisanten/ getuigen etc.) dienen geanonimiseerd te worden. Zodra de artikel 12 Sv-klacht eenmaal bij het Hof ligt, geldt op grond van art. 12f dat de voorzitter van de raadkamer beslist op verzoeken tot kennisneming van stukken.

Indien er geen strafrechtelijk onderzoek of vervolging is gestart en door politie en/of justitie is geoordeeld dat er geen sprake is (of lijkt te zijn) van een strafbaar feit, kan een nabestaande van een overledene zich niet beroepen op het wettelijk regime van art. 51b en 51ac Sv. In die gevallen kan worden teruggevallen op de Wet R.O. artikel 13 jo. artikel 144 (zie onder 7).

³ Artikel 'Met recht de koninklijke weg', AG Miranda de Meijer 2019

Hoge Raad 18 december 2018; ECLI:NL:HR:2018:2334: Regeling artikel 51b Sv geeft slachtoffers geen recht op kennisneming stukken uit het opsporingsdossier met het oog op het doen van beklag

Artikel 51b, eerste lid, Sv bepaalt dat op verzoek van het slachtoffer door de officier van justitie toestemming wordt verleend om kennis te nemen van de processtukken die voor het slachtoffer van belang zijn. In dit cassatieberoep werd de vraag aan de orde gesteld of het slachtoffer van een strafbaar feit, bij het uitblijven van vervolging, op grond van deze bepaling recht heeft om – met het oog op het doen van artikel 12 Sv-beklag – kennis te nemen van stukken die betrekking hebben op het onderzoek naar aanleiding van dat strafbaar feit. De Hoge Raad beantwoordt die vraag ontkennend en overweegt kort gezegd dat de wet voor het slachtoffer genoeg mogelijkheden biedt om zich te informeren over de wenselijkheid en haalbaarheid van het artikel 12 Sv-beklag (artikel 51ac, tweede en derde lid en artikel 12f Sv). Verder merkt de Hoge Raad nog op dat de weigeringsgronden van artikel 51b, derde lid, Sv niet in alle situaties – waarin (nog) geen vervolging plaatsvindt – voldoende aanknopingspunten bieden voor het begrenzen van de kennisneming van – mogelijk zeer gevoelige – informatie uit het opsporingsdossier door het slachtoffer.

Conclusie:

Wat het precieze doel van het verzoek ook is, telkens zal een afweging moeten worden gemaakt tussen de privacy van derden en/of de specifieke verdachte (en i.g.v. rapportages van persoonlijkheidsonderzoeken de (toekomstige) bereidheid tot meewerken aan dergelijke onderzoeken door verdachten in het algemeen), en het inzagerecht van het slachtoffer. Dit verdient per zaak een afweging op maat, met als uitgangspunt bij een goed gemotiveerd verzoek 'ja, tenzij ...'.

Indien kennisneming door (gedeeltelijke) verstrekking van bepaalde processtukken (in de zin van artikel 51b lid 1 jo. 6) dan wel inzage daarin (in de zin van artikel 51b lid 6 jo. artikel 32) na afweging niet mogelijk blijkt (zie ook par. 5 'gronden om afschriftverstrekking te weigeren') denk dan aan:

- Geef voor zover mogelijk een mondelinge toelichting op de (belangrijkste) reden(en) voor de weigering. Gebruik daarbij zo mogelijk de slachtofferadvocaat, deze kan het slachtoffer (mede) voorbereiden/informeren. Benadruk indien van toepassing ook het slachtofferbelang dat juist gediend kan zijn bij niet verstrekken (zie par. 6).
- Benut het slachtoffergesprek voor een 'tussenoplossing': geef bijv. een mondelinge samenvatting/ toelichting op (de strekking van) de stukken/ rapportages.

4 Gronden om kennisneming te weigeren (o.b.v. artikel 51b Sv)

4.1 Weigering wegens artikel 187d lid 1 WvSv

Het recht van slachtoffers op kennisneming van processtukken die van belang zijn is vrij sterk in de wet geregeld, maar een weigering van kennisname kan in enkele gevallen voorkomen.

Kennisname van stukken die wél van belang zijn voor het slachtoffer, kunnen worden geweigerd wegens (artikel 187d lid 1 WvSv):

- Ernstige overlast voor getuige of indien getuige ernstig wordt belemmerd in diens ambt/beroep;
- Zwaarwegend opsporingsbelang;
- Staatsveiligheid.

- Of wegens het niet betreffen van processtukken (artikel 149a lid 1 Sv)

De OvJ kan de kennisneming van de stukken alleen weigeren nadat hij hiertoe een schriftelijke machtiging heeft verkregen van de rechter-commissaris. Indien de r-c geen schriftelijke machtiging voor weigering verleent, staat ingevolge artikel 446 Sv voor de OvJ hoger beroep bij de raadkamer open. Het slachtoffer kan tegen een weigering door de OvJ niet in beroep. Wel kan hij ter terechtzitting een nieuw verzoek doen aan de zittingsrechter. Voor de verdachte staat geen rechtsmiddel open en evenmin is geregeld dat hij op enig moment zijn zienswijze kan geven.⁴ Van de beslissing dient de OvJ schriftelijk mededeling te doen aan het slachtoffer.

Het niet betreffen van processtukken

Onder processtukken wordt verstaan: alle stukken die voor de terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Het is daarbij niet van belang of ook echt een zitting in beeld is en zelfs is het niet per se nodig dat een verdachte bekend is. De OvJ kan de kennisneming van stukken weigeren, indien hij van oordeel is dat de stukken niet als processtukken zijn aan te merken (ze voldoen niet aan het relevantiecriteria van artikel 149a lid 2 Sv).

Zwaarwegend opsporingsbelang

Bijvoorbeeld: een pv waarin de technische details van een heel innovatief peilbaken staan beschreven.

Rechtbank Amsterdam, 13 december 2013; ECLI:NL:RBAMS:2013:9467

Een voorbeeld van toepassing van de weigeringsgronden van artikel. 187d lid 1 Sv is te vinden in een beslissing ex art. 51b lid 4 Sv van de Rechtbank Amsterdam: 'Naar het oordeel van de rechter-commissaris heeft de officier van justitie zich op goede gronden op het standpunt gesteld dat het belang van het onderzoek vordert dat kennisneming van de verklaringen van betrokkene ook voor het overige vooralsnog wordt onthouden. Het belang van het onderzoek – dat in het onderhavige geval nog in volle gang is – vordert in deze zaak immers dat iedere getuige uit eigen wetenschap en op basis van zijn eigen geheugen verklaart en dat daarbij vervorming of beïnvloeding door kennis van eerdere verklaringen zoveel mogelijk wordt voorkomen.

4.2 Weigering verzoek om kennisname stukken i.v.m. verruimd spreekrecht

Vanaf 1 januari 2016 is de omvang van het spreekrecht verruimd. Hiermee is de belemmering dat alleen mag worden gesproken over de gevolgen die het slachtoffer of de nabestaande zelf heeft ondervonden opgeheven. Onbelemmerd spreekrecht heeft tot gevolg dat aan het slachtoffer geen beperkingen worden opgelegd over hetgeen hij in het kader van de strafzaak aan de orde wil stellen. Slachtoffers mogen zich bij het spreekrecht uitlaten over de gevolgen van het strafbare feit waardoor zij zijn getroffen, maar ook over de strafmaat en de feiten van het misdrijf.

In de Memorie van toelichting ter aanvulling van het spreekrecht van slachtoffers en nabestaanden⁵ is geen verband gelegd tussen kennisname van stukken en het spreekrecht, omdat het bij spreekrecht gaat om de (eigen) ervaringen van het slachtoffer. Het gaat hierbij om ongelimiteerd spreekrecht waarbij het slachtoffer een verklaring aflegt waarin zijn mening naar voren komt en nadrukkelijk niet om adviesrecht. Het uitgangspunt hierbij is dat het slachtoffer procesdeelnemer is en geen zelfstandige partij. Het vervolgingsmonopolie hoort bij het OM en het slachtoffer is geen Nebenkläger.

⁴ J. Candido, Slachtoffer en de rechtspraak, Handleiding voor de strafrechtpraktijk, 2017, blz. 30

⁵ Kamerstuk 2014/15, 34082, 3

5 Gronden om afschriftverstrekking te weigeren (o.b.v. artikel 51b, lid 6 Sv)

In beginsel geldt dat een slachtoffer afschrift (van de griffie) krijgt van die stukken waarvan hij recht heeft op kennisneming (artikel 51b lid 5 Sv). Het recht op kennisneming brengt echter niet automatisch het recht op afschriftverstrekking mee. Afschriftverstrekking kan (tijdelijk) geweigerd worden wegens (artikel 32 lid 2 Sv):

- Bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte;
- Opsporing- en vervolgingsbelang;
- Zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

De OvJ dient van de weigering schriftelijk mededeling te doen aan het slachtoffer, die daartegen binnen 14 dagen een bezwaarschrift kan indienen bij de rechter-commissaris (artikel 32 lid 3 en 4 Sv). Er is geen machtiging van de rechter-commissaris nodig.

Bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte

Bijvoorbeeld een psychiatrische rapportage, waarvan wél kennisname mogelijk is maar geen afschrift wordt verstrekt.

Rechtbank Den Haag, 10 augustus 2017; ECLI:NL:RBDHA:2017:8910

Bij vonnis van de rechtbank Den Haag wordt een op grond van art. 51b Sv door minderjarige slachtoffers van incest verzocht afschrift van persoonlijkheidsrapportage over de verdachte (hun vader) door de rechtbank afgewezen met het oog op bescherming van niet strafvorderlijk georiënteerde belangen. De vrees voor gebruik van gegevens voor andere dan strafvorderlijke doeleinden (in een echtscheidingsprocedure) is ondergebracht in de weigeringsgrond van bescherming van de persoonlijke levenssfeer van verdachte. Opvallend in deze zaak was dat de verdachte zich zelf niet verzette tegen verstrekking van de rapportage.

Zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend

Bijvoorbeeld de aanwezigheid van gedetailleerde informatie over kinderporno grafisch materiaal of seksueel misbruik in het dossier, waarbij het belang om verdere verspreiding of openbaarmaking van gevoelige informatie tegen te gaan zwaarder weegt en een strafbaar feit oplevert.

6 Mogelijke nadelige gevolgen ruimhartige verstrekking

Een zorgvuldige afweging voor het toestaan van inzage of afschriftverstrekking van stukken is belangrijk, want ruimhartig verstrekken kan ook nadelige gevolgen hebben. Een aantal voorbeelden uit jurisprudentie:

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 7 april 2016; ECLI:NL:GHARL:2016:2768

In appel bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden wordt door de verdediging gesteld dat er een vormverzuim is omdat getuigen tevoren dossierkennis hadden vanwege verstrekking van stukken door de officier van justitie. In deze zedenzaak hecht het hof betekenis aan het feit dat verstrekking van een afschrift van processtukken aan de benadeelden plaatsvond voordat zij als getuigen waren gevraagd door de verdediging. Daarom was er volgens het hof geen sprake van een vormverzuim in het voorbereidende onderzoek.

Rechtbank Noord-Nederland, 8 mei 2015; ECLI:NL:RBNNE:2015:2206

In een vonnis van de rechtbank Noord-Nederland wordt de officier van justitie gekapitteld wegens verstrekking van stukken aan de advocaat van slachtoffers in de fase van inbewaringstelling van de verdachte in een zedenzaak, maar is er geen sprake van een vormverzuim.

Rechtbank Den Haag, 14 oktober 2014; ECLI:NL:RBDHA:2014:12507

In een vonnis van de rechtbank Den Haag komt naar voren dat het toestaan van kennisneming van processtukken door slachtoffers vanwege de officier van justitie een vormverzuim kan opleveren in de zaak tegen de verdachte, omdat een slachtoffer als getuige daardoor minder onbevangen zou kunnen verklaren. Aan het volgens de rechtbank onherstelbare vormverzuim behoefde geen gevolg te worden verbonden aangezien de relevante afgelegde getuigenverklaringen niet voor het bewijs werden gebezigd.

7 Inzage en verstrekking aan nabestaanden met twijfels over de doodsoorzaak (niet vallend onder de werking van titel IIIA, Eerste boek WvSv)

De Aanwijzingen Slachtofferrechten en de Aanwijzing Wjsg zijn onlangs gewijzigd om voor nabestaanden die twijfels hebben over de doodsoorzaak van hun overleden familielid of over de conclusie van het strafrechtelijk onderzoek dat geen sprake is geweest van een misdrijf, de mogelijkheden voor inzage en verstrekking van het onderzoeksdossier uit te breiden. Soms wil deze groep geïnformeerd worden over het onderzoek dat geleid heeft tot de conclusie dat er geen sprake is van een misdrijf. Soms twijfelen de nabestaanden zozeer dat ze nader onderzoek wensen. In veel van deze gevallen wordt de OvJ gevraagd om het dossier van de overledene te verstrekken.

Het is belangrijk dat nabestaanden ruimhartig tegemoet gekomen worden wanneer zij kennis willen nemen van het dossier. Van belang is eveneens dat dit plaatsvindt binnen de grenzen van de wettelijke regels die zien op bescherming van persoonsgegevens van andere personen in het dossier. Daarbij kan de bejegening van de nabestaanden een grote rol spelen bij de verwerking van het leed en de acceptatie van de genomen beslissing.

7.1 Aanwijzing Wjsg (hoofdstuk VI, paragraaf 4)

Nabestaanden die twijfels hebben over de doodsoorzaak van hun overleden familielid worden ruimhartig tegemoet gekomen wanneer zij verzoeken om kennisname van het dossier.

In de Aanwijzing Wjsg is opgenomen dat de officier van justitie inzage kan verlenen of – nadat inzage is verleend en het dossier en de genomen beslissingen zijn toegelicht – documenten uit het dossier kan verstrekken.

- Ten behoeve van de persoonlijke rouw- en traumaverwerking is de insteek “ja, tenzij”.
- Bij een verzoek om verstrekking om andere redenen zal per geval worden beoordeeld moeten worden of er risico’s verbonden zijn aan het verstrekken van documenten uit het dossier.

Overigens geldt in alle gevallen dat de OvJ in ieder geval rekening houdt met de privacybelangen van derden. Daarnaast bereid de OvJ de slachtoffers/ nabestaanden voor op aanwezigheid van mogelijk schokkende afbeeldingen in het dossier. Het slachtoffer of de nabestaande kan zich bij de kennisname van het dossier laten ondersteunen door SHN of de slachtofferadvocaat.

7.2 *Aanwijzing Slachtofferrechten (hoofdstuk 9)*

Nabestaanden in zaken waarin geen onderzoek heeft plaatsgevonden of onderzoek niet heeft geleid tot vervolging hebben geen recht op inzage en verstrekking o.b.v. artikel 51b Sv. In dat geval kan de OvJ het verzoek om kennisneming inwilligen voor zover dat noodzakelijk is in het kader van een goede taakuitoefening (artikel 13 jo. Art. 144 Wet op de Rechterlijke Organisatie). Denk b.v. aan het wegnemen van twijfel bij nabestaanden over de doodsoorzaak of over de uitkomst van het onderzoek dat niet heeft geleid tot vervolging.

Op basis van art. 13 jo. art. 144 Wet RO kan de OvJ zijn geheimhoudingsplicht doorbreken voor zover dat noodzakelijk is in het kader van een goede taakuitoefening.⁶ In ieder geval kan in zijn algemeenheid tot die taak van het OM worden gerekend om zo open mogelijk te zijn naar de nabestaanden. Naast openheid, blijkt uit art. 39f lid 1 sub f Wjsg dat het bieden van hulpverlening aan nabestaanden een rechtvaardiging kan zijn om inzage te verlenen dan wel gegevens te verstrekken.

7.3 *Recht op inzage en/of verstrekking, en dan?*

Nabestaanden moeten op de hoogte worden gebracht van het feit dat verstrekte gegevens alleen gebruikt mogen worden voor het doel waarvoor ze verstrekt zijn. Mochten nabestaanden gegevens verstrekt krijgen in het kader van rouw- en trauma-verwerking, dan mogen zij met deze gegevens niet de media benaderen of de gegevens gebruiken voor het (laten) doen van nader onderzoek door bv. een externe onderzoeker. Dit volgt uit de geheimhoudingsplicht van artikel 52 Wjsg. In voorkomende gevallen kan aan de nabestaanden of de advocaat van de nabestaanden gevraagd worden een geheimhoudingsverklaring te ondertekenen en een gewaarmerkte kopie van het dossier worden verstrekt.

In het geval de enige betrokkenheid van een OvJ er uit heeft bestaan dat hij een lichaam vrijgegeven heeft en er geen opsporingsonderzoek door de politie heeft plaatsgevonden, is het kader van de Wet Politiegegevens van toepassing en dient te worden verwezen naar de politie.

7.4 *Nadere onderzoekshandelingen om twijfels weg te nemen*

Als de schouwarts en de politie hebben geconstateerd dat er sprake is van een niet-natuurlijke dood maar er zijn geen aanwijzingen van een misdrijf, informeert de politie en/of de gemeentelijke lijkschouwer de OvJ hierover. Deze kan vervolgens het lichaam vrijgeven waarna de overledene aan de familie wordt overgedragen. Nabestaanden kunnen echter twijfels hebben over de doodsoorzaak van hun familielid. Deze twijfels moeten serieus worden genomen en indien mogelijk, worden weggenomen. Om die reden is het van belang dat de OvJ – alvorens het lichaam vrij te geven - bij de politie informeert of nabestaanden hun twijfels hebben uitgesproken over de doodsoorzaak. Als er twijfels bestaan over de doodsoorzaak zal de OvJ in afstemming met de politie in contact treden met de nabestaanden om te proberen deze twijfels weg te nemen. Zo kan de OvJ de nabestaanden erop wijzen dat zij een extra obductie kunnen laten uitvoeren. Met het oog hierop stelt de OvJ de voor deze obductie relevante informatie ter beschikking aan de nabestaanden. Een andere mogelijkheid is dat de OvJ op basis van de door de nabestaanden uitgesproken twijfel, besluit om de politie nadere onderzoekshandelingen te laten uitvoeren. Feitelijk richt het onderzoek zich op dat moment op het uitsluiten van een misdrijf en is het Wetboek van Strafvordering van toepassing⁷. Als de OvJ niet overgaat tot een nader onderzoek, wijst de

⁶ De privacyfunctionaris registreert dit in het systeem Join.

⁷ In dit kader is het rapport van de Taskforce lijkschouw en gerechtelijke sectie van belang. De taskforce adviseert in aanbeveling 8. de Wet op de lijkbezorging aan te passen en op die manier een wettelijke basis te creëren zodat de officier van justitie nader

OvJ de nabestaanden op de mogelijkheid om op grond van artikel 12 Sv beklag te doen bij het gerechtshof tegen de beslissing van de OvJ. Uit de jurisprudentie volgt immers dat ook het onvoldoende doen van onderzoek, klachtwaardig is in de zin van art. 12 Sv.

7.5 *Informatieverstrekking*

Als nabestaanden een verzoek doen om kennis te nemen van het dossier dan kunnen zij hiervoor verschillende motieven hebben. Deze motieven dient de OvJ en de privacyfunctionaris in de afweging tot kennisneming te betrekken. Daarbij is het belangrijk dat nabestaanden weten dat zij het dossier slechts mogen gebruiken voor het doel waarvoor het is verstrekt.

Het uitgangspunt zal altijd zijn om te beginnen met het verlenen van inzage. Dat neemt niet weg dat de OvJ i.o.m. de privacyfunctionaris kan beslissen van bepaalde stukken uit het dossier een afschrift te verstrekken. Vooral als er in het dossier niet tot nauwelijks persoonsgegevens van derden voorkomen, staat er weinig in de weg aan verstrekking. De beslissing tot afwijzing van het verzoek wordt gemotiveerd met de nabestaande gedeeld.

Doelen van het verzoek tot kennisneming van het dossier door nabestaanden:

- *de rouw- en traumaverwerking*

Voor de rouw- en traumaverwerking behoort het tot de taak van de OvJ de nabestaanden te begeleiden in het proces van de informatieverstrekking. Op basis van een goede uitoefening van zijn taak kan de OvJ besluiten inzage te verlenen in het dossier of (een deel van) het dossier te verstrekken. Hierbij verdient het de voorkeur om samen met de nabestaanden het dossier in te zien en een toelichting te geven op het feitenonderzoek, de genomen beslissingen en de (verdere) documenten die zich in het dossier bevinden. Als nabestaanden het dossier verstrekt willen hebben, komt de OvJ zoveel als mogelijk tegemoet aan dit verzoek. Bij de beoordeling of het dossier wordt verstrekt neemt de OvJ de privacygegevens van derden in het dossier en de ernst van de beelden in zijn afweging mee.

- *nader extern onderzoek door een particuliere onderzoeker*

De OvJ heeft als leider van het strafrechtelijk onderzoek de controle over het onderzoek; als het strafrechtelijk onderzoek gesloten is zal de OvJ per zaak beoordelen of het onderzoeksdossier verstrekt kan worden voor nader extern onderzoek. Het verstrekken van b.v. het schouwrapport (zonder persoonsgegevens) aan een extern forensisch onderzoeker is al snel mogelijk. Echter het onderzoeksdossier overhandigen aan een extern onderzoeker (met alle gevoelige informatie van getuigen en een mogelijke verdachte) moet alleen in uiterste gevallen. Het verstrekken kan immers tot ernstige gevolgen leiden zoals: eigenrichting of het doorkruisen van een toekomstig onderzoek. Beoordeel of de onderzoekswensen van de nabestaanden nog kunnen worden uitgevoerd.

Een verzoek van een nabestaande of diens advocaat om verstrekking van (delen uit) het dossier, wordt niet ingewilligd dan nadat eerst inzage is verleend. Bij de beoordeling of het dossier kan worden verstrekt neemt de OvJ de privacygegevens van derden in het dossier en de ernst van de beelden in zijn afweging mee.

- verstrekken aan de media

Op basis van de Wjsg wordt geen informatie verstrekt ten behoeve van de media. Hiervoor zijn andere kaders beschikbaar zoals de Wet openbaarheid van bestuur en via persvoorlichting.

De nabestaanden worden in geval van weigering gewezen op de mogelijkheid om bij de Nationale Ombudsman een klacht in te dienen over de handelswijze van de OvJ.

7.6 De afweging

Als verantwoordelijke voor het dossier zal de OvJ in alle gevallen zelfstandig een besluit moeten nemen hoe om te gaan met de verzoeken van de nabestaanden. Bij de afweging om over te gaan tot inzage, verstrekken, of gemotiveerd weigeren van kennisneming van het dossier zal de OvJ in ieder geval de volgende punten moeten meenemen:

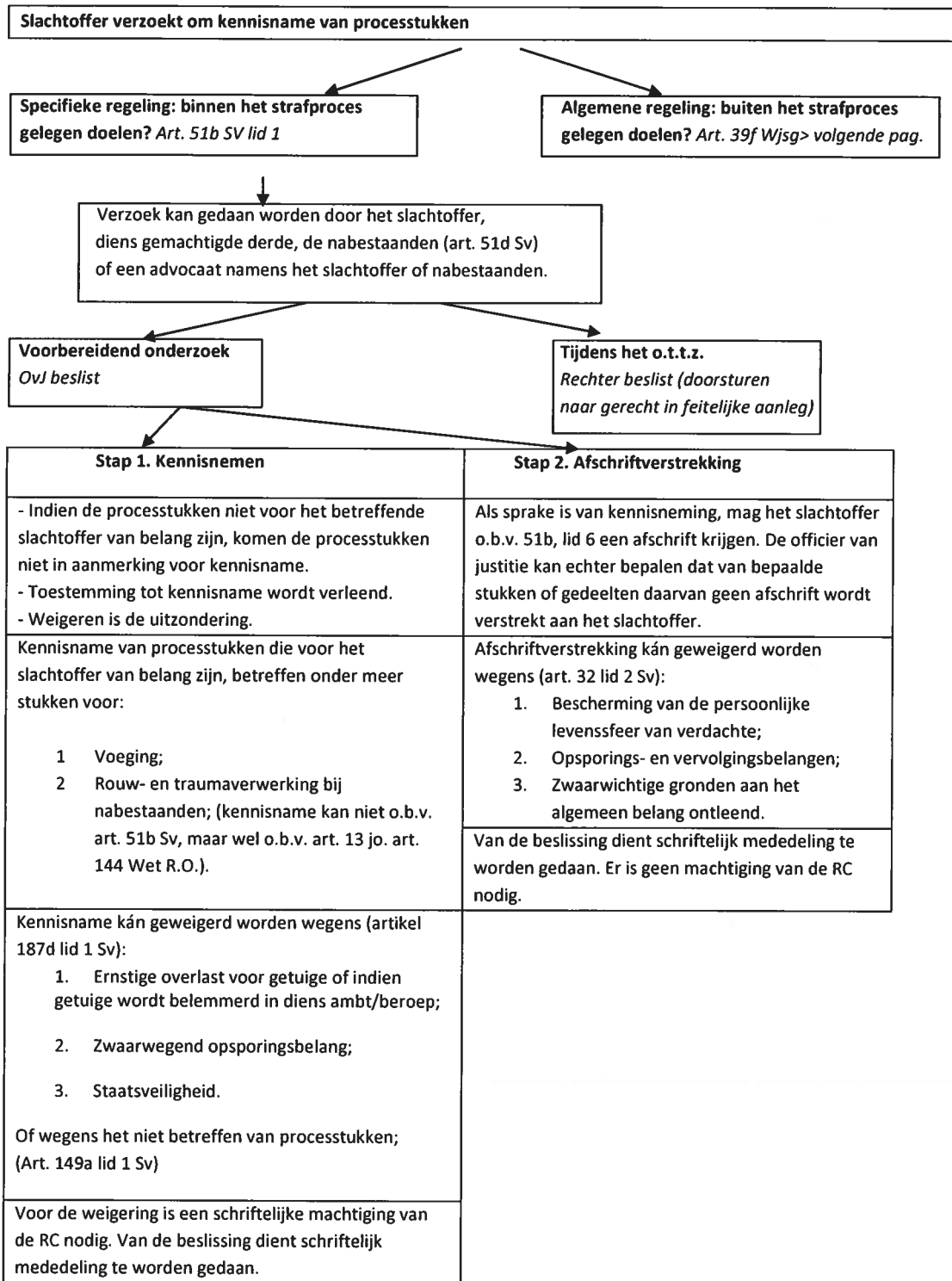
- wordt de privacy van derden (bijvoorbeeld getuigen) geschonden als inzage wordt verleend of stukken worden verstrekt (overleg bij twijfel met de privacyfunctionaris);
- zijn de beelden of is de documentatie dusdanig schokkend dat confrontatie hiermee traumatiserend kan werken. Als de beelden op verzoek toch getoond worden dan kan in overleg met de nabestaanden de hulp van een medewerker van slachtofferzorg of een huisarts worden ingeroepen. SHN heeft getrainde rouw en verlies specialisten en kan hulp bieden bij het gestructureerd en gevalideerd tonen van beelden. Zij kunnen nabestaanden op methodische wijze informeren over, voorbereiden op en begeleiden bij de confrontatie met beelden of delen van beelden van de overledene. In deze methodiek staat psycho-educatie over rouwverwerking en het vergroten van de veerkracht van de nabestaanden centraal;
- kan verstrekking of inzage van het dossier een later strafrechtelijk onderzoek belemmeren.

8 Samenvattend

Aard en onderbouwing van de verzoeken om kennisname van processtukken verschilt per geval. De concrete toets is zaaksafhankelijk. Daarom kan niet in standaard kennisname/verstrekkingregels worden voorzien. Wel kunnen handvatten worden aangereikt, zodat per geval een goede afweging wordt gemaakt. Een goede motivatie van het verzoek door het slachtoffer (of diens advocaat) is hierbij nodig. Voor kennisnemings- en verstrekkingverzoeken buiten het strafproces en buiten de Wet R.O. wordt verwezen naar de Aanwijzing Wjsg.

Vanuit de landelijke portefeuille slachtofferrechten is in afstemming met het WBOM en de privacy helpdesk PaG een stroomschema gemaakt, dat helpt bij de beslissing op verzoeken om kennisneming (bijlage 1).

BIJLAGE 1: STROOMSCHEMA

Kennisnemen en verstrekken
Voor verstrekking op grond van de Wjsg dient afstemming plaats te vinden met de privacyfunctionaris van het desbetreffende parket.
De Wjsg regelt de verwerking van strafvorderlijke gegevens bij het Openbaar Ministerie.
Gegevens zijn strafvorderlijke gegevens als ze voldoen aan de omschrijving van art. 1 Wjsg, luidende: <ul style="list-style-type: none">- persoonsgegevens of gegevens over een rechtspersoon die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek en die het Openbaar Ministerie in een strafdossier of langs geautomatiseerde weg verwerkt.
Kennisnemen en verstrekken
De Wjsg regelt de verwerking van justitiële en strafvorderlijke gegevens en persoonsdossiers in het algemeen, als het gaat om verstrekking voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden.
De gegevens dienen strafvorderlijke gegevens te zijn: <ul style="list-style-type: none">- Art. 1 Wjsg;- Ook gegevens van overledenen mits zorgvuldige afweging (Aanwijzing Wjsg).
De verstrekking dient noodzakelijk te zijn voor een goede taakvervulling van het OM. <ul style="list-style-type: none">- Taak OM: art. 124 Wet RO
De verstrekking dient noodzakelijk te zijn met het oog op een zwaarwegend algemeen belang. <ul style="list-style-type: none">- Art. 8 EVRM: belang van nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen;- Proportionaliteit, subsidiariteit en noodzakelijkheid.
Verstrekking dient ten behoeve van de in art. 39f Wjsg en de Aanwijzing Wjsg genoemde doelen te zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Voor zover noodzakelijk voor het verlenen van hulp aan slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit betrokken zijn;2. Ten behoeve van de vergoeding aan het slachtoffer van de schade, die is ontstaan als gevolg van een strafbaar feit.
Aan personen en instanties worden voor die doelen informatie verstrekt. Dit is in ieder geval voor het eerst genoemde doel voor slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit betrokken zijn. Voor het tweede genoemde doel is dit in ieder geval voor degenen die rechtstreeks schade hebben geleden als gevolg van een strafbaar feit, voor zover geen sprake is van een geval waarop art. 51b Sv betrekking heeft.
Er dient voor de personen of instanties een grondslag te zijn om te ontvangen: <ol style="list-style-type: none">1. Noodzakelijk met het oog op een zwaarwegend algemeen belang;2. Noodzakelijk voor de vaststelling, de uitoefening of de verdediging van een recht in rechte.
De strafvorderlijke gegevens worden in zodanige vorm verstrekt dat herleiding tot andere personen dan de betrokkene redelijkerwijs wordt voorkomen. Informatie dient dus geanonimiseerd en geselecteerd te worden.
Contra-indicaties zijn: <ul style="list-style-type: none">- (Technisch) sepot;- Vrijspraak;- Geen definitieve vervolgingsbeslissing. Uitzonderingen op de contra-indicaties kunnen worden gemaakt indien sprake is van een zwaarwegend belang dat de verstrekking in dat geval rechtvaardigt. In de Aanwijzing Wjsg staan een vijftal situaties waarin in ieder geval een uitzondering op de contra-indicaties kunnen worden gemaakt, waaronder de situatie dat door middel van het verstrekken van informatie ernstig en acuut gevaar kan worden afgewend en bij civielrechtelijke aansprakelijkheid.
Het OM beslist in welke vorm zij de informatie verstrekt aan het slachtoffer. Bij de beslissing speelt de privacy van de betrokkenen een rol.

Document 5

Overzicht van in- en uitgestroomde zaken met betrekking tot:

- 1) het doen van een valse aangifte, ex artikel 188 van het Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr),
- 2) het opzettelijk afleggen van een valse verklaring onder ede, ex artikel 207, eerste en tweede lid van het WvSr,
- 3) het schuldig maken aan smaad en/of laster, ex artikel 261 en 262 van het WvSr.

Instroom

Zaken instroom	Introombjaar							
	Delicten	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SR 188		325	286	202	189	179	164	157
SR 207/1		53	46	52	49	41	38	34
SR 207/2		5	9	2		11	2	3
SR 261/1		452	299	224	187	238	207	232
SR 261/2		176	260	279	266	245	220	200
SR 262/1		33	29	18	5	15	18	34
Eindtotaal		1044	929	777	696	729	649	660

Afdoening/uitstroom

Afdoening zaken	Jaar afdoening							
	Delict	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SR 188		347	301	237	215	189	173	178
SR 207/1		56	43	46	45	47	53	31
SR 207/2		7	8	6	2	7	3	1
SR 261/1		501	345	255	213	244	205	242
SR 261/2		138	232	253	263	243	223	230
SR 262/1		29	29	26	8	15	13	30
Eindtotaal		1078	958	823	746	745	670	712

Wijze van afdoening

Afdoening zaken	jaar afdoening								
	Wijze van afdoening	Afdoening zaken	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dagvaarden			354	332	298	279	218	168	177
Oproepen ttz na verzet			49	39	15	20	13	18	16
OM-strafbeschikking			132	106	101	90	84	79	92
Transactie			72	40	50	27	14	2	8
Sepot VW			130	114	100	79	76	63	68
Sepot OV			334	317	255	242	333	337	345
Voegen			4	2	3	6	2	2	
Overdragen zaak naar buitenland							1		
Administratief beëindigd			3	8	1	3	4	1	6
Eindtotaal			1078	958	823	746	745	670	712

Wijze van afdoening per delict

Afdoening zaken Rijlabels	jaar afdoening						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SR 188	347	301	237	215	189	173	178
Dagvaarden	109	120	99	79	57	42	41
Oproepen ttz na verzet	18	13		3		1	3
OM-straftbeskikking	61	28	31	23	21	17	29
Transactie	39	24	23	14	6		2
Sepot VW	28	19	13	21	10	10	15
Sepot OV	91	95	69	74	94	102	86
Voegen			1	1			
Administratief beëindigd	1	2	1		1	1	2
SR 207/1	56	43	46	45	47	53	31
Dagvaarden	35	25	28	26	30	22	17
OM-straftbeskikking				3	1	2	1
Transactie		1					1
Sepot VW		1	3	1	3	2	1
Sepot OV	21	14	15	15	13	27	10
Voegen		1					
Administratief beëindigd		1					1
SR 207/2	7	8	6	2	7	3	1
Dagvaarden	6	5	2	2		2	
Sepot VW		1			2	1	
Sepot OV	1	2	4		5		1
SR 261/1	501	345	255	213	244	205	242
Dagvaarden	155	100	70	65	45	28	43
Oproepen ttz na verzet	25	13	8	7	5	3	5
OM-straftbeskikking	44	31	23	21	14	17	20
Overdragen zaak naar buitenland					1		
Transactie	28	8	16	9	5	1	1
Sepot VW	78	46	42	18	31	22	22
Sepot OV	167	144	95	91	139	133	150
Voegen	4		1	1	1	1	
Administratief beëindigd		3		1	3		1
SR 261/2	138	232	253	263	243	223	230
Dagvaarden	42	74	93	104	80	71	68
Oproepen ttz na verzet	4	13	6	10	8	14	8
OM-straftbeskikking	24	46	45	43	47	42	41
Transactie	4	5	10	4	3		2
Sepot VW	22	39	39	36	29	26	27
Sepot OV	40	54	59	60	75	69	83
Voegen			1	4	1	1	
Administratief beëindigd	2	1		2			1
SR 262/1	29	29	26	8	15	13	30
Dagvaarden	7	8	6	3	6	3	8

Oproepen ttz na verzet	2		1				
OM-straftbeskikking	3	1	2		1	1	1
Transactie	1	2	1			1	2
Sepot VW	2	8	3	3	1	2	3
Sepot OV	14	8	13	2	7	6	15
Voegen		1					
Administratief beëindigd		1					1
Eindtotaal	1078	958	823	746	745	670	712